

KAITSEALADE KAITSETÕHUSUSE HINDAMINE II

Eestile kohandatud METT metoodika põhjal

Mart Külvik,
Triinu Vaab

Külvik, M., Vaab, T. 2012. Kaitsealade kaitsetõhususe hindamine II. Eestile kohandatud METT meetodika põhjal. Tartu, 277 lk.

Sisukord

Sissejuhatus.....	2
Kontekst	4
Planeerimine	5
Sisend.....	16
Protsess	22
Väljund.....	30
Tulemus.....	32
Kokkuvõte ja soovitused.....	36
LISAD	39

Sissejuhatus

Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni liikmete Kuala Lumpuris 2004. a konverentsi otsusega VII/28 on vastu võetud ülemaailmse Kaitsealade tööprogramm¹, mille neljas element püstitab eesmärgid standardite, hindamise ja seire osas. Tööprogrammi eesmärk 4.2 seadis igale liikmesriigile nõude hinnata aastaks 2010 vähemalt 30% oma kaitsealade kaitsekorralduse tõhusust. Eestis otsustati kohandada siinsetele oludele ja kasutada rahvusvaheliselt tuntud hindamismeetodit *Management Effectiveness Tracking Tool* (METT)². See hindamissüsteem võimaldab läbi viia kaitsekorralduse tõhususe kiire tulemusseire, samas metoodika ei sobi looduskaitseüsteemi süvaanalüüsiks. METT on mõeldud üksikute kaitsealade hindamiseks, kusjuures hindajateks on nende kaitsealade kaitsekorralduse eest vastutavad töötajad. Seetõttu ei saa hindamise tulemusi käsitleda sõltumatutena. METT metoodika alusel hinnatud alad on võrreldavad a) sarnastes piirkondades, b) sarnast tüüpi kaitsealadele ning loomulikult c) samadel aladel – tehtuna eri aegadel.

Käesolev aruanne on üles ehitatud (Rahvusvahelise Looduskaitseliidu kaitsealade komisjoni (IUCN WCPA) metoodilise raamistikus kasutatavale kaitsealade kaitsekorralduse ja selle tulemus-hindamise tsüklile (vt Tabel 1) ja seal kasutatavatele kaitsekorraldustõhususe elementidele. Seega esmalt võetakse vaatluse alla küsimustiku osad, mis puudutavad kaitseala olukorda (konteksti). Järgnevalt hinnatakse alade planeerimist, kaitsekorralduseks vajalikke vahendeid/ressursse, kaitsekorralduse protsesse, kaitsekorralduslike tegevuste läbiviimist ja tõhusust ning kui efektiivselt lõppkokkuvõttes on kaitsealad kaitstud.

Parema ülevaate saamiseks küsimustiku tulemustest, võrreldakse omavahel sarnast tüüpi kaitsealasid ning iga hinnatava kaitsetõhususe elemendi (konteksti, planeerimise, ressursi, protsessi, väljundi, tulemuse) juures ka kõigi vaadeldud kaitsealakategooriate hindeid antud elemendile.

¹ <http://www.cbd.int/doc/decisions/cop-07/cop-07-dec-28-en.pdf>

² Külvik, M. 2010. Kaitsealade kaitsetõhususe hindamine Eesti olude jaoks kohandatud METT metoodika. Arendatud versioon. 20 lk.

Tabel 1. WCPA hindamisraamistiku³ põhimõtted kohandatutena Eesti oludele.

Hinnatavad elemendid	Selgitus	Hinnatavad Kriteeriumid	Hindamise kese
Kontekst	<i>Kus me praegu oleme?</i> Olulisuse, ohtude ja poliitilise keskkonna hinnang	- Tähtsus - Ohud - Ohustatus - Riiklik kontekst - Partnerid	Olukord
Planeerimine	<i>Mida me soovime?</i> Kaitseala olemuse ja planeeringu hinnang	- Kaitseala seadustatus ja poliitika - Kaitsealade võrgustiku planeering - Kaitseala planeering - Kaitsekorralduskava	Kohasus
Sisend	<i>Mida meil vaja on?</i> Kaitsekorralduse elluviimiseks vajalike ressursside/vahendite hinnang	- Kaitseala valitseja ressursid ja vahendid - Kaitseala ressursid	Ressursid
Protsess	<i>Kuidas me seda saavutame?</i> Kaitsekorralduse läbiviimise hinnang	- Kaitsekorralduse protsessi adekvaatsuse hinnang	Jõudlus ³ ja kohasus
Väljund	<i>Millised on tulemused?</i> Konkreetsete kaitsekorralduslike tegevuste läbiviiduse hinnang; pakutavate „kaupade ja teenuste“ inventuur	- Kaitsekorralduslike tegevuste tulemused - „Kaupad ja teenused“	Tõhusus
Tulemus	<i>Mida me saavutasime?</i> Tulemuste ja selle määra hindamine kuivõrd need vastavad algselt püstitatud üldesmärkidele	- Mõju kaitseväärtustele: kaitsekorralduslike meetmete tulemusel saavutatud mõjud / muutused võrreldes eesmärkidega	Tõhusus ja kohasus

³ IUCN WCPA (Rahvusvahelise Looduskaitsealiidu kaitsealade komisjoni) poolt väljapakutud meetodiline raamistik, tavapäraselt viidatav publikatsioon on – Hockings, M, S Stolton, F Leverington, N Dudley and J Courrau (2006); Assessing Effectiveness – A Framework for Assessing Management Effectiveness of Protected Areas; 2nd Ed. IUCN, Switzerland, <http://www.iucn.org/themes/wcpa/pubs/guidelines.htm#effect2>

Kontekst

Hinnangu konteksti osa peaks keskenduma sellele, kus praegu kaitsealade kaitsekorraldusega üldises plaanis ollakse: anda hinnang kaitsealade olulisusele, ohtudele ja poliitlisele keskkonnale. Läbiviidud küsitluse meetodika, mis on orienteeritud just tegevusest ja protsessidest kiire ülevaate saamisele, neid teemasid süvitsi ei kajasta ja seega tuleks alade üldise olukorra adekvaatsemaks hindamiseks läbi viia omaette aeganõudvam uurimus. Praegusest küsimustikust selgub "konteksti" osas, milline on kaitseala juriidiline staatus.

Küsimustikust ilmneb, et kõigi vaadeldud kaitsealade kaitse on juriidiliselt määratletud, mis tähendab, et kaitsealad on looduskaitsealade alusel moodustatud⁴.

⁴ Kõnnumaa MKA puhul oli märgitud: Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsioon või kohaliku omavalitsuse otsusega) – Märkus: Kaitseeskiri KLOS-i aegne (2000 a).

Planeerimine

Antud osas hinnatakse kaitseala planeerimist ja selle kohasust. Tuuakse välja erinevate kaitsealade kaitse-eesmärkide kohasus ja millisel määral planeeritakse aladele vajalikke tegevusi.

Erinevat tüüpi kaitsealade kaitse-eesmärgid on mõneti erinevad, kuid enamuste eesmärk on looduse säilitamine, kaitsmine, taastamine, uurimine või tutvustamine. Rahvusparkidel (edaspidi ka RP) on fookusesse võetud loodus, maastikud, kultuuripärand ja tasakaalustatud keskkonnakasutus, looduskaitsealadel (edaspidi ka LKA) kaitseala loodus. Maastikukaitsealadel (loodusparkides) (edaspidi ka MKA) kaitseala maastik, ning hoiualadel (edaspidi ka HA) elupaigad ja kasvukohad. Nimetatud eesmärgid on äärmiselt üldised ning seega on igale konkreetsele kaitsealale koostatud sellele sobiv kaitse-eeskiri, kus on eesmärgid täpsemalt kirjas. Küsimustikust selgus, et **18-st uuritavast kaitsealast kümnel alal on kaitse-eeskirju vaja uuendada või täpsustada.**

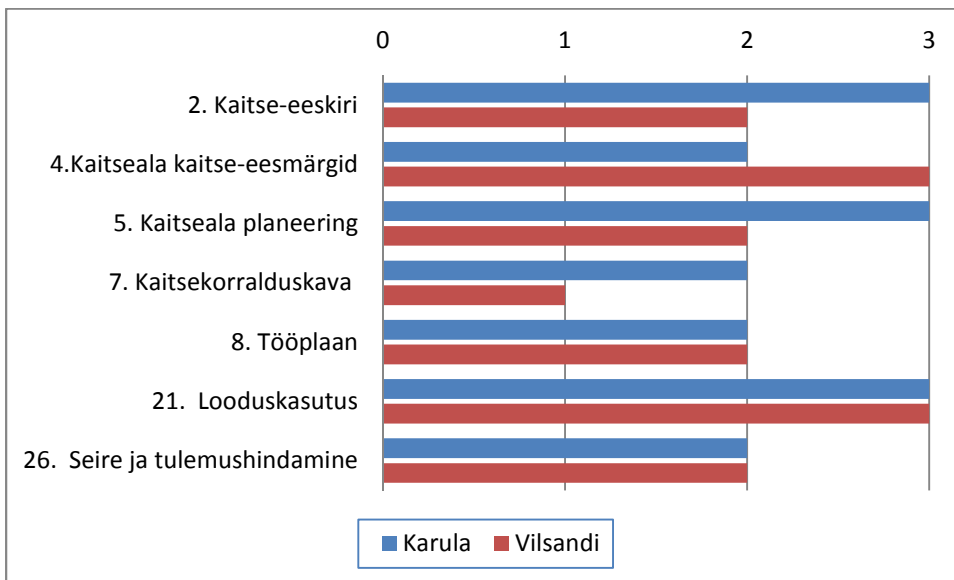
Hinnatavatest kaitsealadest on rahvusparke kaks: Karula ja Vilsandi. Joonisel 1 on välja toodud, millisel määral rahvusparkides kaitse planeerimine toimib. Mõlema rahvuspargi puhul märgiti ära, et: tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel (8. küsimus), looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse-eesmärke ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslike eesmärke (21. küsimus) ning olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega (26. küsimus).

Karula rahvuspargi kaitse-eeskiri toimib hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel, kuid Vilsandi rahvuspargil on looduskasutust reguleerivad eeskirjad mõningate puudujääkidega: kehtiv kaitse-eeskiri on vananenud ega suuda tagada Natura standardandmebaasis toodud eesmärke (2. küsimus). Vilsandi rahvuspargil on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele (4. küsimus). Karula rahvuspargi kaitse-eesmärgid on küll kokku lepitud, kuid

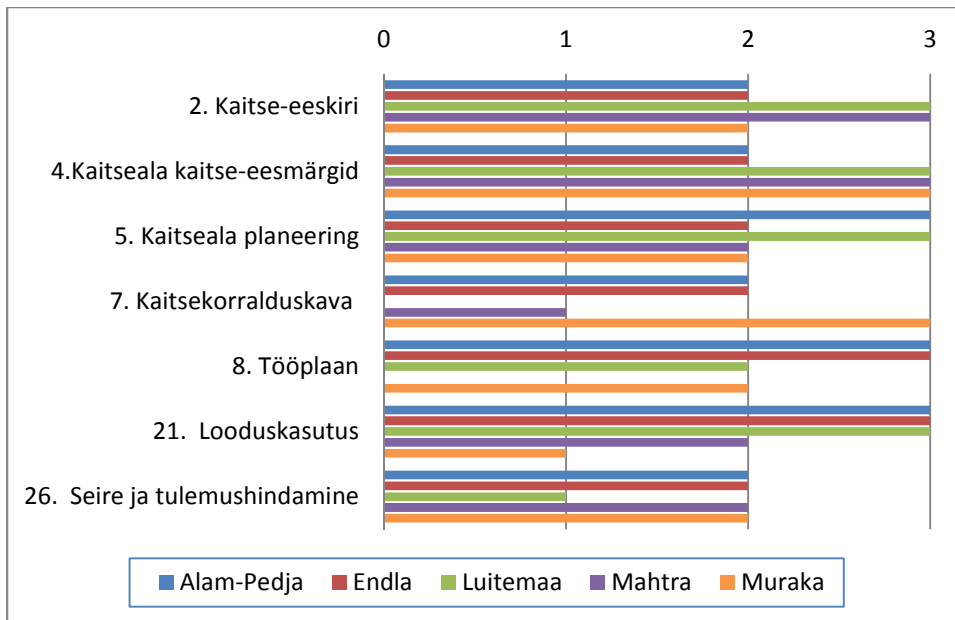
kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele, kuna kultuuripärandi kaitseks pole piisavalt ressursse (vt ka Lisa 1).

Karula rahvusparki planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel (5. küsimus). Vilsandi puhul pole kaitseala planeering määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks.

Mõlemal rahvusparki puhul on vajakajäämisi kaitsekorralduskava rakendamisel (7. küsimus): Karulal on kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele (ei käsitle eramaid, kultuuripärandi kaitsmise vähene rahastus, spetsialisti puudumine); Vilsandi rahvusparkil on kaitsekorralduskava kinnitamata ning sellega arvestatakse osaliselt.

Joonis 1. Rahvusparkide planeerimise kohasus neljapallisüsteemis (nullist kuni kolmeni) vastavalt kaitse-eeskirja, kaitse-eesmärgi, kaitseala planeeringu ja kaitsekorralduskava toimivusele.

Joonis 2. Looduskaitsealade planeerimise kohasus neljapallisüsteemis (nullist kuni kolmeni) vastavalt kaitse-eeskirja, kaitse-eesmärgi, kaitseala planeeringu ja kaitsekorralduskava toimivusele.

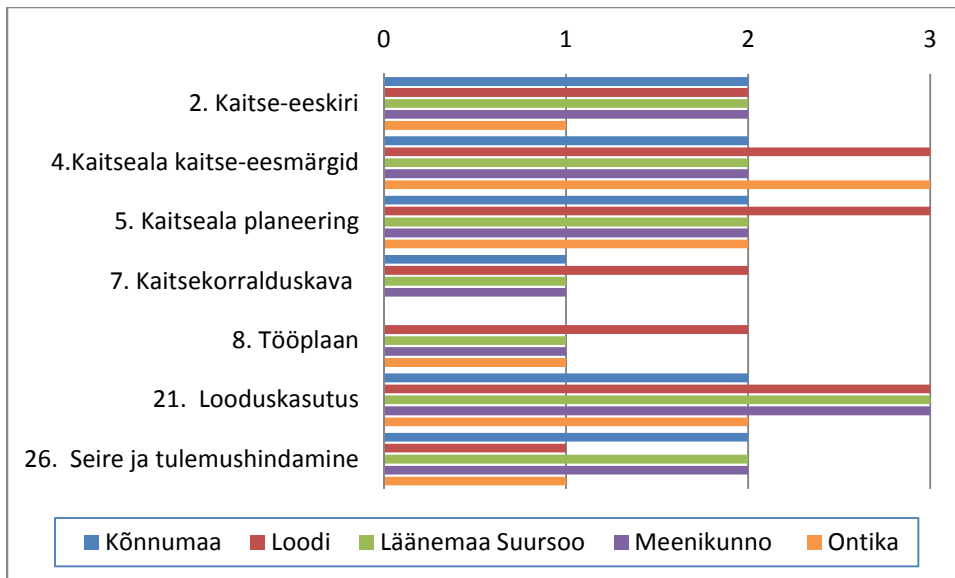
Luitemaa ja Mahtra looduskaitsealal toimivad eeskirjad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel (joonis 2). Vaadeldud aladest kolmel (Alam-Pedja, Endla ja Muraka) on kaitse-eeskirjad mõningate puudujääkidega – uuendamisevajadus toodi välja Alam-Pedja ja Endla puhul (vt ka Lisad 3-7). Kolmel alal viiest toimub kaitsekorraldus täielikult vastavalt eesmärkidele. Alam-Pedja ja Endla kaitsealadel on kaitse-eesmärgid kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele: esineb rikkumisi, samuti ei suudeta kõiki kavandatud tegevusi ressursside puudumisel ellu viia, vajalik on külastuskorralduse tõhusam ja süsteemsem korraldamine.

Alam-Pedja ja Luitemaa kaitsealadel tagab kaitseala planeering piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel. Kolmel alal viiest leiti, et kaitseala planeering, suurus ja kuju ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks, nt Endla ja Muraka looduskaitsealade piire võiks tulevikus täpsustada (vt ka Lisad 4, 7).

Vaid Muraka LKA-l toimub kaitsekorraldus täielikult vastavalt kaitsekorralduskavale. Luitemaa kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud ning Mahtra oma on koostamisel ja valmib 2013. aasta sügisel. Nii Alam-Pedja kui ka Endla kaitsealadel on kaitsekorralduskavad on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt neile finantseerimisprobleemide tõttu. Alam-Pedja ja Endla kaitsealadel toimuvad kaitsekorralduslikud tegevused täielikult vastavalt tööplaanidele, kuid rahaliste vahendite vähesuse tõttu on see siiski keerukas. Luitemaa ja Muraka kaitsealal kasutatakse tööplaanide paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel, tööplaanid puuduvad Mahtral. Kolmel kaitsealal viiest arvestavad looduskasutuse planeeringud üldisi looduskaitse-eesmärke ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslike eesmärke. Mahtra kaitsealal arvestavad planeeringud üldisi looduskaitse-eesmärke ning kaitse-eesmärke. Muraka LKA-l arvestavad planeeringud looduskaitse-eesmärke piiratult ning mõjutavad kaitse-eesmärke negatiivselt (olulised negatiivsed mõjud on seotud maavarade kaevandamise ja sellega kaasneva põhjavee probleemidega).

Enamikel kaitsealadel on olemas seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega: seire ja uuringute tulemuste põhjal ei ole sageli tehtud sisulisi järeldusi ega kaitsekorralduslike otsuseid, praegune seiresüsteem ei paku hinnangut trendide ja vajalike meetmete kohta.

Nii Alam-Pedja kui ka Endla LKA puhul märgiti ära, et kaitsekorralduslik olukord (järelvalve, jooksev rajatiste hooldus jms) on halvenenud peale administratsiooni likvideerimist ja alapõhiste eelarveliste vahendite kaotamist.

Joonis 3. Maastikukaitsealade planeerimise kohasus neljapallisüsteemis (nullist kuni kolmeni) vastavalt kaitse-eeskirja, kaitse-eesmärgi, kaitseala planeeringu ja kaitsekorralduskava toimivusele.

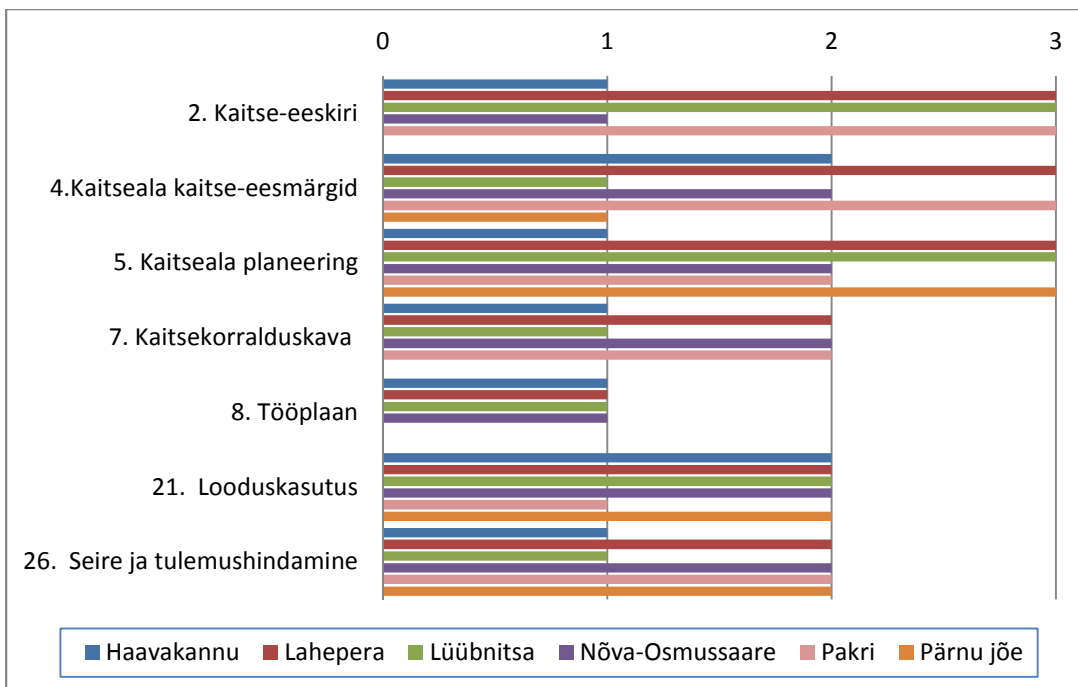
Jooniselt 3 selgub, et kaitsekorralduse planeerimisega seotud aspektid vajavad arendamist. Enamikel kaitsealadel toimivad looduskasutust reguleerivad eeskirjad mõningate puudujääkidega (vt ka Lisad 8-12). Ontika MKA piirid ja sellega seoes ka kaitse-eeskirjad vajavad muutmist. Meenikunno MKA 1999. aastast kehtiv kaitse-eeskiri ei taga kõigi loodusväärtuste (sh Natura väärtused) kaitset, mistõttu on see muutmisel ning olemasolev MKA muudetakse LKA-ks.

Kolmel MKA-l viiest on kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele. Loodi ja Ontika kaitsealadel toimub kaitsekorraldus täielikult vastavalt kehtivas kaitse-eeskirjas kokkulepitud eesmärkidele. Neljal MKA-l viiest planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks (nt kaitseala laiendamine elupaikade sidususe tagamiseks Läänemaa Suursoo, Meenikunno ja Ontika puhul). Ainult Loodi MKA planeering (st suurus ja kuju) tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui ka maastiku tasemel.

Vaatluse all olnud maastikukaitsealadest on kehtiv kaitsekorraldusava olemas Loodi MKA-l, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantsvahendite nappuse tõttu. Ontika MKA puudub kaitsekorralduskava täielikult ning ülejäänutel on see koostamisel. Kuna enamikel aladel on kaitsekorralduskava alles koostamisel, siis puudub ka selle alusel koostatud tööplaani. Olemas on formaalsed ja n-ö fookuse põhised tööplaanid (nt kõre liigikaitse tööd Läänemaa Suursoos ja RMK külastuskorralduskava Meenikunnos). Loodi MKA-l kasutatakse tööplaanide paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel ja Kõnnumaa MKA-l puudub tööplaan täielikult.

Jooniselt 3 selgub, et planeerimisega seotud aspektidest on kõige kõrgemad hinded saanud looduskasutuse planeeringutega seotud. Enamikel MKA-del arvestavad planeeringud üldisi looduskaitse-eesmärke ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslike eesmärke. Ontika MKA-l vajab kaitsekord ehitustegevuse reguleerimise (klindipealsete avatud maastike kaitse) osas täpsustamist.

Nii Loodi kui ka Ontika maastikukaitsealal toimub küll mõningane seire, kuid seire ja selle tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ning tulemuste kogumise korrapära. Ülejäänud kaitsealadel on olemas seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega (nt Läänemaa Suursoos toimub seiretegevus soode linnustiku ja kõre riiklike seireprogrammide alusel).

Joonis 4. Hoiualade planeerimise kohasus neljapallisüsteemis (nullist kuni kolmeni) vastavalt kaitse-eeskirja, kaitse-eesmärgi, kaitseala planeeringu ja kaitsekorralduskava toimivusele.

Jooniselt 4 selgub, et pooltel vaatluse all olnud hoiualadel toimivad kaitse-eeskirjad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel. Pärnu jõe hoiualal puudub kaitse-eeskiri ning Haavakannu ja Nõva-Osmussaare hoiualade eeskirjad on oluliste puudujääkidega (vt ka Lisad 13-18), mille lahendamise ühe võimalusena nähakse ette looduskaitsealade moodustamist. Kaitsekorraldus vastab kokkulepitud kaitse-eesmärkidele Lahepea ja Pakri hoiualadel, kusjuures Lahepeal toimub kaitsekorraldus peamiselt läbi kaitseala valitseja kooskõlastuste. Haavakannu ja Nõva-Osmussaare hoiualade kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele – nt Nõva-Osmussaare hoiuala kaitse-eesmärgid vajavad ülevaatomist, kuna ei vasta tegelikule olukorrale. Lüübnitsa HA-l on kaitsekorralduskava koostamisel ning Pärnu HA-l puudub see täielikult.

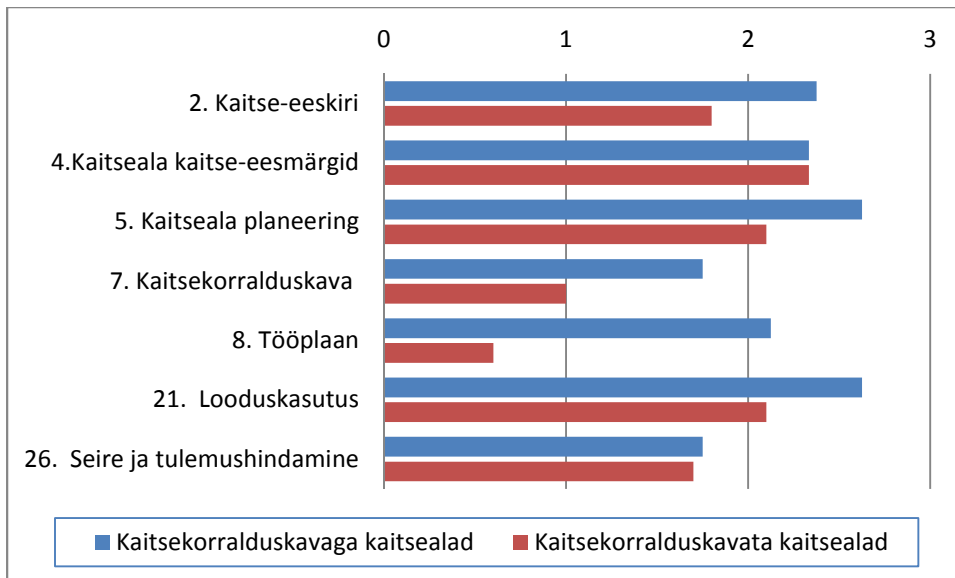
Kaitseala planeering (st suurus ja kuju) tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel poolte vaatluse all olnud hoiualade

puhul. Vähim hindepalle sai Haavakannu HA, kus planeeringu vead (käesoleval juhul sidususe puudumine) takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist. Nõva-Osmussaare puhul märgiti, et ehkki ala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, tuleb osa hoiualast määratleda looduskaitsealaks, et oleks võimalik linnujahile piiranguid seada.

Kolmel hoiualal on kaitseala kaitsekorralduskava olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu. Haavakannu HA kaitsekorralduskava on kinnitamata, kuna kaitse-eeskirja muudetakse. Lüübnitsa HA kaitsekorralduskava on koostamisel ning Pärnu jõe HA puudub kaitsekorralduskava täielikult.

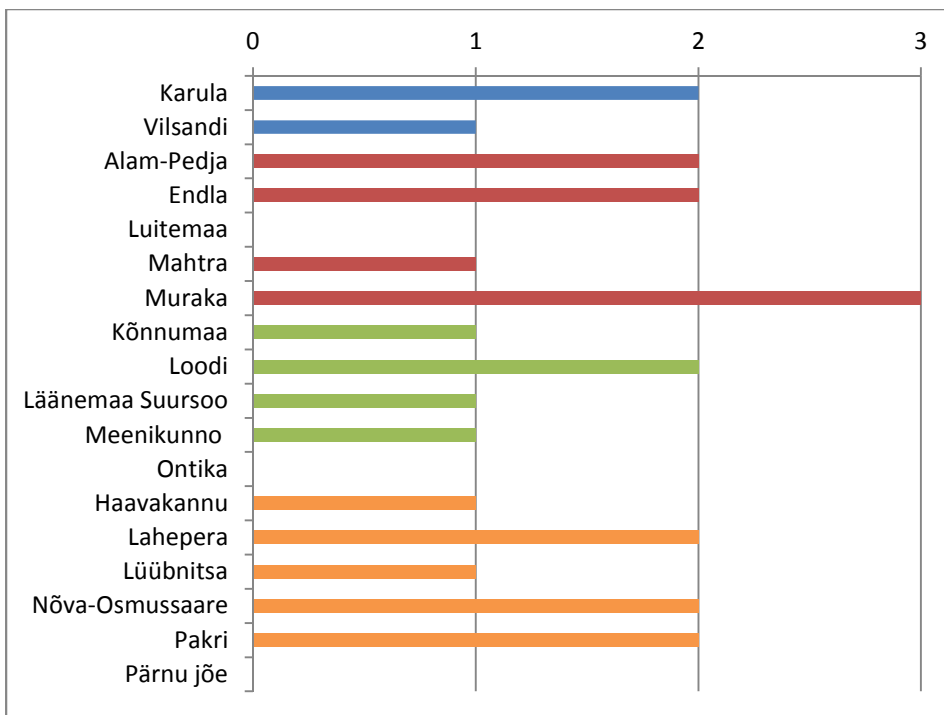
Kõige kehvemad hindepunktid on saanud tööplaanidega seonduv. Kahel HA-l (Pakri ja Pärnu jõe) tööplaanid puuduvad ning ülejäänutel on need formaalsed: töid teostatakse n-ö projektipõhiselt, tööplaan ei käsitle paljusid kaitsekorralduskavaga ettenähtud tegevusi (eelkõige rahaliste vahendite puuduse tõttu).

Enamikel hoiualadel arvestavad looduskasutuse planeeringud üldisi looduskaitseõudeid ning kaitse-eesmärke – esinenud on väikesi rikkumisi ja probleeme (ATVga liiklemisel, maaparandussüsteemide rajamisel). Pakri hoiualal on ära märgitud, et looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitseõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse-eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis, kuid paraku pole selgitatud, milles põhilised probleemid seisnevad. Nelja hoiuala puhul märgiti, et olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega – ei rakendata aktiivseid kaitsekorralduslikke meetmeid. Haavakannu ja Lüübnitsa hoiualadel toimub küll seire, kuid see on pigem juhuslikku laadi.

Joonis 5. Kaitsekorralduskavadega ja kaitsekorralduskavadeta kaitsealade summeeritud keskmised hinned kaitsekorralduse planeerimise kohasusele neljapallisüsteemis.

Joonisel 5 on välja toodud kaitsealade keskmised hinned planeerimisele kaitsekorralduskavadega ja kaitsekorralduskavadeta aladel. Hinnatud kaitsealadest on tegelikkuses kaitsekorralduskava olemas kaheksal (Karula RP, Alam-Pedja LKA, Endla LKA, Muraka LKA, Loodi MKA, Lahepera HA, Nõva-Osmussaare HA, Pakri HA) ja koostamisel seitsmel ning täielikult puudu kolmel alal. Jooniselt ilmneb, et **kaitsekorralduskavadega kaitsealad on planeerimise mõttes kohasemad peaaegu kõigis aspektides.** Kuna enamus kaitsealadele vajalikke tegevusi planeeritakse kaitsekorralduskavades ja paljudel aladel need puuduvad, siis pole ka tööplaanide kasutamine ja kõigi vajalike tegevuste tegemine asjakohaselt planeeritud. Kaitsekorralduskavadega ja kavata alade väike erinevus kaitse-eesmärkide selguse osas võib olla tingitud sellest, et peaaegu pooltel juhtudel märgiti ära, et kehtivad kaitse-eeskirjad vajaksid uuendamist. Peaaegu sama väike on erinevus ka seire ja tulemushindamise puhul. Selle põhjuseks on asjaolu, et ehkki kasutuskorralduskavadega aladel teostatakse seiret, on see planeeringuga nõrgalt seotud või ei järgne seirele aktiivset kaitsekorralduslike meetmete elluviimist.

Joonis 6. Kaitsealade kaitsekorralduskavade olemasolu ja rakendamine neljapallisüsteemis; kaitsekorralduskavad on Vilsandi ja Karula rahvuspargil, Alam-Pedja, Endla, Luitemaa ja Muraka LKA-l, Loodi MKA-l ja Lahepera hoiualal.

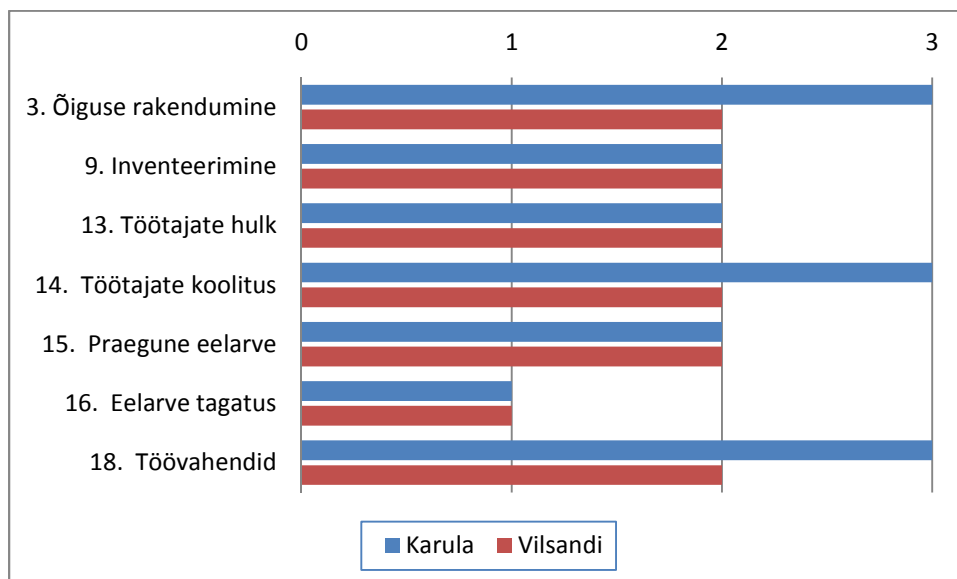
Üheks oluliseks probleemiks kaitsealade puhul on kaitsekorralduskavade puudumine või puudujäägid kavades. Joonisel 6 on välja toodud kõik vaadeldud kaitsealad ning nende paremaks eristamiseks on need grupeeritud värvide järgi (sinine – rahvuspargid, punane – looduskaitsealad, roheline – maastikukaitsealad, oranž – hoiualad). Kaitsekorralduskava puudub täielikult kolmel alal - Luitemaa LKA-l, Ontika MKA-l ja Pärnu jõe HA-l – neist viimati nimetatul puudub ka kaitse-eeskiri. Hindepalliga 1 on hinnatud seitse ala, millel on kaitsekorraldusava kinnitamata või koostamisel.

Küsimustikus on esitatud kuus lisaküsimust planeerimise kohta, esimesed kolm puutuvad kaitsekorralduskava ja teised kolm looduskasutuse planeerimist. Kuna paljudel aladel kaitsekorralduskava puudub, siis esimestele neist küsimustest ei saanud paljud ka vastata. Aladel, kus on kaitsekorralduskava, vastati tavaliselt, et planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada

kaitsekorralduskava, kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt ning seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa. Looduskasutuse planeeringu küsimustele vastati üldiselt harvemini. Leiti, et looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitselisi nõudeid (näiteks veerežiimi, häilude avamist metsas, karjatamist). Vastuste hulgas oli ka hinnang, et looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (näiteks reguleerivaid, tootvaid või kultuurilisi teenuseid).

Sisend

Antud osas antakse hinnang kaitsealade kaitsekorralduse elluviimiseks vajalike ressursside ja vahendite olemasolule, tuues välja erinevat tüüpi kaitsealade ressursside olukorra.

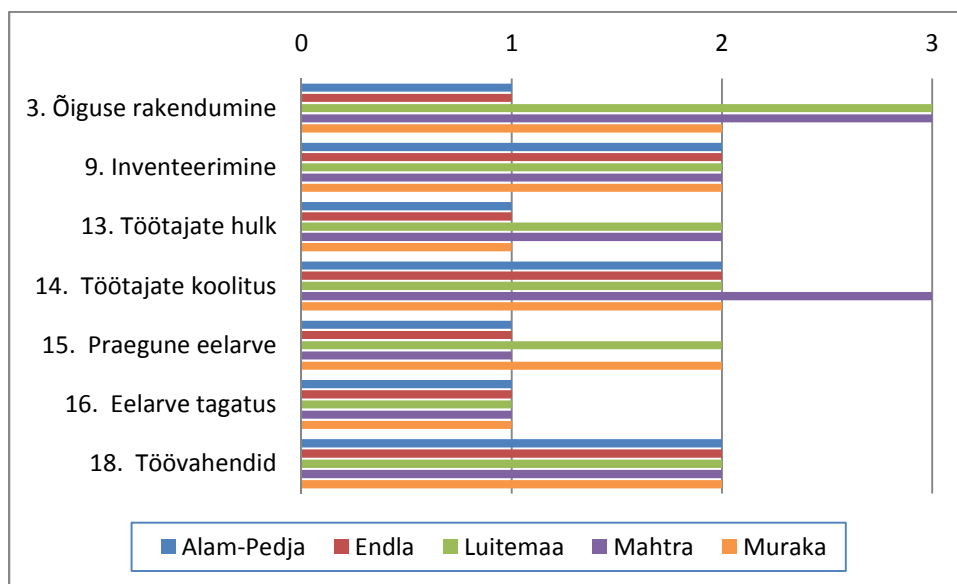
Joonis 7. Rahvusparkide hinded kaitsekorralduslikele ressurssidele neljapallisüsteemis.

Rahvusparkide kaitsekorralduslike ressursside võrreldes (joonis 7) selgub, et Karula RP on Vilsandi RP-st paremas olukorras. Mõlema rahvusparki valitsejal on vajalikud oskused ja ressurssid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid Vilsandi RP-l esineb sellest osas mõningaid vajakajäämisi. Mõlema rahvusparki looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks – Karula puhul on märgitud, et info on mitmete liigirühmade osas vananenud ja vajab ajakohastamist.

Nii Karula kui ka Vilsandi RP-de töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse (nt Karulas puudub kultuuripärandi spetsialist). Rahvusparkide töötajate teadmised, oskused ja vilumused vastavad nõuetele, kuid

Vilsandi RP töötajatele on täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik.

Nii nagu Karulas, ei ole ka eelarve Vilsandil piisavalt suur ega stabiilne. Rahvusparkides on stabiilne eelarve osa väga väike ning kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastuseta. Töövahendid on mõlemas rahvuspargis olemas, kuid Vilsandis ei ole neid piisavalt kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks ning mõned töövahendite puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist.

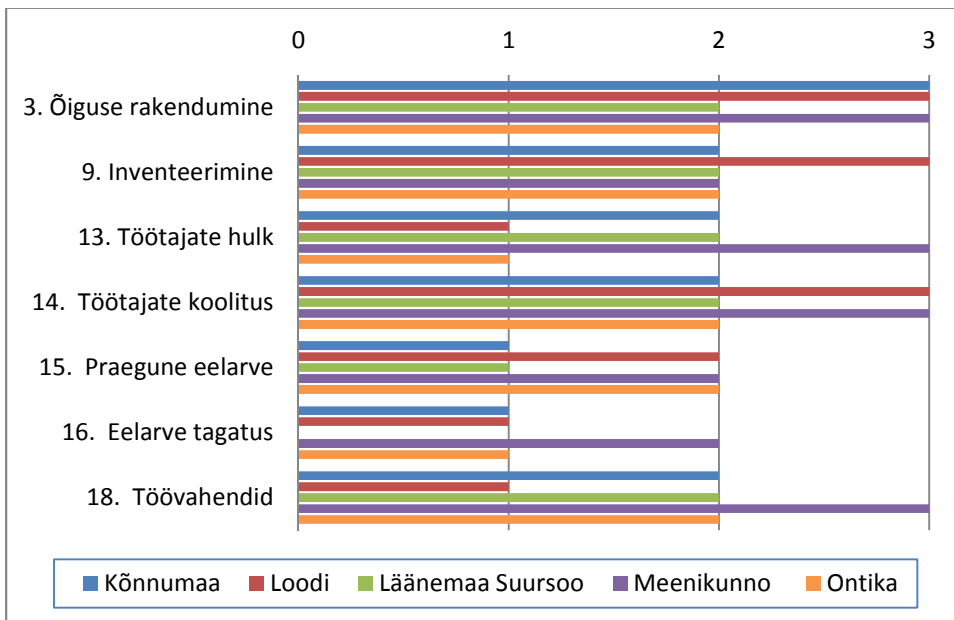

Joonis 8. Looduskaitsealade hinded kaitsekorralduslikele ressurssidele neljapallisüsteemis.

Looduskaitsealadel on üheks suurimaks probleemiks rahastus. Kolmel vaadeldud viiest looduskaitsealast on praegune eelarve ebapiisav kaitsekorralduslike tegevuste täitmiseks. Ülejäänud kahel on see rahuldav, kuid siiski vajab suurendamist tõhusa kaitsekorralduse huvides (joonis 8). Alam-Pedja ja Endla LKA valitsejatel on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel – mõlemal juhul on järelevalvevõimekus on väga madal, mille tõttu esineb eeskirjas sätestatud piirangute rikkumist. Mõningaid vajakajäämisi on ka Muraka kaitseala valitsejatel. Kõigi LKA-de puhul on hinnatud looduskaitseväärtuste info põhivaldkondades piisavaks pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks. Mahtra LKA

kohta on märgitud, et metsaelupaikade info on ebapiisav ning liigiinfo on ebapiisav, kaitse toimub läbi elupaikade kaitse.

Oluliseks probleemiks on LKA-de puhul ka tööjõusse puutuv: enamikel kaitsealadel on töötajate hulk oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud). Samuti on vajalik töötajate täiendav koolitamine mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks. Kaitse korraldamise töövahendid on LKA-del üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid (nt inimressursi puudus) piiravad teatud kaitseesmärkide saavutamist.

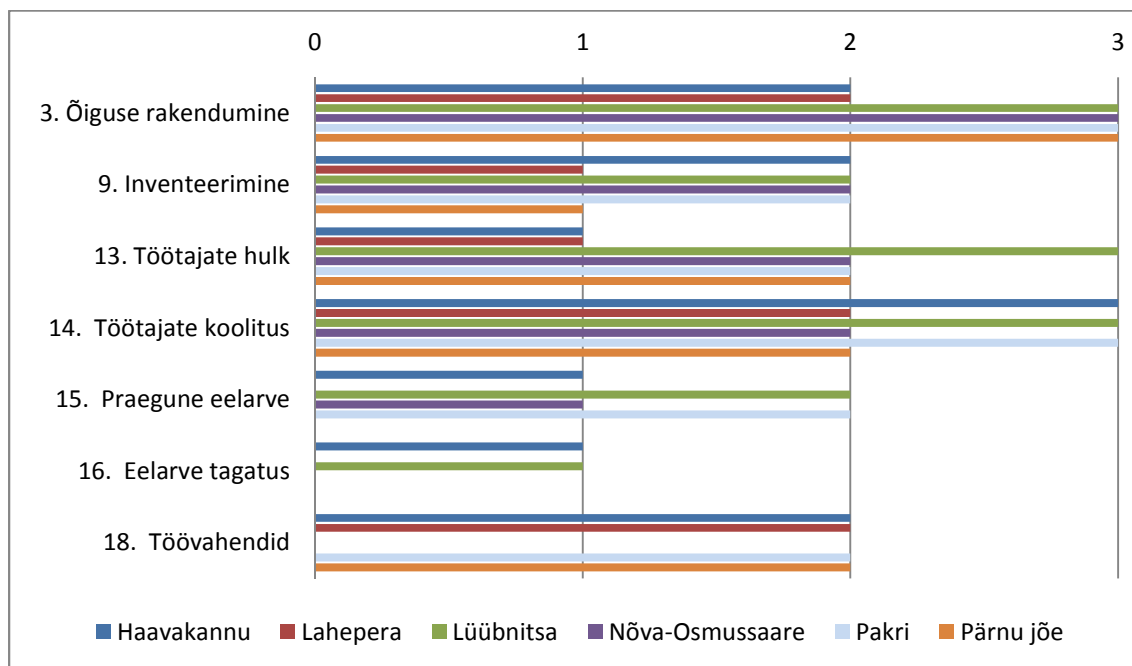

Joonis 9. Maastikukaitsealade hinded kaitsekorralduslikele ressurssidele neljapallisüsteemis.

Jooniselt 9 selgub, et kaitsekorralduslike ressursside osas on kõige esinduslikum Meenikunno MKA. Üldiselt on maastikukaitsealade valitsejatel on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid siiski esineb vajakajäämisi (Läänemaa-Suursoo MKA, Ontika MKA). Looduskaitseväärtuste info on üldjoontes piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks, kuid puudu on andmeid veekeskkonna kohta ning mitmete liigirühmade osas vajab see ajakohastamist (vt ka Lisad 3-7).

Töötajate hulk on kaitse-eesmärkide saavutamiseks alla optimaalse või ebapiisav (va Meenikunno MKA puhul), kuid töötajate oskused ja vilumused on piisavad.

Sarnaselt LKA-dega on ka MKA-del on üheks suurimaks probleemiks rahastus. Kahel vaadeldud viiest kaitsealast on praegune eelarve ebapiisav kaitsekorralduslike tegevuste täitmiseks. Ülejäänud kolmel on see rahuldav, kuid siiski vajab suurendamist tõhusa kaitsekorralduse huvides. Rahastus on projektipõhine ja suunatud ainult mõningatele tegevustele. Pidev stabiilne eelarve puudub (Läänemaa Suursoo MKA) või on väga väike (Kõnnumaa MKA, Loodi MKA, Ontika MKA) ning seega pole maastikukaitsealade rahastus jätkusuutlik. Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas (kuid jooniselt ei selgu, kas hinnatud on KKA või RMK töövahendite olemasolu). Loodi MKA-l ostetakse kaitsekorralduslikud tööd Riigimetsa majandamise keskuse poolt teenuse korras sisse.

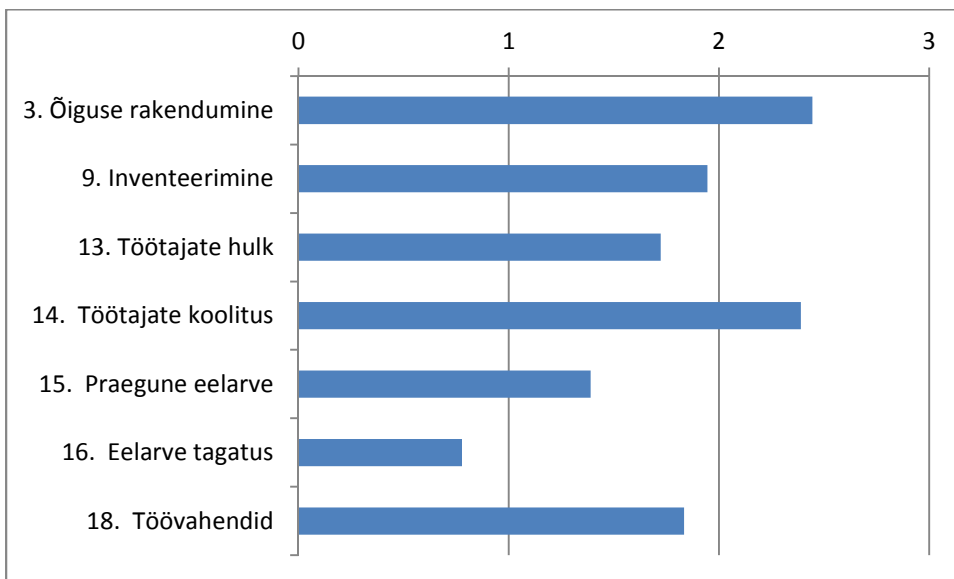

Joonis 10. Hoiualade hinded kaitsekorralduslikele ressursidele neljapallisüsteemis.

Võrrelduna teiste kaitseala tüüpidega on hoiualade rahastusega kõige suuremaid probleeme. Vaid kahe HA (Lüübnitsa, Pakri) puhul on praegust eelarvet hinnatud rahuldavaks, ülejäänutel on see ebapiisav või puudub sootuks. Enamikel kaitsealadel puudub stabiilne eelarve. Haavakannu ja Lüübnitsa hoiualadel on väga väike stabiilne

eelarve - kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastuseta (vt Joonis 10). Kõige positiivsema hinnangu said hoiualade valitsejate oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel. Enamike HA-de puhul on märgitud, et looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks – samas toodi välja, et liigiinfo on ebapiisav, puudub regulaarne seire. Looduskaitseväärtuste info hinnati ebapiisavaks Lahepera ja Pärnu jõe hoiualadel.

Enamike HA-de töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse või ebapiisav, va Lüübnitsa HA-l. Samas vastavad töötajate teadmised, oskused, vilumused nõuetele, mõnel juhul on täiendav koolitus osade kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik. Kaitse korraldamise töövahendid on hoiualadel üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist. Lüübnitsa hoiualal on mõningased töövahendid olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks – puuduvad veised ja hooldustehnika. Nõva-Osmussaare hoiuala kohta ei ole küsimustikule vastaja osanud hinnata, millised töövahendid on eraomanikel ja tööde teostajatel.

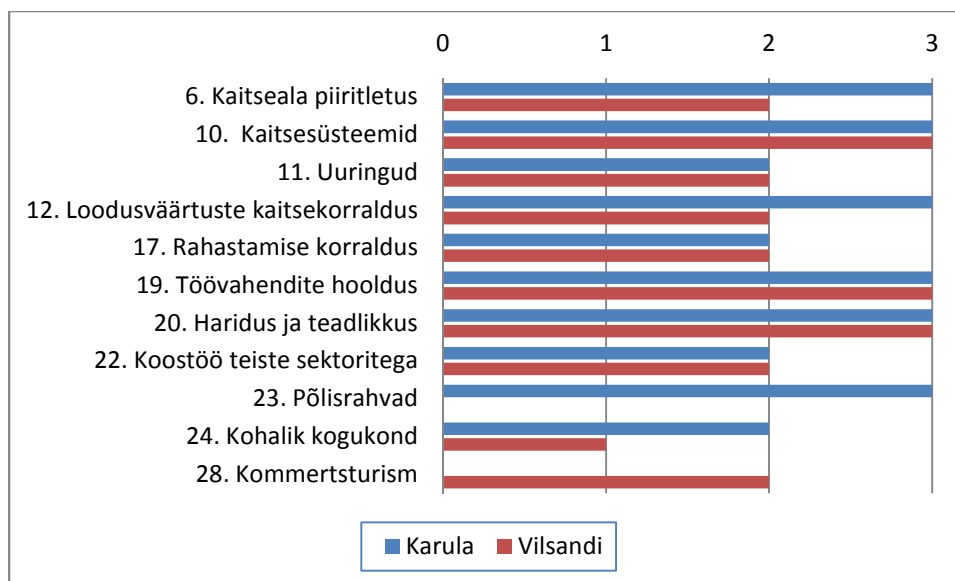

Joonis 11. Kaitsealade summeeritud keskmised hinnad kaitsekorralduslike ressursside olemasolule neljapallisüsteemis.

Võrreldes erinevat tüüpi kaitsealade keskmisi hindeid ressursside olemasolule selgub, et suuri erinevusi ei esine (vt Joonised 7–10). Kui vaadata kaitsekorralduslike sisendite olemaolu kaitsealadel tervikuna (vt Joonis 11), siis võib teha alljärgnevaid üldistusi. **Kaitsealadel on suhteliselt head võimalused kaitse-eeskirjade ja muu kohase õiguse rakendamiseks, suhteliselt piisavalt on kaitse korraldamiseks vajalikku loodusväärtusi puudutavat infot.** Töötajate hulk kaitsekorralduslike tegevuste jaoks on alla optimaalse, ehkki nende koolitus võimaldab piisavalt kaitse-eesmärkide saavutamist. Eelarve ei ole piisav ning jätkusuutlikult tagatud – kas puudub või on väga väike ja ebastabiilne, enamasti projektipõhine. **Rahastamise korraldust teeb keerulisemaks ka vastutusala jaotamine Riigimetsa Majandamise Keskuse, Keskkonnaameti ja maaomaniku vahel.** Töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad kaitse-eesmärkide saavutamist.

Protsess

Antud osas antakse hinnang kaitsekorralduse protsessi adekvaatsusele. Tuuakse välja, millisel määral on kaitseala piirid teada kõigile osapooltele, kas on olemas kontrolli süsteeme ja millisel määral need toimivad, kas kaitsealal toimub eesmärgipärane seire ja uuringud, kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldustegevus, kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorraldusele iseloomulikke vajadusi, kas töövahendite hooldus on kohane, kas on olemas plaanilisi kaitse-eesmärkidega seotud koolitusprogramme, milline on koostöö teiste sektoritega, kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse, millisel määral on kaasatud kohalik kogukond, kas kommertsturism aitab kaasa kaitsekorraldustegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi.

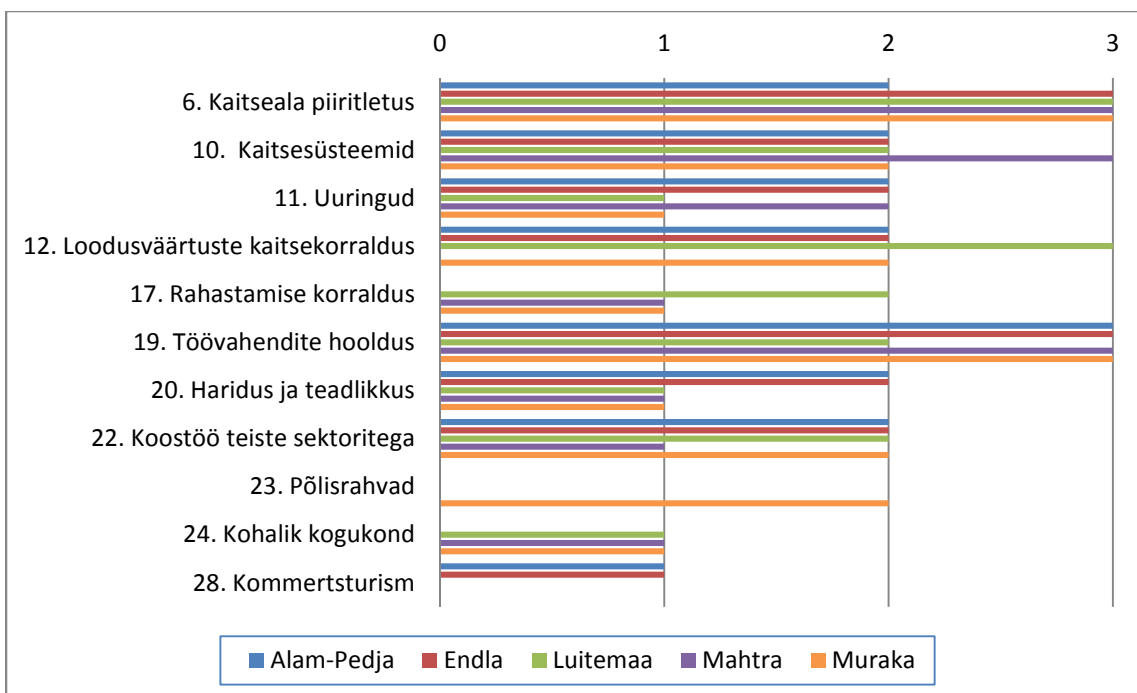
Joonis 12. Rahvusparkide hinded kaitsekorralduse protsessi jõudlusele ja kohasusele neljapallisüsteemis.

Jooniselt 12 ilmneb, et vaadeldud rahvusparkid on protsessi jõudluse ja kohasuse poolest küllalt saranased. Karula rahvuspark on kohaselt piiritletud ala, mille piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele. Alal toimivad kasutust reguleerivad kontrolli süsteemid ja aktiivne keskkonnaseire (kahjuks puudub

kultuuripärandi seire) ning adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus. Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele ning töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud. Rahvuspargis viiakse läbi plaanilisi kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogramme. Kaitsekorralduslikes küsimustes on koostöö teiste sektoritega vähene ja kommertsturismi puudutavad kontaktid kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad. Samas kaasatakse kohalikku kogukonda (sh erinevaid huvigruppe ja põlisteadmiste kandjaid) aktiivselt looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamisse.

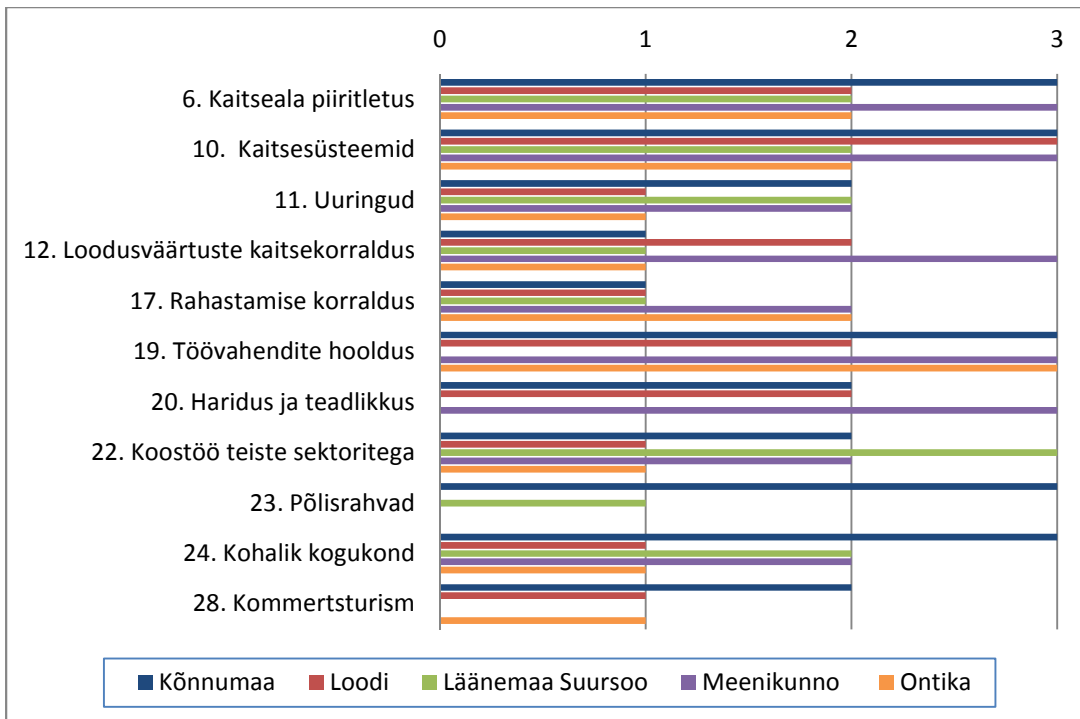
Vilsandi rahvuspargi piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud – puuduvad vöönditähised. Sarnaselt Karulale toimivad alal kasutust reguleerivad kontrolli süsteemid ja aktiivne keskkonnaseire kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega. Samuti toimub alal mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata. Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele ning töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud. Ka selles RP-s viiakse läbi plaanilisi kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogramme. Kaitsekorralduslikes küsimustes on koostöö teiste sektoritega vähene, ka pole looduskaitse korraldusse intrigeeritud põlisteadmisi ning kohaliku kogukonna osalemisel sellega seotud küsimuste lahendamisel puudub mõju. Keskkonnaameti, RMK⁵ ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte.

⁵ Ankeedis Keskkonnaametit ja RMK-d konkreetselt nimetatud pole.

Joonis 13. Looduskaitsealade hinded kaitsekorralduse protsessi jõudlusele ja kohasusele neljapallisüsteemis.

Looduskaitsealad on üldiselt hästi piiritletud ja märgistatud, kaitsesüsteemid toimivad mitte piisavalt juurdepääsu ja kasutuse reguleerimisel (on olemas liikumislubade süsteem). Alam-Pedja, Endla ja Mahtra LKA-del tehakse aktiivselt seiret ja uuringuid, kuid need pole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorralduselga. Luitemaal ja Murakal toimuvad ainult mõningad uuringud. Üle poolte looduskaitsealadel toimub mitmete looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus, vaid Luitemaa LKA-l toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus. Mahtra LKA-l puudub aktiivne kaitsekorraldustegevus. Rahastus on kõigil aladel, välja arvatud Luitemaal, äärmiselt piirav (iseäranis Alam-Pedja ja Endla LKA) looduskaitsekorralduslike tegevuste täitmiseks. Aladel viiakse läbi koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega või on juhuslikku laadi ning väheolulised. Kohalikku kogukonda kaasatakse vähe ning see ei mõjuta looduskaitsekorraldust. Vaadeldud looduskaitsealadel kasutatakse vähe olemasolevaid kontakte koostööks teiste sektoritega ning kommertsturismiga aladel ei tegelda (joonis 13).

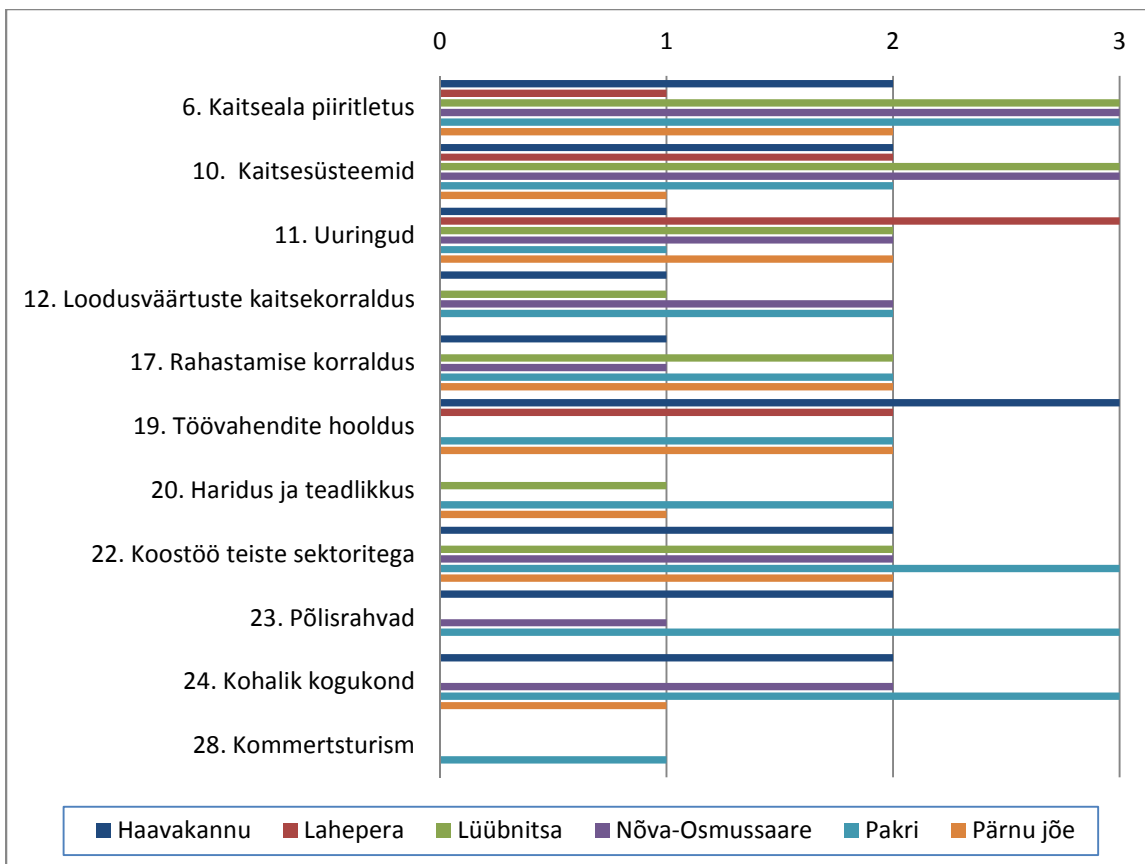

Joonis 14. Maastikukaitsealade hinded kaitsekorralduse protsessi jõudlusele ja kohasusele neljapallisüsteemis.

Maastikukaitsealad on üldiselt hästi piiritletud, mõningaid puudujääke esineb põhiliselt vööndite tähistuses, mh tuleb Loodi MKA Polli sihtkaitsevööndis piire korrigeerida (Joonis 14, Lisa 8-12). Järelevalve on maastikukaitse aladel suhteliselt hea, vaid Läänemaa Suursoos ja Ontikal on see nõrgem ressursi nappuse tõttu. Aladel tehakse uuringuid ja seiret, kuid need tegevused pole seotud kaitsekorraldusega (st sageli ei rakendata seiretulemusi) või ei toimu need regulaarselt. Enamikel aladel piirab rahastamise korraldus olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi (rahastamissüsteem on keerukas, toimub läbi mitme organisatsiooni ning on projektipõhine). Meenikunno ja Ontika MKA-de rahastust on hinnatud üldjoontes piisavaks. Enamikel aladel on töövahendid nõuete ja vajaduste kohaselt hooldatud. Läänemaa Suursoo kohta ei osanud küsitluse täitja hinnangut anda, kuna töövahenditega tegeleb RMK. Viiest MKA-st on vaid Meenikunnol olemas plaanilised kaitseeesmärkidega seotud koostöö- ja teadlikkusprogrammid. Kõnnumaal ja Loodil on

koolitus- ja teadlikkusprograme (matkad, loodushariduslikud sündmused), kuid need on vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega.

Enamikel MKA-del on koostöö teiste sektoritega vähene (olemas kontaktid, üksikud koostööpunktid). Läänemaa Suursoo MKA teeb pidevat koostööd alaga seotud majandusorganisatsioonidega (kiideti koostööd Riigimetsa Majandamise Keskusega). Põlisteadmised üldiselt kaitsekorraldusse integreeritud ei ole, ainult Kõnnumaa MKA-l on põlisteadmiste kandjad integreeritud kaitsekorralduse planeerimisse. **Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad vähesel määral looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises ning nende osalemise mõju looduskaitsekorraldamisele on tagasihoidlik** (va Kõnnumaa MKA-l). Ontika MKA puhul märgiti, et piirkonna asustustihedus on väike (suured põllumassivid), mistõttu on kohalike elanike kaasamine keerukas). Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel enamasti kontaktid puuduvad või puudutavad vaid juriidilisi ja halduslikke küsimusi. Üksnes Kõnnumaa MKA-l proovitakse kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte.

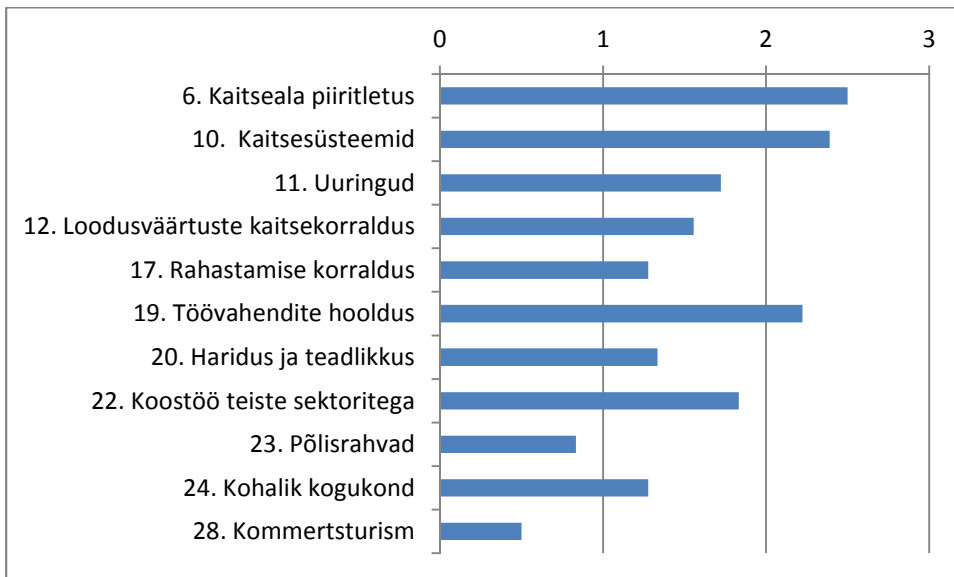

Joonis 15. Hoiualade hinded kaitsekorralduse protsessi jõudlusele ja kohasusele neljapallisüsteemis.

Pooled hoiualad on väga hästi piiritletud, kuid Lahepera HA piirid on teada ainult kaitseala valitsejale ja Haavakannu HA ja Pärnu jõe HA piirid vajavad paremat märgistamist (Joonis 16, Lisad 13-18). Kui vaadata üldiselt hoiualade kaitsekorralduse protsessi adekvaatsust, siis kaitstesüsteemid toimivad mitte piisavalt pooltel juhtudel (järelvalve on nõrk, puuduvad vahendid külastuse kontrolliks ja reguleerimiseks). Kõikidel hoiualadel toimub mõningane või aktiivne keskkonnaseire või -uuringud, kuid vaid Laheperal on see eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud. Puudub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus: Lahepera HA-l ja Pakri HA-l ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele), ülejäänud aladel toimub see üksikute või mõningate looduskaitseväärtuste puhul.

Vaid pooltel HA-del vastab rahastamise korraldus üldjoontes vajadustele. Pooltel juhtudel piirab rahastamise korraldus oluliselt (või ei vasta üldse vajadustele – nt Lahepera HA) looduskaitsekorralduslikele vajadustele: puudub eelarve kindlus, enamik tegevustest on projektipõhised. Vaid Haavakannu HA-l on töövahendid nõuete ja vajaduste kohaselt hooldatud. Nõva HA töövahendite seiuskorra kohta ei osanud küsimustikule vastaja hinnangut anda, kuna Keskkonnaamet ei teosta hooldustöid. Enamikel HA-del puuduvad koolitus- ja teadlikusprogrammid või on need juhuslikku laadi.

Kõige väiksemad hindepallid koostöö osas sai Lahepera HA. Enamikel HA-del toimub kaitsekorralduslikes küsimustes vähene koostöö teiste sektoritega, va Pakri HA, kus kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid. Koostöö põlisrahva ja kohaliku kogukonnaga puudub või on vähene, va Pakri HA-l. Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad või puudutavad üksneshalduslikke ja juriidilisi küsimusi.

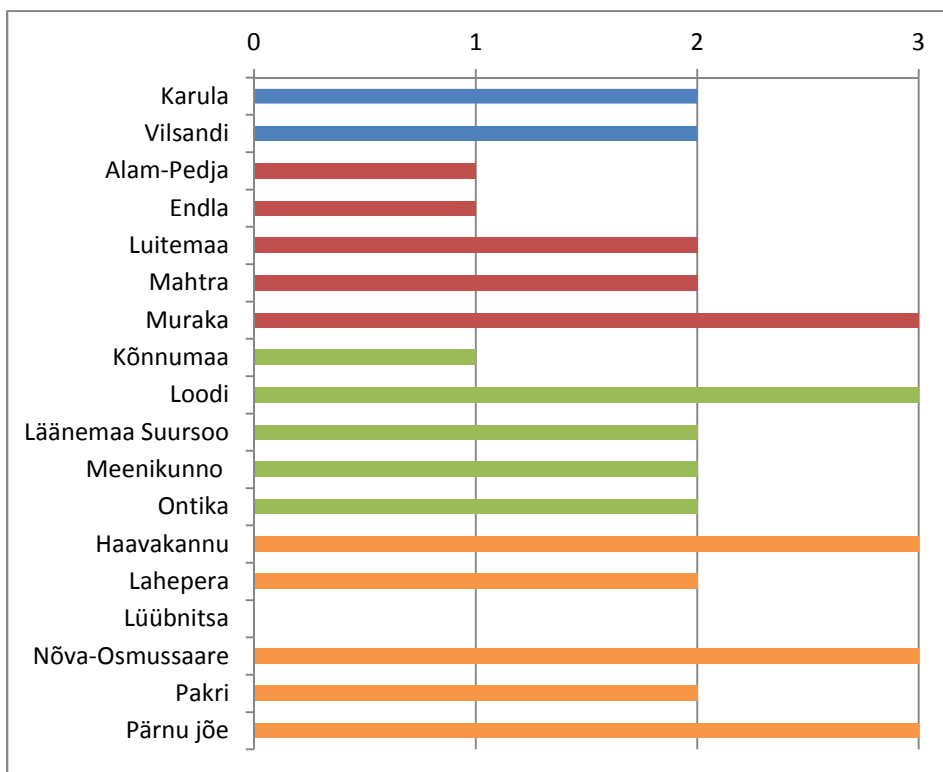
Joonis 16. Erinevat tüüpi kaitsealade summeeritud keskmised hinded kaitsekorralduse protsesside jõudlusele ja kohasusele neljapallisüsteemis.

Kõigi vaadeldud kaitsealade puhul on üheks olulisemaks puudujäägiks rahastuse korraldus, hariduslike ja teaduslike programmide vähesus (joonis 16). Ühtlasi peaksid hoiualad rohkem kasutama olemasolevaid kontakte koostööks teiste sektoritega ning kaasata rohkem kohalikku kogukonda looduskaitsekorralduslike otsuste tegemisse. Täiendamist vajaksid ka looduskaitseväärtuse kaitsekorraldus ning asjakohaste uuringute ja seirete läbiviimine.

Kaitsetõhususe küsimustikus on esitatud kolm lisaküsimust protsessi kohta, kõik puudutavad kohalikku kogukonda. Neli ala (Karula RP, Vilsandi RP, Luitemaa LKA, Haavakannu HA) 18-st said lisapunkte selle eest, et nende alal rakendatud loodushariduslikud projektid ja teoreetilis-praktilised koolitused edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve. Kaks kaitseala (Karula RP, Kõnnumaa MKA) said lisapunkte selle eest, et nende alal toetab kohalik kogukond aktiivselt looduskaitsekorralduslikke tegevusi, ning ainult kahel alal (Pärnu jõe HA, Kõnnumaa MKA) arvati, et nende kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted.

Väljund

Läbiviidud küsimustikus puudutab ainult üks küsimus väljundi osa. Seega on antud osas hinnatud ainult erinevat tüüpi kaitsealade külastuskorraldust.

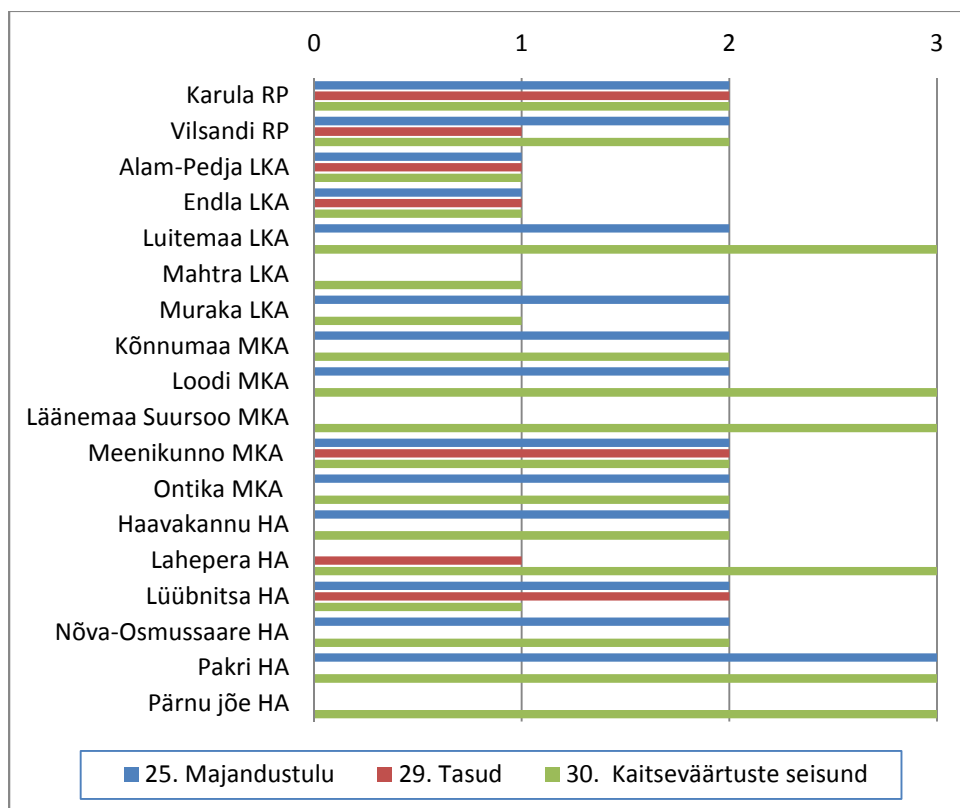
Joonis 17. Erinevat tüüpi kaitsealade hinded külastuskorraldusele neljapallisüsteemis.

Külastuskorralduse all mõeldakse joonisel 17 külastust teenindavat infrastruktuuri (rajakatted, piirded, viidastus). Erinevat tüüpi kaitsealade paremaks eristamiseks on kaitsealatiübid värvide kaupa eristatud (joonis 17, joonis 6). Nagu jooniselt 17 selgub, vastab infrastruktuur täiesti praegusele külastusintensiivsusele Muraka LKA-I, Loodi MKA-I, Haavakannu, Nõva-Osmussaare ja Pärnu jõe HA-del. **Pooltel kaitsealadel rahuldab infrastruktuur praegust külastusvoogu, kuid vajab siiski kvaliteetsemat edasiarendust. Alam-Pedja LKA-I, Endla LKA-I, Kõnnumaa MKA-I ei vasta infrastruktuur praegusele külastusintensiivsusele ja nõuetele ning Lüübniitsa HA-l puudub külastust teenindav infrastruktuur, ehkki selle järgi oleks vajadus.**

Kaitsealadel, kus praegu puudub kaitsekorralduskava, sooviti külastuse aspektid, sealhulgas täiendav infrastruktuur süsteemselt planeerida koostatavates kaitsekorralduskavades.

Tulemus

Antud osas antakse hinnang kaitsealade kaitse tõhususele ja kohasusele, tuuakse välja, millisel määral tulemused vastavad püstitatud üldeesmärkidele, milline on mõju kaitseväärtustele.

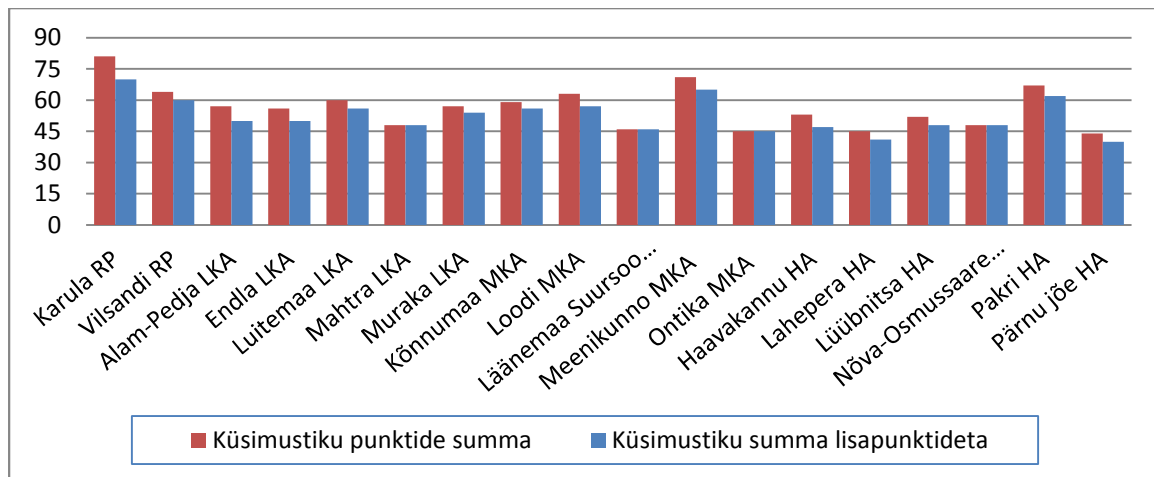

Joonis 18. Kaitsealade hinded kaitse tulemuse tõhususele ja kohasusele neljapallisüsteemis.

Vaadeldud kaitsealadel on hinnatud alade loodud majandustulu, rakendatud tasusid ja kaitseväärtuste seisundit võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga (joonis 18). Ligikaudu pooltel hinnatud kaitsealadest saab kohalik kogukond loosuskaitsekorraldusest teatavat majandustulu, enamasti on tegemist turismitulu või poollooduslike koosluste hoolduseks saadud toetustega. Neljal kaitsealal aga ei loo looduskaitse kohalikule kogukonnale mingit majandustulu, kuigi mõnel neist aladest on selleks potentsiaal

olemas. Enamustel vaadeldud aladel keskkonnatasude süsteemi (sissepääsutasu, trahvid) ei kasutata. Seitsme kaitseala puhul on märgitud, et neil tasusid kogutakse (joonis 18).

Vaid kuuel alal kaheksateistkümnest on elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused enamalt jaolt kahjustamata seisundis. Kaheksal alal on mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused on jäänud oluliste mõjutusteta. Muret tekitab just looduskaitsealade elurikkuse väärtuste seisund. Alam-Pedja, Endla, Mahtra ja Muraka LKA on mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused kahjustunud, kaitsealused liigid on kadunud, elupaikade soodne seisund halvenenud ja kultuuripärandiväärtused osaliselt hävinenud.

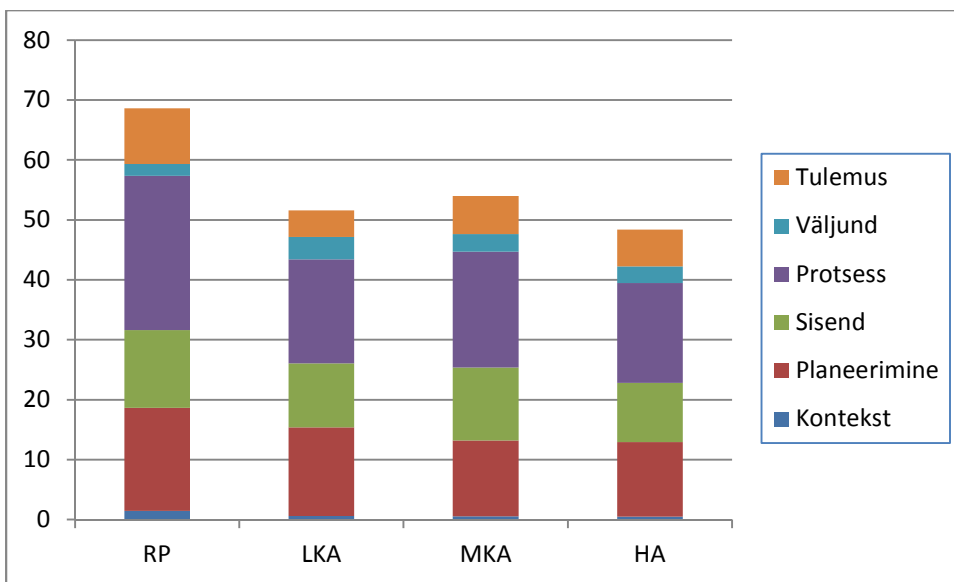
Joonis 19. Kaitsealade kaitsetõhususe summeeritud punktisumma lisapunktidega ja ilma

Küsimustikus on kaitseväärtuste kohta kolm lisaküsimust, mille eest võis saada lisapunkte. Mahtra LKA, Läänemaa Suursoo ja Ontika MKA ning Nõva-Osmussaare HA on jätnud lisapunktid märkimata. Ilmselt on tegemist subjektiivse, ankeedi vastajatest tuleneva põhjusega. Teisalt joonistuvad suurema lisapunktisummaga välja Karula RP, Alam-Pedja ja Endla LKA ning Loodi, Meenikunno ja Haavakannu MKAd

Summeerides kaitseala kaitsetõhususe küsimustiku kõik punktid, tuleb maksimaalseks punktisummaks 102 punkti, lisaküsimusteta 90 punkti. Maksimaalne punktisumma tähendab aga, et kõik on ideaalses korras ja see ei ole reaalne. Vaadeldud kaitsealade

kaitsetõhususe tegelik olukord on kujutatud joonisel 19. Jooniselt on näha, et kaitsealade kaitsetõhusus võib erineda kuni kaks korda (hindepallid 40-st 80-ni). Kõrge tõhususega kaitsealad leidub kõigis kaitsealakategooriates. Kolm parimat on Karula RP, Meenikunno MKA ja Pakri HA. **Üldiselt võib väita, et vaadeldud aladest on looduskaitsealad kõige ühtlasemalt kaitstud. Ebahühtlasema kaitse-efektiivsusega on maastikukaitsealad ja hoiualad.** Siin leidub väga kõrgeid ja väga madalaid hindepallisummasid. Kõige madalamad punktisummad kuuluvad Läänemaa Suursoo ja Ontika MKA-le ning Lahepera, Nõva-Osmussaare ja Pärnu jõe hoiualadele.

Järgnevalt on täpsemalt kirjeldatud hinnatavate elementide osakaalu jaotust kaitsekorraldamises (vt joonis 20).

Joonis 20. Hinnatavate kaitsekorralduse elementide võrdlus erinevat tüüpi kaitsealadel (protsentuaalselt)

Joonisel 20 on kujutatud hinnatavate elementide punktide jaotus protsentuaalselt erinevat tüüpi kaitsealadel. Parema ülevaate saamiseks võrdsustati maksimaalne punktisumma (102) 100 protsendiga. Teistest kaitsealakategooriatest eristuvad kõrgema punktisummaga rahvusparkid. Looduskaitsealade, maastikukaitsealade ja hoiualade kaitsekorralduse tõhusus erineb vähem. Rahvusparkid saavad kõrgema kaitsetõhususe

osas edumaa teistest parema „planeerimise“ ja „protsessi“ arvelt. Looduskaitsealadel on teiste kaitsealatuüpidega võrreldes tagasihoidlikum „protsessi“ ja „tulemuse“ komponent, samas planeerimine on tehtud suhteliselt väga hästi. Tinglikult kõige vähemtõhusad on hoiualade „planeerimine“ ja „sisend“, samal ajal „tulemus“ on parem kui looduskaitsealadel.

Kokkuvõte ja soovitused

Hindamise tulemuste põhjal võib kokkuvõtvalt öelda, et vaadeldud kaitsealade kaitsekorraldus toimib tasemel, mis on pisut üle poole teoreetiliselt maksimaalselt võimalikust kaitsekorralduse tõhususest (vt. ka joonist 20).

Oluline murdejoon kaitsekorralduse tõhususe osas seostub kaitsekorralduskavade olemasoluga – võib väita, et kaitsekorralduskavadega kaitsealad on planeerimise mõttes kohasemad peaaegu kõigis aspektides. Enamikel kaitsealadel on olemas seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega: seire ja uuringute tulemuste põhjal ei ole sageli tehtud sisulisi järeldusi ega kaitsekorralduslikke otsuseid, praegune seiresüsteem ei paku hinnangut trendide ja vajalike meetmete kohta.

Kaitsealadel on suhteliselt head võimalused kaitse-eeskirjade ja muu kohase õiguse rakendamiseks, suhteliselt piisavalt on kaitse korraldamiseks vajalikku loodusväärtusi puudutavat infot. Töötajate hulk kaitsekorralduslike tegevuste jaoks on alla optimaalse, ehkki nende koolitus võimaldab piisavalt kaitse-eesmärkide saavutamist. Oluline sisendfaktor tõhusaks kaitsekorralduseks – eelarve – ei ole piisav ning jätkusuutlikult tagatud: on väga väike ja ebastabiilne, enamasti projektipõhine. Rahastamise korraldust teeb keerulisemaks ka vastutusala jaotamine Riigimetsa Majandamise Keskuse, Keskkonnaameti ja maaomaniku vahel.

Missugused on küsimustikust välja tulnud olulisemad probleemid?

- Enamusel kaitsealadest on kaitse-eeskiri kas aegunud või vajab täpsustamist.
- Varasemate mehitatud kaitsealade kaitsekorralduslik olukord (järelvalve, jooksev rajatiste hooldus jms) on halvenenud peale administratsiooni likvideerimist ja alapõhiste eelarveliste vahendite kaotamist (Alam-Pedja, Endla).

- Ka kasutuskorralduskavadega aladel on seire planeeringuga nõrgalt seotud või ei järgne seirele aktiivset kaitsekorralduslike meetmete elluviimist.
- Kõigil kaitsealatuüpidel on suurimaks probleemiks rahastus. Rahastus on projektipõhine ja suunatud ainult mõningatele tegevustele. Stabiilne eelarve osa väga väike ning kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastuseta. Võrrelduna teiste kaitseala tüüpidega on kõige suuremaid probleeme hoiualade rahastusega.
- Kõigi kaitsealatuüpide puhul ka tööjõud probleemiks – enamikel kaitsealadel on töötajate hulk oluliste tegevuste jaoks alla optimaalse, sageli ka ebapiisav.
- Looduskaitsealadel, maastikukaitsealadel ja hoiualadel osalevad kohalik kogukond ja huvigrupid vaid vähesel määral või siis ainult üksikutel juhtudel looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises ning nende osalemise mõju looduskaitse korraldamisele on tagasihoidlik.
- Pooltel kaitsealadel rahuldab infrastruktuur praegust külustusvoogu, kuid vajab siiski kvaliteetsemat edasiarendust. Alam-Pedja LKA-I, Endla LKA-I, Kõnnumaa MKA-I ei vasta infrastruktuur praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele ning Lüübnitsa HA-I puudub külustust teenindav infrastruktuur, ehkki selle järgi oleks vajadus.
- Kaitseala valitseja ja külustuse korraldaja ning turismifirmade vahel enamasti kontaktid puuduvad.
- Vaid kuuel alal kaheksateistkümnest on elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused enamalt jaolt kahjustamata seisundis..

Käesoleva uuringu põhjal võib teha järgmisi üldistavaid kaitsekorralduslikke soovitusi:

- kaitsekorralduskavadega kaitsealad on planeerimise mõttes kohasemad peaaegu kõigis aspektides, seega tuleks kõrge eelistusena jätkata kaitsealadele kogu kaitsekorraldustsükli hõlmavate kaitsekorralduskavade koostamist ja tegelikku ellu rakendamist.

- Seire korraldamise ja seiretulemuste hindamise süsteem tuleks siduda kaitsealade planeerimisega nii, et seire ja uuringute tulemuste põhjal oleks võimalik teha sisulisi järeldusi ja kaitsekorralduslikke otsuseid.
- Kaitsealade tõhusust piirab Eestis praeguse rahastusmudeli madal jätkusuutlikkus. Oluline on viia riiklike kaitsealade süsteemi põhilisi funktsioone kindlustavate tegevuste rahastamine stabiilsele ja prognoositavale eelarvelisele põhjale ning selgelt määratleda erinevate asjaliste vastutusalad.
- Kõigil kaitsealadel, sõltumata tüübist, tuleks luua paremad tingimused kohaliku kogukonna ja huvigruppide osalemiseks kaitseala planeerimisel ning valitsemisel.
- Kriitiliseks teemaks on kujunenud kaitsealade infrastruktuur. Pooltel projektis vaadeldud kaitsealadel on praegune taristu külastusvoo kandevõime piiril ning vajab kvaliteetsemat edasiarendust. Mitmetel olulistel kaitsealadel ei vasta taristu külastusintensiivsusele ja nõuetele ning probleem vajab kohest lahendust.

LISAD

Lisa 1

Karula rahvusparki kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
1. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0			
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsion või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitsealade alusel moodustatud	3	X		
2. Kaitse-eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitseeeskiri? <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2			
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3	X		
3. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Sisend</i>	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0			
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2			
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel	3	X		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
4. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0		Kultuuripärandi kaitseks pole piisavalt vahendeid, sh tööjõudu. Puudub Karula RP arendamisega tegelev spetsialist	Kultuuripärandi spetsialisti ametikoha loomine.
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2	X		
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3			
5. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0			
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2			
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3	X		
6. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3	X		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
7. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus- kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0		Eramaad on katmata. Kultuuripärandil on rahastus puudulik. Vajaliku spetsialisti pole.	
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1			
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2	X		
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
Lisapunktid: Planeerimine					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1	X		
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1	X		
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1	X		
8. Tööplaani⁶ Kas kaitset korraldav kava⁷ viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaan pole	0		RMK-I ja KA-I on tööplaani, mis on koostatud vastavalt kavale, kuid terviklik süsteem puudub.	
	Formaalsed tööplaanid on olemas	1			
	Tööplaan kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2	X		
	Tööplaanide tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
9. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0		Üldiselt on ala hästi uuritud. Info mitmete liigirühmade osas on vananenud ja vajab	
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			

⁶ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaanid“

⁷ Kaitset korraldav kava on siin laiema tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtris.

piisavalt infot ?	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	X	ajakohastamist.	
<i>Sisend</i>	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
10. Kaitse-süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem külastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0			
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2			
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3	X		
11. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgipärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna-seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0		Kultuuripärandi seisundi seire puudub.	
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1			
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonnaseire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2	X		
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonnaseire ning uuringud	3			
12. Loodusväärtuste kaitsekorraldus Kas kaitsealal	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0		Kultuuripärandiga seotud põhimeetmed on rakendamata	
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1			

toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldustegevus? <i>Protsess</i>	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2			
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3	X		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
13. Töötajate hulk Kas personali hulk ⁸ on kaitseala kaitseeesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0		Puudub kultuuripärandi spetsialist	
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2	X		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
14. Töötajate koolitus Kas töötajad ⁹ on koolitatud kaitseesmärkide saavutamiseks kohaselt?	Töötajatel puudub looduskaitsetöös vajalik ettevalmistus	0			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2			

⁸ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

⁹ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

Sisend/Protsess	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3	X		
15. Praegune eelarve	Eelarve puudub	0			
Kas eelarve ¹⁰ on piisav?	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1			
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2	X		
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			
Sisend					

¹⁰ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümise kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
16. Eelarve tagatus Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud ? <i>Sisend</i>	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0			
	Kaitsealal puudub on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1	X		
	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
17. Rahastamise korraldus Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse iseloomulikke vajadusi? <i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0			
	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1			
	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2	X		
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
18. Töövahendid Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad? <i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0			
	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2			
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3	X		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
19. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0			
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2			
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3	X		
20. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse- eesmärkidega seotud koolitus- programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0			
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1			
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2			
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3	X		
21. Loodus- kasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse- korralduslikke eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse nõudeid	0			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse- eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke	2			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3	X		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitse nõudeid (nt veerežiim, häilude avamine metsas, karjatamine jms)	+1	X		
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1	X		
21c: Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1	X		
22. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0			
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2	X		
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
23. Põlisrahvad ¹¹ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0			
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3	X		

¹¹ Tavapärastelt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
24. Kohalik kogukond Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitse- korralduslikes otsustustes? <i>Protsess</i>	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse- otsustustes	0			
	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitse- korraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad loodus- kaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2	X		
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1	X		
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslikke tegevusi	+1	X	Põllumajandus	
25. Majandustulu Kas looduskaitse loob kohaliku kogukonnale majandustulu? <i>Tulemus</i>	Looduskaitse ei loo kohaliku kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0			
	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2	X		
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
26. Seire ja tulemus-hindamine Kas kaitsekorraldus-tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0			
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1			
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2	X		
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
27. Küllastus-korraldus Kas küllastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub küllastust teenindav infrastruktuur ¹² , ehkki selle järgi oleks vajadus	0		Majutushoone ei toimi, kuna on amortiseerunud. RMK-l on plaanis see remontida.	
	Küllastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele küllastusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Küllastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust küllastusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2	X		
	Küllastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele küllastusintensiivsusele ja nõuetele	3			
28. Kommerts-turism Kas kommerts-turism aitab kaasa kaitsekorraldus-tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja küllastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0	X		
	Kaitseala valitseja ja küllastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1			
	Kaitseala valitseja ja küllastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada küllastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja küllastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse küllastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

¹² Küllastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
29. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0		Keskkonnatasud tulevad KIKi kaudu	
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2	X		
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
30. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0		Kultuuripärand laguneb	
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2	X		
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3			
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1	X		
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1	X	Dragonlife, ERF	
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1	X		
KOKKU PUNKTE					

Muid märkusi

Lisa 2

Vilsandi rahvuspargi kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
31. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0		KLOS	Kaitse-eeskirja uuendamine LKS alusel.
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsion või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitsealade alusel moodustatud	3	3		
32. Kaitse-eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitse-eeskiri <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0		Vananenud kaitse- eeskiri. Kehtiv kaitse- eeskiri ei suuda tagada Natura standardandmebaasis toodud eesmärke.	Tsoneeringu muutmine.
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2	2		
	Kaitseala kaitse-eeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3			
33. Õiguse rakendamine Kas valitseja saab kaitse-eeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Sisend</i>	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0		Mootorsõidukitega väljaspool teid sõitmise KT.	
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2	2		
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
34. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2			
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3	3		
35. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0		RP põhjaosa on liiga kitsa ribana.	
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2	2		
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3			
36. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0		Puuduvad vöönditähised.	
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2	2		
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
37. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus- kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0		KKK on veel kinnitamata, kuid osaliselt seda ikkagi arvestatakse juba.	
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1	1		
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2			
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1			
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1			
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1	1	Riiklik seire ja tulemusseire toimib.	
38. Tööplaani ¹³ Kas kaitset korraldav kava ¹⁴ viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaane pole	0			
	Formaalsed tööplaaniid on olemas	1			
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2	2		
	Tööplaaniide tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
39. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0			
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			

¹³ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaaniid“

¹⁴ Kaitset korraldav kava on siin laiema tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtis.

piisavalt infot ?	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	2		
<i>Sisend</i>	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
40. Kaitse-süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0			
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2			
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3	3		
41. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgipärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna-seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0			
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1			
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2	2		
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3			
42. Loodusväärtuste kaitsekorraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0			
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1			
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate	2	2		

loodusväärtuste kaitsekorraldustegevus? <i>Protsess</i>	looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata				
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
43. Töötajate hulk Kas personali hulk ¹⁵ on kaitseala kaitseeesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0			
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2	2		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
44. Töötajate koolitus Kas töötajad ¹⁶ on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt? <i>Sisend/Protsess</i>	Töötajatel puudub looduskaitsetöös vajalik ettevalmistus	0			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2	2		
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3			

¹⁵ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

¹⁶ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

45. Praegune eelarve	Eelarve puudub	0				
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1				
	Kas eelarve ¹⁷ on piisav?	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2	2		
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3				
Sisend						

¹⁷ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
46. Eelarve tagatus Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud ? <i>Sisend</i>	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0			
	Kaitsealal puudub on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1	1		
	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
47. Rahastamise korraldus Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse iseloomulikke vajadusi? <i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0			
	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1			
	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2	2		
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
48. Töövahendid Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad? <i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0			
	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2	2		
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
49. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0			
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2			
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3	3		
50. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse- eesmärkidega seotud koolitus- programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0			
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1			
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2			
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3	3		
51. Loodus- kasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse- korralduslikke eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse nõudeid	0			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse- eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke	2			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitse nõudeid (nt veerežiim, häilude avamine metsas, karjatamine jms)	+1			
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1			
21c: Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1			
52. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0			
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2	2		
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
53. Põlisrahvad ¹⁸ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0	0		
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

¹⁸ Tavapärastelt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
54. Kohalik kogukond Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitse- korralduslikes otsustustes? <i>Protsess</i>	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse- otsustustes	0			
	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitse- korraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1	1		
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad loodus- kaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1	1		
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslikke tegevusi	+1			
55. Majandustulu Kas looduskaitse loob kohaliku kogukonnale majandustulu? <i>Tulemus</i>	Looduskaitse ei loo kohaliku kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0			
	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2	2		
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
56. Seire ja tulemus-hindamine Kas kaitsekorraldus-tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0			
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1			
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2	2		
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
57. Külastus-korraldus Kas külastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külastust teenindav infrastruktuur ¹⁹ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0			
	Külastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külastusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Külastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külastusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2	2		
	Külastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külastusintensiivsusele ja nõuetele	3			
58. Kommerts-turism Kas kommerts-turism aitab kaasa kaitsekorraldus-tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2	2		
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

¹⁹ Külastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
59. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0			
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1	1		
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
60. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2	2		
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3			
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1	1		
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1	1		
KOKKU PUNKTE					

Muid märkusi

Lisa 3

Alam-Pedja looduskaitseala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
61. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0		Kaitse-eeskiri on kinnitatud	
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsioon või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitsealaduse alusel moodustatud	3	X		
62. Kaitse-eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitsereežiim <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0		Senise eeskirja rakendamisel on ilmnenud vajakajäämisi veelikumise korraldamisel ja metsaraiete osas	Ette peaks valmistama uue eeskirja eelnõu
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2	X		
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3			
63. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada?	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0		Järelvalvevõimekus on väga madal, mille tõttu esineb eeskirjas sätestatud piirangute rikkumist	Järelvalvevõimekuse parandamine – vastutava järelvalvetöötaja määramine ning külastajate teavitamine kehtivatest piirangutest
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1	X		
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2			
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid	3			

Sisend	seaduse ja eeskirja rakendamisel				
---------------	---	--	--	--	--

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
64. Kaitseala kaitse-eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse-eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0		Esineb rikkumisi, samuti ei suudeta kõiki kavandatud tegevusi ressursside puudumisel ellu viia (niitude hooldamine, radade nõuetekohane hooldamine jms.)	Külastuskorralduse tõhusam ja süsteemsem korraldamine, millega suunatakse inimesi teadlikult, õigel ajal ja õigesse kohta ning tagatakse külastustaristu korrashoid. Niitude hooldamiseks peaks leidma usaldusväärseid ja pikaajalisi partnereid.
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2	X		
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3			
65. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse-eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0		Väärtuslikum osa rikkumata looduskompleksist on kaitsealale kaasatud, laiendusi ei ole kavas	
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2			
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3	X		
66. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada?	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0		Kaitseala piirid on olnud tähistatud, kuigi tähiseid sageli ignoreeritakse ja kõrvaldatakse	Hoida tähistus pidevalt korreksena
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka	2	X		

Protsess	kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud				
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
67. Kaitsekorralduskava Kas on olemas kaitsekorralduskava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0		Kaitseala on olemas vananenud kaitsekorralduskava, kuid ressurside nappuse tõttu pole seda kunagi täies mahus suudetud rakendada	Lisainvesteeringud võimaldaks osaliselt küll kaitsekorralduslikke tegevusi ellu viia, kuid osad probleemid jäävad – niitude hooldamine raskesti ligipääsetavates kohtades ei ole ilmselt ka tulevikus maakasutuspraktikate olulise muutuse tõttu perspektiivikas
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1			
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2	X		
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1	X	Kava ja eeskirja koostamine on avalikud protsessid, kus küsitakse kõigi maaomanike jt. huvigruppide arvamusi	
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1	X	Kava vahehindamine on planeeritud kaitsekorraldusperioodi keskel, kuid tegelikkuses toimub kava läbivaatus pigem jooksvalt ehk igaaastaselt, kui aasta tööplaan koostatakse	

7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärase osa	+1	X	Jah	
68. Tööplaani ²⁰ Kas kaitset korraldava kava ²¹ viiakse perioodilise tööplaani ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaan pole	0		Tööplaani on kaitsekorralduskava osa, kuid selle elluviimisel esineb ressursinappuse tõttu probleeme	Lisaresursside kaasamine
	Formaalsed tööplaanid on olemas	1			
	Tööplaan kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2			
	Tööplaanide tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3	X		
69. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot? <i>Sisend</i>	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0		Kuna tegu on kunagise mehitatud ja suhteliselt hästi uuritud kaitsealaga, siis on siin võrreldes teiste aladega siiski suhteliselt head teadmised loodusväärtustest	Läbimõeldud uuringute suunamine seni katmata aladele ja valdkondadesse
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	X		
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaari või selgitus	Vajalikud meetmed
70. Kaitse-süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem külastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteem (järelvalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0		On olemas liikumislubade süsteem – veekogude külastamiseks ja suurte gruppide matkaradade külastamiseks, samuti tähistus liikumispääsudega aladel, kuid sageli neid	Järelvalve tõhustamine, et inimesed paremini teadvustaks ja arvestaks kaitsealal kehtivaid piiranguid: looduskaitsepropaganda intensiivistamine
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavalt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2	X		
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse	3			

²⁰ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaanid“

²¹ Kaitset korraldava kava on siin laiem tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtris.

	reguleerimisel			reegleid ignoreeritakse	
71. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgipärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna-seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0		Kaitsealal toimuvad vee-elustiku, rabalinnustiku ja kotkaste, taimestiku, ulukite ja koosluste seired, kuid paljud tulemused ei ole leidnud aktiivset rakendust kaitse korraldamisel. Vee-elustiku seire ja inventuuride tulemusi rakendatakse vanajõgede taastamisel	Seire tulemused ei ole seni suutnud välja tuua olulisi trende ega soovitusi, mis annaks aluse kaitsekorra muutmiseks. Peaks keskenduma enam seire tulemuste analüüsile ja soovitude esitamisele tulemuste põhjal
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1			
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2	X		
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3			
72. Loodusväärtuste kaitsekorraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldustegevus? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0		Käimas on vanajõgede taastamine, samuti hooldatakse võimekuse piires poollooduslikke kooslusi, korrastatakse külustustaristut ja püütakse uuendada infot, viiakse läbi elustiku seiret jõgedes, seiratakse lisaks erinevaid kaitsealuste liikide gruppe, mille põhjal saab vajadusel korrigeerida kaitsekorraldust. Kõiki vajalikke tegevusi ei suudeta ressursside nappusel ellu viia.	Resursside läbimõeldud kasutamine võimaldaks ilmselt uuringute ja seire ressursside efektiivsemat kasutamist – teiste alade tulemuste interpreteerimine
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1			
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2	X		
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus	Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
-------	------------	--------------------------------	-------------------------	-------------------

		küsimumise kohta			
73. Töötajate hulk	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0		Sisuliselt ei ole kaitseala mehitatud, sest kaitseala valitseja vastutab lisaks sellele kaitsealale veel sadade teiste objektid eest ning kogu meeskond on tõhusa kaitse korraldamiseks liiga väike	Kaitseala mehitatuse taastamine parandaks kindlasti teovõimekust
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1	X		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
<i>Sisend</i>					
74. Töötajate koolitus	Töötajatel puudub looduskaitsetööks vajalik ettevalmistus	0		Täiendkoolitus on alati teretulnud, kuid põhiosas on kompetents olemas. Kõigis valdkondades ei ole kompetentsi saavutamine ka realistlik – kasutatakse spetsialiste väljastpoolt	Täiendkoolitused oleks vajalikud eeskätt koosluste arengudünaamika prognoosimiseks ehk erinevate tegevuste tagajärgede ennustamiseks
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2	X		
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3			
<i>Sisend/Protsess</i>					
75. Praegune eelarve	Eelarve puudub	0		Kaitseala valitsejal on eelarvelisi vahendeid sisuliselt vaid üksikute seirete läbiviimiseks; ülejäänud rahastus tuleb PRIAst, RMKst, projektidest jms., kus ei määrata enamasti alapõhiseid eelarvelisi	Ressursside sihipärasem ja järelmõeldum suunamine võimaldaks neid efektiivsemalt kasutada. Peaks olema tagatud kaitsealapõhine
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1	X		
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2			
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			
<i>Sisend</i>					

²² Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

²³ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

²⁴ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

				vahendeid, vaid need on igal aastal pigem vajadusepõhiselt jaotatavad ja sõltuvad vajaduste prioriteetsusest (v.a. külastustaristu minimaalne jooksev hooldus)	kindel eelarveline finantseerimine
--	--	--	--	--	------------------------------------

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
76. Eelarve tagatus Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud ? <i>Sisend</i>	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0		Sisuliselt on stabiilselt kaetud vaid külastusobjektide minimaalne hooldus (vahel ei suudeta ka seda tagada)	Peaks kinnitama alapõhise kindla eelarve, mis võimaldaks iga-aastased vajalikud tegevused siiski plaanikohaselt ellu viia.
	Kaitsealal on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1	X		
	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
77. Rahastamise korraldus Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse iseloomulikke vajadusi? <i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0	X	Puudub sisuliselt eelarve kindlus, enamus tegevustest on projektipõhised või sõltuvad välisrahastuse muudest allikatest, huviliste olemasolust jne.	Kuna looduskaitse peab olema pikaajalise perspektiiviga ja jätkusuutlik (N: niitude hooldamine), siis peaks olema tagatud ka minimaalne rahastus nendeks tegevusteks, millesse on juba investeeritud ja mis jätkuva rahastuse puudumisel sisuliselt
	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1			
	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2			
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			

					kaotavad mõtte
78. Töövahendid	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0		Töövahendid on küll olemas, kuid nende kasutamiseks napib inimressurssi	Kaitseala mehitamine
Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad?	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2	X		
Sisend	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta	Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
79. Töövahendite hooldus	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0		Mis olemas, see ka hooldatud
Kas töövahendite hooldus on kohane?	Töövahendite hooldus on juhuslik	1		
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2		
<i>Protsess</i>	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3	X	
80. Haridus ja teadlikkus	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0		On olemas alapõhiseid ning märgalasid ja niitusid tutvustavaid programme, mis parandavad inimeste teadlikkust, kuid neid programme viiakse läbi tellimuspõhiselt, mitte süstemaatiliselt. Tegevus toimub projektipõhiselt Palupõhja looduskoolis. Kaudne tugi kaitse-eesmärkide täitmiseks
Kas on olemas plaanilisi kaitse-eesmärkidega seotud koolitusprogramme?	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1		
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2	X	
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3		
<i>Protsess</i>				Võiks olla süstemaatilised programmid, mida turundatakse teadlike ja suunatud pakkumistena kindlatele huvigruppidele. Selleks peaks alal olema üks vastutav loodusharija, kes tegevusi kavandaks ja koordineeriks.

				on, kuid see on ebapiisav.	
81. Looduskasutus	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse-eesmärke	0		Kaitseala valitseja kooskõlastuse nõude tõttu ei saa teostada kaitsekorraga vastuolus olevaid planeeringuid. Üksikuid juhuslikke rikkumisi võib esineda, kuid midagi tehakse kooskõlastuse väliselt.	
Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitsekorralduslikke eesmärke?	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse-eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse-eesmärke	2			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3	X		
<i>Planeerimine</i>					

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaiga kaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitse-eesmärke (nt veerežiim, häilude avamine metsas, karjatamine jms)	+1	X	Piirangud on seatud kaitse-eesmärkidest lähtuvalt	
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1	X	Piirangud on seatud kaitse-eesmärkidest lähtuvalt	
21c: Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1	X	Piirangud on seatud kaitse-eesmärkidest lähtuvalt	
82. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandusorganisatsioonidega?	Kontaktid puuduvad	0		Peamine koostöö on RMK-ga, kes on ühtlasi ka kaitsekorraldaja/elluviija, teised majandusorganisatsioonid kaitsealal puuduvad. Küll aga tegutseb alal	
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2	X		

<i>Protsess</i>	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3		vabaühendusi – MTÜ Kotkas ja ELF, kellega on koostööd	
83. Põlisrahvad ²⁵	Puudub seos	0	X	Teadaolevalt ei ole Alam-Pedja piirkonnas ennast põlisrahvana identifitseerinud elanike grupe. Kokku üldse ca 6 alalist elanikku	
Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse?	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
<i>Protsess</i>	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
84. Kohalik kogukond	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse otsustustes	0	X	Kohalik kogukond tunnetab, et ta ei ole kaitsekorralduslikesse igapäevastesse otsustesse väga hästi kaasatud. Ilmselt on KKK ja KE koostamise raames kaasamine ebapiisav.	Kogukond sooviks enam arutelusid ja kaasamist – nagu administratsiooni ajal
Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes?	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2			
<i>Protsess</i>	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			Taastama avatud arutelude ja kokkusaamiste praktika
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1			Plaanima üritusi kogukonna kaasamiseks
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslikke tegevusi	+1			Koostööd on võimalik saavutada alles peale sidemete taastamist

²⁵ Tavapärastelt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

85. Majandustulu Kas looduskaitse loob kohalikule kogukonnale majandustulu? <i>Tulemus</i>	Looduskaitse ei loo kohalikule kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0		On olemas turismiarendusega tegelevad ettevõtjad, kes on kaitseala potentsiaali ka kasutanud
	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1	X	
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2		
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
86. Seire ja tulemus-hindamine Kas kaitsekorraldustegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0		Seire ja uuringute tulemuste põhjal ei ole sageli tehtud sisulisi järeldusi ega kaitsekorralduslikke otsuseid. Praegune seiresüsteem ei paku hinnangut trendide ja vajalike meetmete kohta	Side seirajate ning kaitse korraldajate vahel vajaks süsteemset parandamist.
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1			
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2	X		
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
87. Küllastus-korraldus Kas küllastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub küllastust teenindav infrastruktuur ²⁶ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0		Küllastustaristu korrashoidmise võimekus ja võtted ei ole piisavad praeguste vajaduste ja küllastuskoormuse juures. On läbimatuid rajalõike, piisavalt pole infot jne.	Küllastustaristu korrashoiuks peaks reserveerima piisavalt ressursse ja tagama regulaarse hoolduse ning renoveerimise.
	Küllastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele küllastusintensiivsusele ja nõuetele	1	X		
	Küllastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust küllastusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2			
	Küllastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele küllastusintensiivsusele ja nõuetele	3			
88. Kommerts-turism	Kaitseala valitseja ja küllastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0		Suhtlemine toimub lubade ja	KKK koostamise raames peaks

²⁶ Küllastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Kas kommerts-turism aitab kaasa kaitsekorraldustegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi?	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1	X	kooskõlastuste tasemel, sisulist arutelu vajaduste ja tuleviku arengukavade osas turismifirmadega ei toimu.	turismifirmad kaasama kui selge huvigrupi ja selgitama välja nende huvid ja ettepanekud
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			
<i>Protsess</i>					

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
89. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitsekorraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0		Keskkonnarikkumiste eest trahvitakse, kuid need summad ei laeku kaitsealale, vaid riigikassasse	Trahvide ja sissepääsutasude rakendamise tavade muutmine eeldab suuremat poliitilist otsust ja kogu seni toimiva süsteemi põhimõttelist muutmist. Näiteks sissepääsutasude kehtestamine suurtele truisigruppidele, keda vahendavad tulutootvad ettevõtted
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1	X		
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
90. Kaitseväärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisega	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0		Side kogukonnaga on nõrgenenud, mõnede matkaradade piirkonnad on oluliselt kahjustatud, hoolduseta niidud on kinni kasvamas, järelvalve on muutunud väga nõrgaks	Külastuskeskus peaks olema alaliselt avatud, kogukonda tuleks enam kaasata, matkaradade hooldust ja reki tuleb finantseerida piisavalt ning töid
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1	X		
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2			
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3			

seisundiga? <i>Tulemus</i>					teha õigel ajal. Kaitsealale peab olema eraldatud minimaalsete vajaduste katmiseks vajalik eelarve.
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1		Seisundit hinnatakse juhuslikult välitööde käigus	Regulaarse järelvalve taastamine - loodusvahid
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1		Spetsiaalseid programme ei ole	
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1	X	Niitude hooldusega tegeletakse intensiivselt ja igapäevaselt ning tegu on prioriteetse tegevusega; samuti on palju tähelepanu pööratud kalakoelmute taastamisele vanajõgedes	
KOKKU PUNKTE			57		

Muid märkusi

Alam-Pedja LKA kaitsekorralduslik olukord – järelvalve, jooksev rajatiste hooldus jms. - on kindlasti halvenenud peale administratsiooni likvideerimist ja alapõhiste eelarveliste vahendite kaotamist. Hetkel ongi ala suurimaks probleemiks praktiliselt kontrollimatu looduskasus – kalapüük kudealadel, mootorsõidukitega kaitsealal liikumine. Sellele lisandub ka probleem niidetava heinaga.

Lisa 4

Endla looduskaitseala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
91. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0		Kaitse-eeskiri on kinnitatud	Kuna kaitseala laiendamiseks ja piiride korrigeerimiseks on läekunud põhjendatud ettepanekud, siis on ette valmistatud juba uue eeskirja eelnõu ja tehtud ekspertiis
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsioon või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitsealaduse alusel moodustatud	3	X		
92. Kaitse-eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitsereežiim <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0		Senise eeskirja rakendamisel on ilmnenud vajakajäämisi liikumise korraldamisel, samuti piiride põhjendatuse osas	Ette on valmistatud uue eeskirja eelnõu
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2	X		
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3			
93. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada?	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0		Järelvalvevõimekus on väga madal, mille tõttu esineb eeskirjas sätestatud piirangute rikkumist	Järelvalvevõimekuse parandamine – vastutava järelvalvetöötaja määramine ning külastajate teavitamine kehtivatest piirangutest
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1	X		
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2			
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid	3			

Sisend	seaduse ja eeskirja rakendamisel				
---------------	---	--	--	--	--

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
94. Kaitseala kaitse-eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse-eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0		Esineb rikkumisi, samuti ei suudeta kõiki kavandatud tegevusi ressursside puudumisel ellu viia (niitude hooldamine, radade nõuetekohane hooldamine jms.)	Külastuskorralduse tõhusam ja süsteemsem korraldamine, millega suunatakse inimesi teadlikult, õigel ajal ja õigesse kohta ning tagatakse külastustaristu korrashoid
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2	X		
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3			
95. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse-eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0		Väärtuslikum osa rikkumata looduskompleksist on kaitsealale kaasatud,	Suurte investeeringute korral oleks looduslike tingimuste poolest põhjendatud laiendada kaitseala ka lõuna ja kirde suunas, kus on ulatuslikud metsakuivenduse objektid, mis varem on kuulunud märgala koosseisu ja mille looduslikku veerežiimi annaks vähemalt osaliselt taastada.
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2	X		
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3			
96. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0		Kaitseala on suhteliselt eakas, piirid on olnud pikka aega tähistatud, kuigi tähiseid aeg-ajalt ignoreeritakse ja kõrvaldatakse	Hoida tähistus pidevalt korrektsena
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			

rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3	X		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
97. Kaitsekorralduskava Kas on olemas kaitsekorralduskava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0		Kaitseala on olemas kehtiv kaitsekorralduskava, kuid ressurside nappuse tõttu pole seda kunagi täies mahus suudetud rakendada	Lisainvesteeringud võimaldaks osaliselt küll kaitsekorralduslikke tegevusi ellu viia, kuid osad probleemid jäävad – niitude hooldamine raskesti ligipääsetavates kohtades ei ole ilmselt ka tulevikus maakasutuspraktikate olulise muutuse tõttu perspektiivikas
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1			
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2	X		
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1	X	Kava ja eeskirja koostamine on avalikud protsessid, kus küsitakse kõigi maaomanike jt. huvigruppide arvamusi	
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1	X	Kava vahehindamine on planeeritud kaitsekorraldusperioodi keskel, kuid tegelikkuses toimub kava läbivaatus pigem jooksvalt ehk igaaastaselt, kui aasta	

				tööplaane koostatakse	
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärase osa	+1	X	Jah	
98. Tööplaani ²⁷ Kas kaitset korraldav kava ²⁸ viiakse perioodilise tööplaani ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaane pole	0		Tööplaani on kaitsekorralduskava osa, kuid selle elluviimisel esineb ressursinappuse tõttu probleeme	Lisaresursside kaasamine
	Formaalsed tööplaani on olemas	1			
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2			
	Tööplaani tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3	X		
99. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ? <i>Sisend</i>	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0		Kuna tegu on vana mehitatud ja suhteliselt hästi uuritud kaitsealaga, siis on siin võrreldes teiste aladega siiski suhteliselt head teadmised loodusväärtustest	Läbimõeldud uuringute suunamine seni katmata aladele ja valdkondadesse
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	X		
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta	Kommentaari või selgitus	Vajalikud meetmed	
100. Kaitse-süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0		On olemas liikumislubade süsteem – veekogude küllastamiseks ja suurte gruppide matkaradade küllastamiseks, samuti tähistus liikumispiiranguga aladel, kuid aeg-ajalt	Järelevalve tõhustamine, et inimesed paremini teadvustaks ja arvestaks kaitsealal kehtivaid piiranguid
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavalt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2	X		
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse	3			

²⁷ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaniid“

²⁸ Kaitset korraldav kava on siin laiema tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtris.

	reguleerimisel			neid reegleid ignoreeritakse	
101. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgipärane kaitsekorraldusega seotud keskkonnanseire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0		Kaitsealal on väga pikaajalised seireread põhjavee ning turba seireks, kuid need tulemused ei ole leidnud viimasel ajal aktiivset rakendust kaitse korraldamisel. Elustiku seire ja inventuuride tulemusi rakendatakse enam	Ilmselt ei ole kaitsekorralduslikult ka otseselt vajalik põhjavee ning turba seire tulemusi arvestada, v.a. veetaseme uuring, mis võimaldaks kavandada külastusrajatisi – tegu on pigem teadusega, mida saab rakendada märgalade uurimisel tervikuna
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonnanseire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1			
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonnanseire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2	X		
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonnanseire ning uuringud	3			
102. Loodusväärtuste kaitsekorraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldustegevus? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0		Käimas on sookoosluste taastamine kaitseala piiriladel, samuti hooldatakse võimekuse piires pool-looduslikke kooslusi, korrastatakse külastustaristut ja püütakse uuendada infot, viiakse läbi elustiku seiret järvedel, et määrata kalastusmahtusid, seiratakse lisaks erinevaid kaitsealuste liikide gruppe, mille põhjal saab vajadusel korrigeerida kaitsekorraldust. Kõiki vajalikke tegevusi ei suudeta ressursside nappusel ellu viia.	Ressursside läbimõeldud kasutamine võimaldaks ilmselt uuringute ja seire ressursside efektiivsemat kasutamist – teiste alade tulemuste interpreteerimine
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1			
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2	X		
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
103. Töötajate hulk Kas personali hulk ²⁹ on kaitseala kaitse-eesmärkide täitmiseks piisav?	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0		Sisuliselt ei ole kaitseala mehitatud, sest kaitseala valitseja vastutab lisaks sellele kaitsealale veel sadade teiste objektid eest ning kogu meeskond on tõhusa kaitse korraldamiseks liiga väike	Kaitseala mehitatuse taastamine parandaks kindlasti teovõimekust
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1	X		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
<i>Sisend</i>					
104. Töötajate koolitus Kas töötajad ³⁰ on koolitatud kaitseesmärkide saavutamiseks kohaselt?	Töötajatel puudub looduskaitsetööks vajalik ettevalmistus	0		Täiendkoolitus on alati teretulnud, kuid põhiosas on kompetents olemas	Täiendkoolitused oleks vajalikud eeskätt koosluste arengudünaamika prognoosimiseks ehk erinevate tegevuste tagajärgede ennustamiseks
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2	X		
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3			
<i>Sisend/Protsess</i>					
105. Praegune eelarve Kas eelarve ³¹ on piisav?	Eelarve puudub	0		Kaitseala valitsejal on eelarvelisi vahendeid sisuliselt vaid üksikute seirete läbiviimiseks; ülejäänud rahastus tuleb PRIAst, RMKst jms. , kus ei määrata	Ressursside sihipärasem ja järelmõeldum suunamine võimaldaks neid efektiivsemalt kasutada. Peaks
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1	X		
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2			
	Praegune eelarve on piisav oluliste	3			

²⁹ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

³⁰ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

³¹ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

<i>Sisend</i>	kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks			enamasti alapõhiseid eelarvelisi vahendeid, vaid need on igal aastal pigem vajadusepõhiselt jaotatavad ja sõltuvad vajaduste prioriteetsusest (v.a. külastustaristu minimaalne jooksev hooldus)	olema tagatud kaitsealapõhine kindel eelarveline finantseerimine
---------------	--	--	--	---	--

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
106. Eelarve tagatus Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud ? <i>Sisend</i>	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0		Sisuliselt on kaetud vaid külastusobjektide minimaalne hooldus	Peaks kinnitama alapõhise kindla eelarve, mis võimaldaks iga-aastased vajalikud tegevused siiski plaanikohaselt ellu viia.
	Kaitsealal on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1	X		
	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
107. Rahastamise korraldus Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse iseloomulikke vajadusi? <i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0	X	Puudub sisuliselt eelarve kindlus, enamus tegevustest on projektipõhised või sõltuvad välisrahastuse muudest allikatest, huviliste olemasolust jne.	Kuna looduskaitse peab olema pikaajalise perspektiiviga ja jätkusuutlik (N: niitude hooldamine, siis peaks olema tagatud ka minimaalne rahastus nendeks tegevusteks, millesse on juba investeeritud ja mis
	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1			
	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2			
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			

					jätkuva rahastuse puudumisel sisuliselt kaotavad mõtte
108. Töövahendid Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad? <i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0		Töövahendid on küll olemas, kuid nende kasutamiseks napib inimressurssi	Kaitseala mehitamine
	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2	X		
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
109. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0		Mis olemas, see ka hooldatud	
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2			
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3	X		
110. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse-eesmärkidega seotud koolitus-programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0		On olemas alapõhiseid ning märgalasiid tutvustavaid programme, mis parandavad inimeste teadlikkust, kuid neid programme viiakse läbi tellimuspõhiselt, mitte süstemaatiliselt	Võiks olla süstemaatilised programmid, mida turundatakse teadlike ja suunatud pakkumistena kindlatele huvigruppidele. Selleks peaks alal olema üks vastutav loodusharija.
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1			
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2	X		
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
111. Looduskasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse-korralduslikke eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitsealade nõudeid	0		Kaitseala valitseja kooskõlastuse nõude tõttu ei saa teostada kaitsekorraga vastuolus olevaid planeeringuid. Üksikuid juhuslikke rikkumisi võib esineda, kuid midagi tehakse kooskõlastuse väliselt	
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitsealade nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse-eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitsealade nõudeid ning kaitse-eesmärke	2			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitsealade nõudeid ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3	X		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitseliisi nõuded (nt veerežiim, häillude avamine metsas, karjatamine jms)	+1	X	Piirangud on seatud kaitse-eesmärkidest lähtuvalt	
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1	X	Piirangud on seatud kaitse-eesmärkidest lähtuvalt	
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1	X	Piirangud on seatud kaitse-eesmärkidest lähtuvalt	
112. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seatud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0		Peamine koostöö on RMK-ga, kes on ühtlasi ka kaitse korraldaja/elluvijja, teised majandusorganisatsioonid kaitsealal puuduvad	
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2	X		
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seatud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
113. Põlisrahvad ³² Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0	X	Teadaolevalt ei ole Endla LKA piirkonnas ennast põlisrahvana identifitseerinud elanikke	
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
-------	------------	---	--	----------------------------	----------------------

³² Tavapärastelt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

114. Kohalik kogukond	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse otsustustes	0	X	Kohalik kogukond tunnetab, et ta ei ole sisuliselt kaitsekorralduslikesse igapäevastesse otsustesse kaasatud. Ilmselt on KKK ja KE koostamise raames kaasamine ebapiisav.	Kogukond soovis regulaarsete sisuliste arutelude taastamist – nagu administratsiooni ajal
Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes?	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2			
<i>Protsess</i>	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			Taastama avatud arutelude ja kokkusaamiste praktika
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1			Plaanima üritusi kogukonna kaasamiseks
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslikke tegevusi	+1			Koostööd on võimalik saavutada alles peale sidemete taastamist
115. Majandustulu	Looduskaitse ei loo kohalikule kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0		On olemas turismiarendusega tegelevad ettevõtjad, kes on kaitseala potentsiaali ka kasutanud	
Kas looduskaitse loob kohalikule kogukonnale majandustulu?	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1	X		
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2			
<i>Tulemus</i>	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
116. Seire ja tulemus-hindamine Kas kaitsekorraldus-tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0		Seire ja uuringute tulemuste põhjal ei ole tehtud sisulisi järeldusi ega kaitsekorralduslikke otsuseid. Praegune seiresüsteem ei paku hinnangut trendide ja vajalike meetmete kohta	Side seirajate ning kaitse korraldajate vahel vajaks süsteemset parandamist.
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1			
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2	X		
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
117. Külustus-korraldus Kas külastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külastust teenindav infrastruktuur ³³ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0		Külastustaristu korrashoidmise võimekus ja võtted ei ole piisavad praeguste vajaduste ja külastuskoormuse juures. On läbimatuid rajalõike, piisavalt pole infot jne.	Külastustaristu korrashoiuks peaks reserveerima piisavalt ressursse ja tagama regulaarse hoolduse ning renoveerimise.
	Külastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	1	X		
	Külastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külustusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2			
	Külastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	3			
118. Kommerts-turism Kas kommerts-turism aitab kaasa kaitsekorraldus-tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0		Suhtlemine toimub lubade ja kooskõlastuste tasemel, sisulist arutelu vajaduste ja tuleviku arengukavade osas turismifirmadega ei toimu.	KKK koostamise raames peaks turismifirmad kaasama kui selge huvigrupi ja selgitama välja nende huvid ja ettepanekud
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1	X		
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

³³ Külastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
119. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0		Keskkonnariikumiste eest trahvitakse, kuid need summad ei laeku kaitsealale, vaid riigikassasse	Trahvide ja sissepääsutasude rakendamise tavade muutmine eeldab suuremat poliitilist otsust ja kogu seni toimiva süsteemi põhimõtetist muutmist. Näiteks sissepääsudetasude kehtestamine suurtele truismigruppidele, keda vahendavad tulutootvad ettevõtted
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1	X		
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
120. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0		Ajalooline kaitseala külastuskeskus sisuliselt ei toimi ja side kogukonnaga on katkenud, mõnede matkaradade piirkonnad on oluliselt kahjustatud, hoolduseta niidud on kinni kasvamas, Endla järve kanalisuudmete hooldamisega on probleeme, järelvalve on muutunud väga nõrgaks	Külastuskeskus peaks olema avatud, kogukonda tuleks enam kaasata, matkaradade hooldust ja reki tuleb finantseerida piisavalt ning töid teha õigel ajal. Kaitsealale peab olema eraldatud minimaalsete vajaduste katmiseks vajalik eelarve.
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1	X		
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2			
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3			
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1		Seisundit hinnatakse juhuslikult välitööde käigus	Regulaarse järelvalve taastamine - loodusvahid

30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1		Spetsiaalseid programme ei ole	
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1		Kaitseala on pigem jäänud looduslikule arengule ja igapäevaselt looduskaitsetöös kaitseala kaitseväärtustega kokku ei puututa – pigem üksikute tegevuste, kooskõlastuste ja projektide ajal	Suurte looduskomplekside puhul ei ole igapäevaselt ka vajalik kaitsekorralduslike töödega tegeleda.
KOKKU PUNKTE			56		

Muid märkusi

Endla LKA kaitsekorralduslik olukord – järelvalve, jooksev rajatiste hooldus jms. - on kindlasti halvenenud peale administratsiooni likvideerimist ja alapõhiste eelarveliste vahendite kaotamist.

Lisa 5

Luitemaa looduskaitseala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
121. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0			
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsion või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitsealade alusel moodustatud	3	3		
122. Kaitse- eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitsereežiim <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2			
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3	3		
123. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada?	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0			
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2			
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid	3	3		

Sisend	seaduse ja eeskirja rakendamisel				
---------------	---	--	--	--	--

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
124. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2			
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3	3		
125. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0			
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2			
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3	3		
126. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
127. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus-kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0	0		
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1			
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2			
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1			
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1			
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1			
128. Tööplaani ³⁴ Kas kaitset korraldava kava ³⁵ viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaane pole	0			
	Formaalsed tööplaani on olemas	1			
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2	2		
	Tööplaani tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
129. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ?	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0			
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			
	Looduskaitseväärtuste info on	2	2		

³⁴ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaani“

³⁵ Kaitset korraldava kava on siin laiema tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtis.

<i>Sisend</i>	põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks				
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
130. Kaitse-süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0			
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2	2		
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3			
131. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgipärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna-seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0			
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1	1		
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2			
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3			
132. Loodusväärtuste kaitsekorraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0		Rannaniitude hooldus, küllastuse korraldus.	
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1			
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate	2			

loodusväärtuste kaitsekorraldustegevus? <i>Protsess</i>	looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata				
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
133. Töötajate hulk Kas personali hulk ³⁶ on kaitseala kaitseeesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0			
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2	2		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
134. Töötajate koolitus Kas töötajad ³⁷ on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt? <i>Sisend/Protsess</i>	Töötajatel puudub looduskaitsetööks vajalik ettevalmistus	0			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2	2		
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3			

³⁶ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

³⁷ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

135. Praegune eelarve	Eelarve puudub	0				
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1				
	Kas eelarve ³⁸ on piisav?	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2	2		
	<i>Sisend</i>	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			

³⁸ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
136. Eelarve tagatus Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud? <i>Sisend</i>	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0			
	Kaitsealal puudub on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1	1		
	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
137. Rahastamise korraldus Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse iseloomulikke vajadusi? <i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0			
	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1			
	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2	2		
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
138. Töövahendid Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad? <i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0		Looduskaitse tööd on tellitud või maaomanike tehtud.	
	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2	2		
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
139. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0			
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2	2		
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3			
140. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse- eesmärkidega seotud koolitus-programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0			
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1	1		
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2			
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
141. Loodus- kasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse-korralduslikke eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse-nõudeid	0			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse-nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse- eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse-nõudeid ning kaitse-eesmärke	2			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse-nõudeid ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumise kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitselisi nõudeid (nt veerežiim, häillude avamine metsas, karjatamine jms)	+1	1		
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1	1		
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1			
142. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0			
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2	2		
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
143. Põlisrahvad ³⁹ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0	0		
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

³⁹ Tavapärastelt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
144. Kohalik kogukond	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse otsustustes	0			
Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes?	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1	1		
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Protsess</i>					
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1	1		
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslikke tegevusi	+1			
145. Majandustulu	Looduskaitse ei loo kohalikule kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0			
Kas looduskaitse loob kohalikule kogukonnale majandustulu?	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2	2		
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			
<i>Tulemus</i>					

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
146. Seire ja tulemus- hindamine Kas kaitsekorraldus- tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0			
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1	1		
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2			
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
147. Külustus- korraldus Kas külastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külastust teenindav infrastruktuur ⁴⁰ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0			
	Külastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Külastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külustusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2	2		
	Külastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	3			
148. Kommerts- turism Kas kommerts- turism aitab kaasa kaitsekorraldus- tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0	0		
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

⁴⁰ Külastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
149. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0	0		
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
150. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2			
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3	3		
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1			
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1	1		
KOKKU PUNKTE			60		

Muid märkusi

Lisa 6

Mahtra looduskaitseala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
151. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0			
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsion või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitseseaduse alusel moodustatud	3	3		
152. Kaitse-eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitsereežiim <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2			
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3	3		
153. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Sisend</i>	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0			
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2			
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
154. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2			
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3	3		
155. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0			
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2	2		
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3			
156. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
157. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus-kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0		Kaitsekorralduskava on koostamisel ja valmib 2013 sügisel	
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1	1		
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2			
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1			
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1			
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1			
158. Tööplaani ⁴¹ Kas kaitset korraldava kava ⁴² viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaane pole	0	0		
	Formaalsed tööplaani on olemas	1			
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2			
	Tööplaani tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
159. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ? <i>Sisend</i>	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0			
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	2		
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

⁴¹ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaani“

⁴² Kaitset korraldava kava on siin laiema tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtis.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
160. Kaitse- süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0			
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2			
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3	3		
161. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgi- pärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna- seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0			
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1			
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2	2		
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3			
162. Loodus- väärtuste kaitse- korraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldus- tegevus? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0	0		
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1			
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2			
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
163. Töötajate hulk Kas personali hulk ⁴³ on kaitseala kaitse-eesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0			
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2	2		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
164. Töötajate koolitus Kas töötajad ⁴⁴ on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt? <i>Sisend/Protsess</i>	Töötajatel puudub looduskaitsetöök vajalik ettevalmistus	0			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3	3		
165. Praegune eelarve Kas eelarve ⁴⁵ on piisav? <i>Sisend</i>	Eelarve puudub	0			
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1	1		
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2			
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			

⁴³ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

⁴⁴ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

⁴⁵ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
166. Eelarve tagatus	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0			
Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud?	Kaitsealal puudub on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1	1		
<i>Sisend</i>	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
167. Rahastamise korraldus	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0			
Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse loomulikke vajadusi?	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1	1		
<i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2			
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
168. Töövahendid	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0			
Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad?	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
<i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2	2		
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
169. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0			
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2			
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3	3		
170. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse-eesmärkidega seotud koolitus-programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0			
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1	1		
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2			
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
171. Looduskasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse-korralduslike eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse nõudeid	0			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse-eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke	2	2		
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslike eesmärke	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumise kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitselisi nõudeid (nt veerežiim, häillude avamine metsas, karjatamine jms)	+1			
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1			
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1			
172. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0			
	Kontaktid pealiskaudsed	1	1		
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2			
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
173. Põlisrahvad ⁴⁶ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0	0		
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

⁴⁶ Tavapärastelt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
174. Kohalik kogukond	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse otsustustes	0			
Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes?	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1	1		
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Protsess</i>					
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1			
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslike tegevusi	+1			
175. Majandustulu	Looduskaitse ei loo kohalikule kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0	0		
Kas looduskaitse loob kohalikule kogukonnale majandustulu?	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2	0		
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			
<i>Tulemus</i>					

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumise kohta		Kommentaer või selgitus	Vajalikud meetmed
176. Seire ja tulemus- hindamine Kas kaitsekorraldus- tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0			
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1			
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2	2		
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
177. Külustus- korraldus Kas külustuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külustust teenindav infrastruktuur ⁴⁷ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0			
	Külustust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Külustust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külustusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2	2		
	Külustust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	3			
178. Kommerts- turism Kas kommerts- turism aitab kaasa kaitsekorraldus- tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külustuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0	0		
	Kaitseala valitseja ja külustuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1			
	Kaitseala valitseja ja külustuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külustajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külustuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külustajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

⁴⁷ Külustust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
179. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0	0		
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
180. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1	1		
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2			
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3			
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1			
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1			
KOKKU PUNKTE			48		

Muid märkusi

Lisa 7

Muraka looduskaitseala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
181. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0			
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsioon või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitsealaseaduse alusel moodustatud	3	3		
182. Kaitse-eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitseerežiim <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0		Osades kohtades on vaja teha taastamistöid, mida praegune eeskiri ei luba; metsisemängud on ilma liikumiskiiranguteta	Kaitsekorra muutmine
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2	2		
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3			
183. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Sisend</i>	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0			Kaitsekord on vaja muuta
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2	2		
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
184. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0		Toimub vastavalt KKK- le	
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2			
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3	3		
185. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0		Kaitseala läheduses on lendorava elupaiku, mis võiks elupaikade sidususe eesmärgil olla kaitsealal, ka niidud Mäetaguse jõe kaldal võiks olla tervikuna kaitsealal	Kaitsekorra muutmisel piiride täpsustamine
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2	2		
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3			
186. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
187. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus-kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0			
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1			
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2			
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3	3		
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1	1		
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1	1	Planeeritud KKK-ga	
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1	1	Planeeritud KKK-ga	
188. Tööplaan ⁴⁸ Kas kaitset korraldava kava ⁴⁹ viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaane pole	0		PLK, veerežiimi taastamistööd toimuvad, matkaradade hooldus toimub	
	Formaalsed tööplaanid on olemas	1			
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2	2		
	Tööplaanide tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
189. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ? <i>Sisend</i>	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0		Liigiinfo on ebapiisav, kaitse toimub läbi elupaikade kaitse; metsaelupaikade info on ebapiisav	inventeerimine
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	2		
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

⁴⁸ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaanid“

⁴⁹ Kaitset korraldava kava on siin laiema tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtis.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
190. Kaitse- süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0		Järelevalve on nõrk (teave vähene, kas peetakse kinni kaitsekorrast)	Järelevalve tõhustamine, teavitust
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavalt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2	2		
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3			
191. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgi- pärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna- seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0		Mõningane seire ja see on seotud kaitsekorraldusega	
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1	1		
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2			
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3			
192. Loodus- väärtuste kaitse- korraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldus- tegevus? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0		Metsaelupaikade inventuur teostamata; kuna kaitsekord ei võimalda, ei saa kraavide sulgemist teha soovitud mahus	Kaitsekorra muutmine, inventeerimine
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1			
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2	2		
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumise kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
193. Töötajate hulk Kas personali hulk ⁵⁰ on kaitseala kaitse-eesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0		Ei jõua teha liigiinventuure, järelevalvet	Tööjõudu juurde
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1	1		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
194. Töötajate koolitus Kas töötajad ⁵¹ on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt? <i>Sisend/Protsess</i>	Töötajatel puudub looduskaitsetöök vajalik ettevalmistus	0		Sammalde ja selgrootute koolitus, kraavide mõju kooslustele	Koolituste korraldamine
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2	2		
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3			
195. Praegune eelarve Kas eelarve ⁵² on piisav? <i>Sisend</i>	Eelarve puudub	0		Inventuuride ja seire tegemiseks ebapiisav, järelevalveks	Eelarve suurendamine
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1			
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2	2		
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			

⁵⁰ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

⁵¹ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

⁵² Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
196. Eelarve tagatus	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0		Personalikulu on tagatud	Rahastuse tagamine
Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud?	Kaitsealal on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1	1		
<i>Sisend</i>	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
197. Rahastamise korraldus	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0		Projektipõhine, hanked	
Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse loomulikke vajadusi?	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1	1		
<i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2			
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
198. Töövahendid	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0			
Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad?	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
<i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2	2		
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
199. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0			
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2			
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3	3		
200. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse-eesmärkidega seotud koolitus-programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0			Luu programmid
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1	1		
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2			
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
201. Looduskasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse-korralduslike eesmärgi? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse-eesmärgi	0		Maavarade kaevandamine, sellega seotud põhjavee probleemid	Arvestamine mõjudega
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse-eesmärgi piiratult ning mõjutavad kaitse-eesmärgi negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1	1		
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse-eesmärgi ning kaitse-eesmärgi	2			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse-eesmärgi ning kaitse-eesmärgi ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslike eesmärgi	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitselisi nõudeid (nt veerežiim, häillude avamine metsas, karjatamine jms)	+1			
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1			
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1			
202. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0		PLK hooldajatega, RMK-ga koostöö vajalikus ulatuses	
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2	2		
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
203. Põlisrahvad ⁵³ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0		Põlisteadmised on rakendatud looduskaitsepraktikasse uuel viisil (st ei toimu traditsioonilist majandamist karjatamisena või vikatiga, ent PLK hooldatakse esivanemate tarkust kasutades)	
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2	2		
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

⁵³ Tavapärastelt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
204. Kohalik kogukond	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse otsustustes	0		Kohalik kogukond praktiliselt olematu, osaleb PLK hooldamises, mõjutab, ent mitte olulises mahus	
Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes?	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1	1		
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Protsess</i>					
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1			
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslike tegevusi	+1			
205. Majandustulu	Looduskaitse ei loo kohalikule kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0		PLK hooldus, marjade korjamine	
Kas looduskaitse loob kohalikule kogukonnale majandustulu?	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2	2		
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			
<i>Tulemus</i>					

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
206. Seire ja tulemus- hindamine Kas kaitsekorraldus- tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0		On olemas, ent pole ellu viidud, kuna KKK on see veel ees	KKK rakendamine
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1			
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2	2		
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
207. Külustus- korraldus Kas külastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külastust teenindav infrastruktuur ⁵⁴ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0		On mõningad rajad, infotahvlid, mida peetakse piisavaks.	
	Külastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Külastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külustusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2			
	Külastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	3	3		
208. Kommerts- turism Kas kommerts- turism aitab kaasa kaitsekorraldus- tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0	0	Puudub ka vajadus kontaktideks, kuna ei näe seda ala kommertsturismialana	
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

⁵⁴ Külastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
209. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0	0		
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
210. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0		Kuivenduskraavide, kaevanduse ja õhusaaste mõjud soodele	
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1	1		
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2			
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3			
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1			
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1			
KOKKU PUNKTE			57		

Muid märkusi

Lisa 8

Kõnnumaa maastikukaitseala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
211. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0		Kaitse-eeskiri KLOS-i aegne (2000 a).	
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsion või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2	2		
	Kaitseala on looduskaitseseaduse alusel moodustatud	3			
212. Kaitse-eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitseerežiim <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2	2		
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3			
213. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Sisend</i>	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0			
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2			
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
214. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2	2		
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3			
215. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0			
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2	2		
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3			
216. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
217. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus-kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0		Kaitsekorralduskava on koostamisel ja valmib suvel 2013	
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1	1		
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2			
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1			
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1			
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1			
218. Tööplaane ⁵⁵ Kas kaitset korraldava kava ⁵⁶ viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaane pole	0	0		
	Formaalsed tööplaani on olemas	1			
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2			
	Tööplaanide tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
219. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ? <i>Sisend</i>	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0			
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	2		
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

⁵⁵ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaani“

⁵⁶ Kaitset korraldava kava on siin laiema tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtis.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
220. Kaitse- süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0			
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2			
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3	3		
221. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgi- pärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna- seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0			
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1			
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2	2		
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3			
222. Loodus- väärtuste kaitse- korraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldus- tegevus? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0			
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1	1		
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2			
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
223. Töötajate hulk Kas personali hulk ⁵⁷ on kaitseala kaitse-eesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0			
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2	2		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
224. Töötajate koolitus Kas töötajad ⁵⁸ on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt? <i>Sisend/Protsess</i>	Töötajatel puudub looduskaitsetöök vajalik ettevalmistus	0			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2	2		
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3			
225. Praegune eelarve Kas eelarve ⁵⁹ on piisav? <i>Sisend</i>	Eelarve puudub	0			
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1	1		
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2			
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			

⁵⁷ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

⁵⁸ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

⁵⁹ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
226. Eelarve tagatus	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0			
Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud ?	Kaitsealal puudub on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1	1		
<i>Sisend</i>	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
227. Rahastamise korraldus	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0			
Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse loomulikke vajadusi?	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1	1		
	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2			
<i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
228. Töövahendid	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0			
Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad?	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2	2		
<i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
229. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0			
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2			
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3	3		
230. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse- eesmärkidega seotud koolitus-programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0			
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1			
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2	2		
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
231. Loodus- kasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse-korralduslikke eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse-nõudeid	0			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse-nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse- eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse-nõudeid ning kaitse-eesmärke	2	2		
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse-nõudeid ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumise kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitselisi nõudeid (nt veerežiim, häillude avamine metsas, karjatamine jms)	+1			
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1			
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1			
232. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0			
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2	2		
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
233. Põlisrahvad ⁶⁰ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0			
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3	3		

⁶⁰ Tavapärastelt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
234. Kohalik kogukond	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse otsustustes	0			
Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes?	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3	3		
<i>Protsess</i>					
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1	1		
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1			
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslike tegevusi	+1	1		
235. Majandustulu	Looduskaitse ei loo kohalikule kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0			
Kas looduskaitse loob kohalikule kogukonnale majandustulu?	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2	2		
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			
<i>Tulemus</i>					

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
236. Seire ja tulemus- hindamine Kas kaitsekorraldus- tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0			
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1			
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2	2		
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
237. Külustus- korraldus Kas külastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külastust teenindav infrastruktuur ⁶¹ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0			
	Külastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	1	1		
	Külastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külustusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2			
	Külastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	3			
238. Kommerts- turism Kas kommerts- turism aitab kaasa kaitsekorraldus- tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2	2		
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

⁶¹ Külastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
239. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0	0		
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
240. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2	2		
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3			
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1	1		
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1			
KOKKU PUNKTE			59		

Muid märkusi

Lisa 9

Loodi maastikukaitseala (looduspark) kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
241. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0		Vabariigi Valitsuse 15. juuni 2006. a määrus nr 139 Loodi looduspargi kaitse-eeskiri.	
	Kaitseala juriidiliseks määramiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsion või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitsealade alusel moodustatud	3	3		
242. Kaitse- eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitse-eeskiri <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0			Kaitse-eeskirja uuendamine
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2	2		
	Kaitseala kaitse-eeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3			
243. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitse-eeskirju vajalikul määral rakendada?	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0			
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2			
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid	3	3		

Sisend	seaduse ja eeskirja rakendamisel				
---------------	---	--	--	--	--

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
244. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2			
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse- eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3	3		
245. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse- eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0			
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2			
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3	3		
246. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0		Polli sihtkaitsevööndis on vajalik piire korrigeerida.	Kaitse-eeskirja uuendamine
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2	2		
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
247. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus-kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0		Lihtsalt kõigi ülesannete elluviimiseks ei jätku vahendeid	
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1			
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2	2		
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1	+1		
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1	+1		
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1	+1		
248. Tööplaani ⁶² Kas kaitset korraldava kava ⁶³ viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaane pole	0			
	Formaalsed tööplaani on olemas	1			
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2	2		
	Tööplaani tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
249. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ?	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0			
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			
	Looduskaitseväärtuste info on	2			

⁶² Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaani“

⁶³ Kaitset korraldava kava on siin laiema tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtis.

<i>Sisend</i>	põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks				
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
250. Kaitse-süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0			
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2			
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3	3		
251. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgipärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna-seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0			
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1	1		
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2			
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3			
252. Loodus-väärtuste kaitse-korraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0			
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1			
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate	2	2		

loodusväärtuste kaitsekorraldustegevus? <i>Protsess</i>	looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata				
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
253. Töötajate hulk Kas personali hulk ⁶⁴ on kaitseala kaitseeesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0		Kaitsealaga tegelevad mitmed inimesed. Otseseid kaitsekorralduslikud tööd viivad ellu RMK töötajad. Tööd korraldab üks RMK loodusvaht	
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1	1		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
254. Töötajate koolitus Kas töötajad ⁶⁵ on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt? <i>Sisend/Protsess</i>	Töötajatel puudub looduskaitsetöös vajalik ettevalmistus	0			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3	3		

⁶⁴ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

⁶⁵ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

255. Praegune eelarve	Eelarve puudub	0				
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1				
	Kas eelarve ⁶⁶ on piisav?	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2	2		
	<i>Sisend</i>	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			

⁶⁶ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
256. Eelarve tagatus Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud? <i>Sisend</i>	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0			
	Kaitsealal puudub on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1	1		
	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
257. Rahastamise korraldus Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse lseloomulikke vajadusi? <i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0		Süsteem keerukas, läbi mitme organisatsiooni.	
	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1	1		
	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2			
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
258. Töövahendid Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad? <i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0		Kaitsekorralduslikud tööd ostetakse RMK poolt teenuse korras sisse.	
	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1	1		
	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2			
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
259. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0			
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2	2		
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3			
260. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse-eesmärkidega seotud koolitus-programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0		Loodushariduslikud üritused looduskaitse üldküsimuste tutvustamiseks ja matkad kaitsealal	
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1			
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2	2		
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
261. Looduskasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse-korralduslike eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse nõudeid	0			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse-eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke	2			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslike eesmärke	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumise kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitselisi nõudeid (nt veerežiim, häilude avamine metsas, karjatamine jms)	+1	0		
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1	1		
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1	0		
262. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0		Kaitsekorralduslike tööde teostamiseks ei ole ühtegi koostöölepingut.	
	Kontaktid pealiskaudsed	1	1		
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2			
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
263. Põlisrahvad ⁶⁷ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0	0		
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

⁶⁷ Tavapärastelt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
264. Kohalik kogukond	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse otsustustes	0			
Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes?	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1	1		
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Protsess</i>					
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1	1		
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1	0		
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslike tegevusi	+1	0		
265. Majandustulu	Looduskaitse ei loo kohalikule kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0		Põhiliselt kasutatakse maastikuressurssi looduse külastuse korraldamiseks. Aktiivne kaasalöömine on osadel üldtuntud objektidel (Loodi põrgu, Loodi lehisepuistu).	
Kas looduskaitse loob kohalikule kogukonnale majandustulu?	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2	2		
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			
<i>Tulemus</i>					

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
266. Seire ja tulemus-hindamine Kas kaitsekorraldus-tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0			
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1	1		
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2			
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
267. Külastus-korraldus Kas külastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külastust teenindav infrastruktuur ⁶⁸ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0			
	Külastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külastusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Külastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külastusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2			
	Külastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külastusintensiivsusele ja nõuetele	3	3		
268. Kommerts-turism Kas kommerts-turism aitab kaasa kaitsekorraldus-tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1	1		
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

⁶⁸ Külastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
269. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0	0		
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
270. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2			
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3	3		
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1	0		
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1	0		
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1	1		
KOKKU PUNKTE			66		

Muid märkusi

Lisa 10

Läänemaa Suursoo maastikuakaitseala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
271. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0			
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsion või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitsealade alusel moodustatud	3	3		
272. Kaitse-eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitseerežiim <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0		Osad väärt metsad on piiranguvõõndis	Tsoneerida sihtkaitsevööndisse uue kaitse-eeskirjaga
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2	2		
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3			
273. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Sisend</i>	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0		Ressursse pole piisavaks järelevalveks (KKI ülesanne)	Rohkem ressursse järelevalveks (mootorsõidukitega sõitmine selleks mitte ettenähtud kohas)
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2	2		
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
274. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0		Puudu on kaitsekorralduskava	Kaitsekorralduskava a koostamine (hetkel on töös)
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2	2		
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3			
275. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse- eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0		Kaitsealaga piirnevad väärtuslikud metsad, mis moodustavad ühtse metsamassiivi juba kaitse all oleva metsaga	Laiendada kaitseala
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2	2		
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse- eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3			
276. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0		Ebapiisavalt märgistatud	Piisavalt tähiseid paigaldada
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2	2		
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
277. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus-kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0		Kaitsekorralduskava on alles koostamisel	
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1	1		
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2			
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1			
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1			
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1			
278. Tööplaani ⁶⁹ Kas kaitset korraldava kava ⁷⁰ viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaane pole	0		Kaitsekorralduskava veel pole, kuid kõre liigi tegevuskava alusel liigikaitselised tööd toimuvad; külastuse korraldamisel on abiks RMK külastus- korralduskava	
	Formaalsed tööplaani on olemas	1	1		
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2			
	Tööplaani tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
279. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ? <i>Sisend</i>	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0		Puudu andmed veekeskonna kohta	Hinnata uuringute vajadust
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	2		
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

⁶⁹ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaani“

⁷⁰ Kaitset korraldava kava on siin laiemal tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtis.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
280. Kaitse- süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0		Ressurssipuudusel pole järelevalve piisavalt tõhus	Rohkem resursse ette näha
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2	2		
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3			
281. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgi- pärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna- seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0		Kuna kaitsekorralduskava pole, pole selge, mis seireid on vaja lisaks teha.	Kaitsekorralduskava koostamine
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1			
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2	2		
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3			
282. Loodus- väärtuste kaitse- korraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldus- tegevus? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0		Toimib kõre kaitsekorraldus, muu on veel läbimõtlema	Kaitsekorralduskava koostamine
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1	1		
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2			
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
283. Töötajate hulk Kas personali hulk ⁷¹ on kaitseala kaitse-eesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0		Nt üks tööplaanis olnud uuring jäi tegemata (seoses töötaja lahkumise ja tööülesannete ümberkorraldamisega)	Läänemaale on tulemas uus vee-elustiku spetsialist
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2	2		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
284. Töötajate koolitus Kas töötajad ⁷² on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt? <i>Sisend/Protsess</i>	Töötajatel puudub looduskaitsetöök vajalik ettevalmistus	0		Koolitusi oleks vaja seoses põlendike elustikuga ja oligotroofsete veekogude seisundi säilitamisega	koolitused
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2	2		
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3			
285. Praegune eelarve Kas eelarve ⁷³ on piisav? <i>Sisend</i>	Eelarve puudub	0		Tööd käivad projektipõhiselt, projektide koostamiseks ja elluviimiseks aega napib	Oluliste tööde rahastus peaks tulema riigieelarvest
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1	1		
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2			
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			

⁷¹ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

⁷² Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

⁷³ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
286. Eelarve tagatus	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0	0	Riigeelarveline rahastus puudub, va üldine palgafond	Oluliste tööde rahastus peaks tulema riigeelarvest
Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud ?	Kaitsealal puudub on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1			
<i>Sisend</i>	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
287. Rahastamise korraldus	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0		Olemas võimalus taotleda raha nt KIKist, ka RMK-I rahade puudus	Oluliste tööde rahastus peaks tulema riigeelarvest
Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse loomulikke vajadusi?	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1	1		
<i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2			
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
288. Töövahendid	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0		Siin on eelkõige mõeldud RMK töövahendeid	
Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad?	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
<i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2	2		
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
289. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0		Ei oska hinnata – töövahendid RMK-I	
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2			
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3			
290. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse-eesmärkidega seotud koolitus-programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0	0	Keskkonnaametil pole käesoleval aastal midagi tehtud	Selgub kaitsekorralduskava koostamise käigus
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1			
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2			
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
291. Looduskasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse-korralduslikke eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse nõudeid	0		Probleeme pole esinenud	
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse-eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke	2			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumise kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitselisi nõudeid (nt veerežiim, häillude avamine metsas, karjatamine jms)	+1			
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1			
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1			
292. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0		Hea koostöö RMK-ga	
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2			
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3	3		
293. Põlisrahvad ⁷⁴ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0			
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1	1		
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

⁷⁴ Tavapärastelt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
294. Kohalik kogukond Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitse- korralduslikes otsustustes? <i>Protsess</i>	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse- otsustustes	0		Kaitsekorralduskava koostamise on kohalik kogukond kaasatud, kuid erilist aktiivsust pole	Selgub kaitsekorralduskava koostamise käigus
	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitse- korraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad loodus- kaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2	2		
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1			
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslike tegevusi	+1			
295. Majandustulu Kas looduskaitse loob kohalikule kogukonnale majandustulu? <i>Tulemus</i>	Looduskaitse ei loo kohalikule kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0	0		
	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2			
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
296. Seire ja tulemus-hindamine Kas kaitsekorraldus-tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0		Olemas soode linnustiku ja kõre riiklikud seireprogrammid	Selgub kaitsekorralduskava koostamise käigus
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1			
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2	2		
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
297. Külastus-korraldus Kas külastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külastust teenindav infrastruktuur ⁷⁵ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0			Selgub kaitsekorralduskava koostamise käigus
	Külastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Külastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külustusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2	2		
	Külastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	3			
298. Kommerts-turism Kas kommerts-turism aitab kaasa kaitsekorraldus-tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külustuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0	0		
	Kaitseala valitseja ja külustuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1			
	Kaitseala valitseja ja külustuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külustajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külustuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külustajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

⁷⁵ Külustust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
299. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0	0		
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
300. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2			
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3	3		
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1			
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1			
KOKKU PUNKTE			46		

Muid märkusi

Lisa 11

Meenikunno maastikukaitseala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
1. Juriidiline staatus	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0			
	Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud?	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsion või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	<i>Kontekst</i> Kaitseala on looduskaitsealade alusel moodustatud	3	X		
2. Kaitse-eeskiri	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0		Kehtiv 1999 k-eeskiri ei taga kõigi loodusväärtuste (sh Natura väärtused) kaitset, mistõttu k-eeskiri muutmisel ja olemasolev MKA muudetakse LKAks	
	Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitsereežiim	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	2	x		
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	3			
<i>Planeerimine</i> Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel					
3. Õiguse rakendumine	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0			
	Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada?	1			
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	2			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	3	X		
<i>Sisend</i> Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid					

seaduse ja eeskirja rakendamisel					
Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
4. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0		Kehtiv 1999 k-eeskiri ei taga kaitse-eesmärgi (sh Natura väärtused) täitmist, mistõttu k-eeskiri muutmisel ja olemasolev MKA muudetakse LKAks	
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2	X		
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3			
5. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0		Kaitseala praegune planeering ei hõlma piirkonna elupaiku terviklikult (eriti rabaelupaik). Võimalus selle parandamiseks kaitseala laiendamine	
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2	x		
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3			
6. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka	3	X		

	kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud				
--	--	--	--	--	--

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
7. Kaitsekorralduskava Kas on olemas kaitsekorralduskava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0		KKK on koostamisel. RMK külastuskorralduskava täidetakse	
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1	X		
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2			
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
Lisapunktid: Planeerimine					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjadel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1	X		
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1			
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1			
8. Tööplaani⁷⁶ Kas kaitset korraldav kava⁷⁷ viiakse perioodilise tööplaani⁷⁷ga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaan pole	0		RMK-I ja KA-I on tööplaan. Formaalselt koostöö toimub. RMK külastuskorralduskava kaudu realiseerib meetmeid keskkonna kahjustuste leevendamiseks, kava koostatakse koostöös KA-ga	
	Formaalsed tööplaanid on olemas	1	X		
	Tööplaan kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2			
	Tööplaanide tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			

⁷⁶ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaanid“

⁷⁷ Kaitset korraldav kava on siin laiemal tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtris.

9. Inventeerimine	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0		Üldiselt on ala hästi uuritud. Info mitmete liigirühmade osas on vananenud ja vajab ajakohastamist.
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1		
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	X	
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3		
<i>Sisend</i>				

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta	Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
10. Kaitse-süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0		
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1		
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2		
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3	X	
11. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgipärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna-seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0		Valgjärve seiretulemusi pole rakendatud
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1		
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonnaseire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2	X	
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonnaseire ning uuringud	3		
12. Loodusväärtuste kaitse-	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0		

korraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldustegevus? Protsess	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1			
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2			
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3	X		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
13. Töötajate hulk Kas personali hulk⁷⁸ on kaitseala kaitseeesmärkide täitmiseks piisav? Sisend	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0			
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3	X		
14. Töötajate koolitus Kas töötajad⁷⁹ on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt?	Töötajatel puudub looduskaitsetööks vajalik ettevalmistus	0			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete	2			

⁷⁸

Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

⁷⁹

Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

<i>Sisend/Protsess</i>	jaoks on vajalik				
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3	X		
15. Praegune eelarve Kas eelarve ⁸⁰ on piisav?	Eelarve puudub	0			
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1			
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2	X		
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			
<i>Sisend</i>					

⁸⁰ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
16. Eelarve tagatus Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud ? <i>Sisend</i>	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0			
	Kaitsealal puudub on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1			
	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2	X		
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
17. Rahastamise korraldus Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse iseloomulikke vajadusi? <i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0			
	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1			
	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2	X		
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
18. Töövahendid Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad? <i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0			
	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2			
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3	X		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
19. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0			
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2			
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3	X		
20. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse- eesmärkidega seotud koolitus- programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0			
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1			
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2			
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3	X		
21. Loodus- kasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse- korralduslikke eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse nõudeid	0			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse- eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke	2			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3	X		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumise kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitselisi nõuded (nt veerežiim, häilude avamine metsas, karjatamine jms)	+1	X		
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1	X		
21c: Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1	X		
22. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0			
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2	X		
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
23. Põlisrahvad ⁸¹ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0	X		
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

81

Tavapäraselt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
24. Kohalik kogukond	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse otsustustes	0			
	Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitse-otsustustes?	1			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	2	X		
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1			
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslike tegevusi	+1			
25. Majandustulu	Kas looduskaitse loob kohaliku kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)?	0			
	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2	X		
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			
<i>Tulemus</i>					

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
26. Seire ja tulemus-hindamine Kas kaitsekorraldus-tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0			
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1			
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2	X		
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
27. Külustus-korraldus Kas külastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külastust teenindav infrastruktuur ⁸² , ehkki selle järgi oleks vajadus	0			
	Külastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Külastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külustusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2	X		
	Külastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	3			
28. Kommerts-turism Kas kommerts-turism aitab kaasa kaitsekorraldus-tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0	X	RMK-l on, kuid KA-l ei ole.	
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

⁸²

Külastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
29. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0		Keskonnatasud tulevad KIKi kaudu	
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2	X		
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
30. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0		Aita	
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2	X		
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3			
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1	X		
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1	X		
KOKKU PUNKTE					

Muid märkusi

Lisa 12

Ontika maastikukaitseala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
301. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0		KLOS alusel	Kaitse-eeskirja uuendamine
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsioon või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitseseaduse alusel moodustatud	3	3		
302. Kaitse-eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitseerežiim <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0		Piirid ja kaitsekord vajavad muutmist	Muutmine
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1	1		
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2			
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3			
303. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada?	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0			Kaitsekord on vaja muuta
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2	2		

<i>Sisend</i>	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel	3			
---------------	--	---	--	--	--

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
304. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0		Praegustes piirides toimub, ent vajalik laiendus	KE muutmine
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2			
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3	3		
305. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0		Kaitseala läheduses on villtulika leiukohad, mis tuleb tsoneerida kaitsealale	KE muutmine
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2	2		
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3			
306. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0			Tähistada korrektselt
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2	2		
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
307. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus-kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0	0		Koostada KKK
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1			
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2			
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1			
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1			
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1			
308. Tööplaan ⁸³ Kas kaitset korraldava kava ⁸⁴ viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaane pole	0			KKK koostamine
	Formaalsed tööplaanid on olemas	1	1		
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2			
	Tööplaanide tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
309. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ? <i>Sisend</i>	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0			
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	2		
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

⁸³ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaanid“

⁸⁴ Kaitset korraldava kava on siin laiema tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtis.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
310. Kaitse- süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0		Järelevalve on nõrk (teave vähene, kas peetakse kinni kaitsekorrast)	Järelevalve tõhustamine, teavitus
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavalt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2	2		
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3			
311. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgi- pärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna- seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0		Mõningane seire ja see on seotud kaitsekorraldusega	
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1	1		
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2			
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3			
312. Loodus- väärtuste kaitse- korraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldus- tegevus? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0		Põllumajanduslik tegevus, avatud maastike hooldus	
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1	1		
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2			
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
313. Töötajate hulk Kas personali hulk ⁸⁵ on kaitseala kaitse-eesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0		Ei jõua teha liigiinventuure, järelevalvet	Tööjõudu juurde
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1	1		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
314. Töötajate koolitus Kas töötajad ⁸⁶ on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt? <i>Sisend/Protsess</i>	Töötajatel puudub looduskaitsetööks vajalik ettevalmistus	0		Sammalde ja samblike koolitus	Koolituse korraldamine
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2	2		
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3			
315. Praegune eelarve Kas eelarve ⁸⁷ on piisav? <i>Sisend</i>	Eelarve puudub	0		Inventuuride ja seire tegemiseks ebapiisav, järelevalveks (klindi all ebaseaduslikud lõkkekohad jm)	Eelarve suurendamine
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1			
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2	2		
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			

⁸⁵ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

⁸⁶ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

⁸⁷ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
316. Eelarve tagatus	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0		Personalikulu on tagatud	Tagada eelarve
Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud?	Kaitsealal on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1	1		
<i>Sisend</i>	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
317. Rahastamise korraldus	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0		Kaitsekorralduslike meetmeid ei ole suures mahus vajalik rakendada	
Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse loomulikke vajadusi?	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1			
<i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2	2		
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
318. Töövahendid	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0			
Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad?	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
<i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2	2		
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
319. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0			
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2			
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3	3		
320. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse-eesmärkidega seotud koolitus-programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0	0	Külastus vähe seotud keskkonnaharidusega	Lua programmid, täiendada matkaradu õpetlike infotahvlitega
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1			
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2			
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
321. Looduskasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse-korralduslikke eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse-eesmärke	0		Liinitrassi hooldusala laiendamine (kompromisslahend); maaüksuste hoonestamine (neg mõju), Valaste trepp alla (kompromisslahend)	Täpsustada kaitsekorda ehitustegevuse reguleerimise osas (klindipealsete avatud maastike kaitse)
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse-eesmärke piiratult ning mõjutavad kaitse-eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse-eesmärke ning kaitse-eesmärke	2	2		
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse-eesmärke ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumise kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitseliisi nõuded (nt veerežiim, häillude avamine metsas, karjatamine jms)	+1			
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1			
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1			
322. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0			Koostööd tõhustada keskkonnahariduse osas
	Kontaktid pealiskaudsed	1	1		
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2			
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
323. Põlisrahvad ⁸⁸ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0	0		
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

⁸⁸ Tavapärastelt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
324. Kohalik kogukond	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse otsustustes	0		Kohalik kogukond praktiliselt olematu (põllumajanduslik tegevus, mõningane mõju)	
Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes?	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1	1		
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2			
<i>Protsess</i>	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1			
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslike tegevusi	+1			
325. Majandustulu	Looduskaitse ei loo kohalikule kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0		Klindile tehtud matkarada (Saka valmis, Valaste planeeritud), turismiettevõtted (Ontika pank)	
Kas looduskaitse loob kohalikule kogukonnale majandustulu?	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2	2		
<i>Tulemus</i>	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
326. Seire ja tulemus- hindamine Kas kaitsekorraldus- tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0		Mõningane seire toimub.	
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1	1		
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2			
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
327. Külustus- korraldus Kas külastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külastust teenindav infrastruktuur ⁸⁹ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0		Arendus on planeeritud (Valaste).	
	Külastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Külastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külustusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2	2		
	Külastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	3			
328. Kommerts- turism Kas kommerts- turism aitab kaasa kaitsekorraldus- tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0			Sisuline koostöö keskkonnahariduse edendamiseks
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1	1		
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

⁸⁹ Külastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
329. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0	0		
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
330. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0		Klindile on rajatud treppe ja radu, mis mõningal määral on rikkunud klindimetsa	
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2	2		
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3			
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1			
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1			
KOKKU PUNKTE			45		

Muid märkuseid

Lisa 13

Haavakannu hoiuala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
331. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0			
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsioon või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitseseaduse alusel moodustatud	3	3		
332. Kaitse- eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv katserežiim <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0		Kaitsekord on muutmisel, sh kaitse- eesmärgid	Moodustamisel LKA
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1	1		
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2			
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3			
333. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Sisend</i>	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0			Kaitsekord on vaja muuta
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2	2		
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
334. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0		Osaliselt on metsaelupaikades toimunud raie; liiga varane niitmine, mis ei lasknud taimedel viljuda	Arvestada kaitse- eesmärkidega
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2	2		
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3			
335. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0		Vähene sidusus, osad väärtused ei ole hõlmatud	Kaitsekorra muutmine (piiride muutmine ei ole praeguste kriteeriumide alusel võimalik)
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1	1		
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2			
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3			
336. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0			Tähiseid on juurde vaja
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2	2		
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
337. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus-kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0		KKK on kinnitamata, kuna kaitse-eeskiri muutub	Kinnitada uus eeskiri, misjärel saab kinnitada KKK
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1	1		
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2			
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1	1	Planeeritud KKK-ga	KKK kinnitamine
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1	1	Planeeritud KKK-ga	KKK kinnitamine
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1	1	Planeeritud KKK-ga	KKK kinnitamine
338. Tööplaan ⁹⁰ Kas kaitset korraldava kava ⁹¹ viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaane pole	0		KKK on kinnitamisootel, PLK taastamine ja hooldus toimub	KE kinnitamine, misjärel saab kinnitada KKK
	Formaalsed tööplaanid on olemas	1	1		
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2			
	Tööplaanide tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
339. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ? <i>Sisend</i>	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0		Liigiinfo on ebapiisav, kaitse toimub läbi elupaikade kaitse	inventeerimine
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	2		
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

⁹⁰ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaanid“

⁹¹ Kaitset korraldava kava on siin laiema tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtis.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
340. Kaitse- süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0		Järelevalve on nõrk (jahipidamine, mootorsõidukitega sõitmine, prahistamine)	Järelevalve tõhustamine, teavitust
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2	2		
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3			
341. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgi- pärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna- seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0		Juhuslik seire	KKK kinnitamine ja seejärel selle rakendamine
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1	1		
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2			
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3			
342. Loodus- väärtuste kaitse- korraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldus- tegevus? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0		PLK hooldus toimib, nt õöskeele hooldus praegu ei toimi nõuetekohaselt, vajalik hilisem niitmine, osad niidualad hooldamata	KKK kinnitamine ja rakendamine
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1	1		
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2			
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
343. Töötajate hulk Kas personali hulk ⁹² on kaitseala kaitse-eesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0		Ei jõua teha liigiinventuure, järelevalvet	Tööjõudu juurde
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1	1		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
344. Töötajate koolitus Kas töötajad ⁹³ on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt? <i>Sisend/Protsess</i>	Töötajatel puudub looduskaitsetöök vajalik ettevalmistus	0			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3	3		
345. Praegune eelarve Kas eelarve ⁹⁴ on piisav? <i>Sisend</i>	Eelarve puudub	0		Inventuuride ja seire tegemiseks ebapiisav, järelevalveks	Eelarve suurendamine
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1	1		
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2			
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			

⁹² Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

⁹³ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

⁹⁴ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
346. Eelarve tagatus	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0		Toetused ja palgad on stabiilsed, ülejäänud on ebastabiilne	Eelarve suurendamine ja stabiilsus
Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud?	Kaitsealal on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1	1		
<i>Sisend</i>	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
347. Rahastamise korraldus	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0		Ei jätku kõigiks vajalikeks tegevusteks	Inventuurideks ebapiisav
Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse iseloomulikke vajadusi?	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1	1		
<i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2			
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
348. Töövahendid	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0		Tööriided puuduvad	Soetadaööriided
Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad?	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
<i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2	2		
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
349. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0			
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2			
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3	3		
350. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse-eesmärkidega seotud koolitus-programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0	0		Luu programmid
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1			
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2			
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
351. Looduskasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse-korralduslikke eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse-eesmärke	0		Esineb väiksemaid probleeme (jahindus: söödaplatsid, ATV sõitmine väljaspool teid)	Järelevalve
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse-eesmärke piiratult ning mõjutavad kaitse-eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse-eesmärke	2	2		
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitseliisi nõuded (nt veerežiim, häillude avamine metsas, karjatamine jms)	+1	1	PLK hooldus	
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1			
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1			
352. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0		Koostöö toimib hästi PLK hooldamisel	
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2	2		
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
353. Põlisrahvad ⁹⁵ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0		Põlisteadmised on rakendatud looduskaitsepraktikasse uuel viisil (st ei toimu traditsioonilist majandamist vikatiga, ent PLK hooldatakse esivanemate tarkust kasutades)	
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2	2		
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

⁹⁵ Tavapärastelt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
354. Kohalik kogukond	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse otsustustes	0			
Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes?	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2	2		
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Protsess</i>					
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1	1	Taastamis- ja hooldustoetused	
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslike tegevusi	+1			
355. Majandustulu	Looduskaitse ei loo kohalikule kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0		Taastus- ja hooldustöödest saadav tulu	
Kas looduskaitse loob kohalikule kogukonnale majandustulu?	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2	2		
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			
<i>Tulemus</i>					

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
356. Seire ja tulemus-hindamine Kas kaitsekorraldus-tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0			KKK kinnitamine ja rakendamine
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1	1		
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2			
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
357. Külastus-korraldus Kas külastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külastust teenindav infrastruktuur ⁹⁶ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0			
	Külastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Külastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külustusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2			
	Külastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	3	3		
358. Kommerts-turism Kas kommerts-turism aitab kaasa kaitsekorraldus-tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0	0	Ei ole selle järgi vajadust	Meetmeid ei ole vaja rakendada, kuna vajadus turismi arendamise järele puudub
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külustajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külustajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

⁹⁶ Külustust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
359. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0	0		
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
360. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0		Osad puisniidud hoolduse puudumisel kinni kasvamas; osades metsaelupaikades pole raied nõuetekohaselt planeeritud	Taastus- ja hooldustegevuse suurendamine; metsateatiste menetlemisel kaitseväärtustega arvestamine
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2	2		
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3			
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1			
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1	1		
KOKKU PUNKTE			53		

Muid märkusi

Lisa 14

Lahepera hoiuala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
361. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0		Hoiuala on moodustatud N2 alana	
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsioon või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitsealaduse alusel moodustatud	3	X		
362. Kaitse- eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaiiserežiim <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0		Kaitsekord võimaldab piisavat kaitset korraldada	
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2			
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3	X		
363. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada?	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0		Suurimad puudused on järelvalve korraldamisel, mis ei ole valitseja pädevuses ja on aeg-ajalt ebapiisav. Seetõttu esineb keskkonnarikkumisi	Järelvalve tihendamine ja koostöö kohalike elanikega
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2	X		

Sisend	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel	3			
---------------	---	----------	--	--	--

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
364. Kaitseala kaitse-eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse-eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0		Kaitsekorraldus toimub peamiselt läbi kaitseala valitseja kooskõlastuste	
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2			
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3	X		
365. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse-eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0		Kaitse-eesmärkidest lähtuvalt on ala piiritletud optimaalselt	
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2			
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3	X		
366. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0		Osaliselt ja rannajoone ulatuses on piirid teada, kuid Peipsi akvatooriumil tähistus arusaadavatel põhjustel puudub ja sealseid piire teatakse vaid kaardipõhiselt, mitte looduses. Mõned juhuslikud külatajaid ilmselt ka ei tea hoiuala olemasolust, sest sisenetakse eramaade kaudu, kus tähiseid	Spetsiaalseid meetmeid ei ole kavandatud, sest mitteteadlikud külatajad ei ole kaitse-eesmärkidele ohtu kujutanud
	Kaitseala piirid on teada valitsejale, kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1	X		
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3			

				pole	
--	--	--	--	------	--

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
367. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus-kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0		Kaitsekorralduskavas kavandatud tegevusi ei ole osutunud võimalikuks täiel määral rakendada, kuna peale uuringute läbiviimist osutus võimatuks ja ebaotstarbekaks Lahe jõe süvendamine kavandatud mahus. Kaitse-eesmärkide saavutamiseks oleks vajalikud oluliselt suuremad investeeringud.	Sisuliselt peaks Lahepera järves läbi viima ulatuslikud süvendus- ja puhastustööd
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1			
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2	X		
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1	X	Nii hoiuala moodustamise kui KKK koostamine on avalikud protsessid	
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1	X	Perioodiline läbivaatus toimub kaitsekorraldusperioodi keskel	
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1	X	Jah	
368. Tööplaan ⁹⁷ Kas kaitset korraldab kava ⁹⁸ viiakse	Tööplaane pole	0		Reaalseid kaitsekorralduslikke töid tehakse pigem projektipõhiselt; järv on	
	Formaalsed tööplaaniid on olemas	1	X		
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2			

⁹⁷ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaaniid“

perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaanide tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3		väikejärvede seire punkt, toimub ka linnuseire	
369. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ? <i>Sisend</i>	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0		Linnustiku osas on infot ebapiisavalt – tegu on pigem juhuvaatustega, mis kaitsekorraldusele kaasa ei aita	Süsteemne seire olulisemate pesitsus- ja toitumisalade selgitamiseks
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1	X		
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2			
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
370. Kaitse-süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0		Kasutust reguleerivad kaitseala valitseja kooskõlastused, kuigi esineb ka rikkumisi kaldaalade kasutamisel; küllastuse kontrolliks ja reguleerimiseks puuduvad igasugused vahendid	
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2	X		
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3			
371. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgipärane	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0		Järvede seire annab infot seisundi kohta	
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1			

⁹⁸ Kaitset korraldav kava on siin laiema tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtis.

kaitsekorraldusega seotud keskkonna-seire või uuringud?	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2			
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3	X		
<i>Protsess</i>					
372. Loodusväärtuste kaitsekorraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldustegevus? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0	X	Toimusid uuringud ja projekteerimine Lahe jõe süvendamiseks, mis osutus teostamatuks ning seetõttu hetkel aktiivset kaitsekorralduslikku tegevust ei toimu	
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1			
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2			
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
373. Töötajate hulk Kas personali hulk ⁹⁹ on kaitseala kaitse-eesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0		Sisuliselt ei ole kaitseala mehitatud, sest kaitseala valitseja vastutab lisaks sellele kaitsealale veel sadade teiste objektid eest ning kogu meeskond on tõhusa kaitse korraldamiseks liiga väike	Järelvalvevõimekuse suurendamine
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1	X		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			

⁹⁹ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

374. Töötajate koolitus Kas töötajad¹⁰⁰ on koolitatud kaitseesmärkide saavutamiseks kohaselt? Sisend/Protsess	Töötajatel puudub looduskaitsetöök vajalik ettevalmistus	0		Põhioskused on olemas, kuid täiendkoolitused pädevuse parandamiseks on alati teretulnud. Kogu vajalikku kompetentsi (projekteerimine, veeuuringud jms.) ei suudeta kunagi saavutada	Osad tegevused jäävadki sisseostetavateks – nii kompetentsi kui varustuse jms. puudumise tõttu
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2	X		
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3			
375. Praegune eelarve Kas eelarve¹⁰¹ on piisav? Sisend	Eelarve puudub	0	X	Lahepera hoiuala kaitse korraldamiseks eelarve sisuliselt puudub. Panustatakse töötajate tööajaga kooskõlastuste andmisel, samuti riiklike seire programmi raames kindla perioodiga. KOV hooldab ka ühte külustusrajatist vajadusepõhiselt, samuti RMK tähiseid vajadusepõhiselt.	Minimaalsed eelarvelised vahendid peaks olema vaadete avamiseks, linnuseireks ja külustusrajatise ja tähiste hooldamiseks.
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1			
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2			
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
376. Eelarve tagatus Kas finantseerimine	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0	X	Vt. P. 15	

¹⁰⁰ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

¹⁰¹ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

on stabiilselt tagatud ? <i>Sisend</i>	Kaitsealal puudub on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastuseta	1			
	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
377. Rahastamise korraldus Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse iseloomulikke vajadusi? <i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0	X	Puudub sisuliselt eelarve kindlus, enamus tegevustest on projektipõhised või sõltuvad välisrahastuse muudest allikatest, huviliste olemasolust jne.	Kuna looduskaitse peab olema pikaajalise perspektiiviga ja jätkusuutlik (N: niitude hooldamine, siis peaks olema tagatud ka minimaalne rahastus nendeks tegevusteks, millesse on juba investeeritud ja mis jätkuva rahastuse puudumisel sisuliselt kaotavad mõtte
	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1			
	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2			
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
378. Töövahendid Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad? <i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0		Baasvahendid on olemas, kuid kõiki vahendeid (N: laborseadmed järvede seireks) ei olegi vajalik ega põhjendatud hankida	
	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2	X		
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi	Kommentaar või	Vajalikud meetmed
-------	------------	----------------	----------------	-------------------

		vaid üks vastus küsümuse kohta		selgitus	
379. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0			
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2	X		
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3			
380. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse-eesmärkidega seotud koolitus-programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0	X	Alatskivi looduskeskus ei ole kahjuks alaliselt mehitatud ja seetõttu ei toimu seal ka süsteemset koolitust	
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1			
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2			
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
381. Looduskasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse-korralduslike eesmärgi? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse nõudeid	0		Toetavaid tegevusi ei ole seni toimunud, kuid piirangutega arvestatakse	Ei oska prognoosida, millised keskkonnakasutuslikud planeeringud saaksid kaitse-eesmärgi toetada, va. võimalik, Lahepera järve mudakasutus põllumaade viljakuse parandamiseks
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse-eesmärgi negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärgi	2	X		
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärgi ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslike eesmärgi	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta	Kommentaari või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>				
21a: Looduskasutuse	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala	+1		

planeering toetab elupaigakaitset	kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitselisi nõuded (nt veerežiim, häilude avamine metsas, karjatamine jms)				
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1			
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1			
382. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0	X	Pole teadaolevaid alaga seotud majandusorganisatsioone	
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2			
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
383. Põlisrahvad ¹⁰² Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0	X	Teadadolevalt ei ole piirkonnas ennast põlisrahvana identifitseerinud elanikke	
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
384. Kohalik kogukond Kas kohalik	Kohalik kogukond ei osale looduskaitsekorralduses otsustustes	0	X	Kui üldse osaleb, siis vaid KKK avalike arutelude raames	
	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid	1			

¹⁰² Tavapäraselt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes? <i>Protsess</i>	see ei mõjuta looduskaitsekorraldust				
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1			
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslikke tegevusi	+1			
385. Majandustulu Kas looduskaitse loob kohalike kogukonnale majandustulu?	Looduskaitse ei loo kohalike kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0	X	Tulud võivad olla väga kaudsed, kui kalastikul on soodsad kudemistingimused	
<i>Tulemus</i>	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2			
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
386. Seire ja tulemus-hindamine Kas kaitsekorraldustegevusi seiratakse	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0		On olemas seire, kuid mitte tulemuste hindamise süsteem, sest aktiivseid kaitsekorralduslikke meetmeid ei rakendata	
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1			
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2	X		

tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
387. Külustus- korraldus	Puudub küllastust teenindav infrastruktuur ¹⁰³ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0		Olemas on linnuvaatustorn, kuid vaja oleks käimlat	
Kas külastuse korraldus on asjakohane?	Küllastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Küllastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külustusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2	X		
<i>Väljund</i>	Küllastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	3			
388. Kommerts- turism	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0	X		
Kas kommerts- turism aitab kaasa kaitsekorraldus- tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi?	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada küllastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
<i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse küllastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta	Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed	
389. Tasud	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0	Keskkonnarikkumiste eest trahvitakse, kuid need summad ei laeku kaitsealale, vaid riigikassasse	Trahvide kasutamise tavade muutmine eeldab suuremat poliitilist otsust ja kogu seni toimiva süsteemi põhimõttelist	
Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			X
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			

¹⁰³ Küllastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

need aitavad kaasa kaitsekorraldusele? <i>Tulemus</i>	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			muutmist.
390. Kaitseväärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0		Teadaolevaid muutusi ei ole toimunud	
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2			
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3	X		
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1	X	Järvede seire	
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mille eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1		Kaitseala on pigem jäänud looduslikule arengule ja igapäevaselt looduskaitsetöös kaitseala kaitseväärtustega kokku ei puututa – pigem üksikute tegevuste, kooskõlastuste ja projektide ajal	Suurte looduskomplekside puhul ei ole igapäevaselt ka vajalik kaitsekorralduslike töödega tegeleda.
KOKKU PUNKTE			45		

Muid märkusi

Lahepera hoiuala on suhteliselt uus (2005.a.) ning trende kaitseala kaitse-väärtuste muutusel sellega seoses ei ole täheldatud. Kohalik elu kulgeb samuti vanas rütmis, kuna kalastusregulatsioonid ja veekogude kaldaalade kasutust korraldavad regulatsioonid jäid samuti samaks. Seega kaitseala olemasolu ei tunnetata.

Lisa 15

Lüübnitsa hoiuala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
31. Juriidiline staatus	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0		Hoiuala	
	Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud?	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsion või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitsealade alusel moodustatud	3	X		
<i>Kontekst</i>					
32. Kaitse-eeskiri	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0		Reeglid looduskaitsealades.	
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2			
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3	X		
<i>Planeerimine</i>					
33. Õiguse rakendumine	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0			
	Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada?	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2			
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid	3	X		
<i>Sisend</i>					

seaduse ja eeskirja rakendamisel					
Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
34. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0		KKK on koostamisel. Samuti on probleem hooldustööde tegija leidmisega. Maad enamuses jätkuvalt riigi omandis (JRO).	
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1	X		
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2			
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3			
35. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0			
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2			
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3	X		
36. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka	3	X		

	kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud				
--	---	--	--	--	--

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
37. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus- kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0		KKK on koostamisel. Pole hooldajat. 171 hoiuala poollood. koosluste KKK -s aastateks 2008-2011 oli sees, kuid midagi ei suudetud teha.	
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1	X		
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2			
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
Lisapunktid: Planeerimine					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1	X		
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1			
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1			
38. Tööplaani¹⁰⁴ Kas kaitset korraldav kava ¹⁰⁵ viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaane pole	0		JAN	
	Formaalsed tööplaani on olemas	1	X		
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2			
	Tööplaani tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
39. Inventeerimine	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0		Üldiselt on ala hästi uuritud. Info taimede	

¹⁰⁴ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaani“

¹⁰⁵ Kaitset korraldav kava on siin laiema tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtris.

Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ?	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1		(käpalised) osas vajab täiendamist.
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	X	
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3		
<i>Sisend</i>				

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta	Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
40. Kaitse-süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0		
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1		
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2		
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3	X	
41. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgipärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna-seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0		
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1		
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonnaseire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2	X	
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonnaseire ning uuringud	3		
42. Loodusväärtuste kaitsekorraldus	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0		
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid,	1	X	

Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldustegevus? <i>Protsess</i>	elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus				
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2			
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
43. Töötajate hulk Kas personali hulk ¹⁰⁶ on kaitseala kaitseeesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0			
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3	X		
44. Töötajate koolitus Kas töötajad ¹⁰⁷ on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt? <i>Sisend/Protsess</i>	Töötajatel puudub looduskaitsetööks vajalik ettevalmistus	0			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused	3	X		

¹⁰⁶ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

¹⁰⁷ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

	vastavad kaitseesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.				
45. Praegune eelarve	Eelarve puudub	0			
Kas eelarve¹⁰⁸ on piisav?	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1			
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2	X		
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			
Sisend					

¹⁰⁸ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
46. Eelarve tagatus Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud ? <i>Sisend</i>	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0		Vaja koostööprojekti.	
	Kaitsealal puudub on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1	X		
	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
47. Rahastamise korraldus Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse iseloomulikke vajadusi? <i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0			
	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1			
	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2	X		
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
48. Töövahendid Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad? <i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0	X	Puuduvad veised ja hooldustehnika.	
	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2			
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
49. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0	X		
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2			
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3			
50. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse- eesmärkidega seotud koolitus- programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0		Lüübnitsa küla lähialal Mikitamäe valla püstitatud vaatetorni külastus, torni juures tutvustav stend, kus põgusalt ka loodusest	
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1	X		
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2			
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
51. Loodus- kasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse- korralduslikke eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse nõudeid	0			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse- eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke	2	X		
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumise kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitselisi nõuded (nt veerežiim, häilude avamine metsas, karjatamine jms)	+1	X		
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1			
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1	X		
52. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0			
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2	X		
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
53. Põlisrahvad ¹⁰⁹ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0	X		
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

¹⁰⁹

Tavapäraselt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
54. Kohalik kogukond	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse otsustustes	0	x		
Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes?	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Protsess</i>					
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1			
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslike tegevusi	+1			
55. Majandustulu	Looduskaitse ei loo kohalikule kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0			
Kas looduskaitse loob kohalikule kogukonnale majandustulu?	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2	x		
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			
<i>Tulemus</i>					

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
56. Seire ja tulemus-hindamine Kas kaitsekorraldus-tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0		Natura 2000 elupaikade seiret alal regulaarselt ei tehta, ainult juhukülustus	
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1	x		
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2			
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
57. Külustus-korraldus Kas külustuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külustust teenindav infrastruktuur ¹¹⁰ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0	x		
	Külustust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Külustust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külustusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2			
	Külustust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külustusintensiivsusele ja nõuetele	3			
58. Kommerts-turism Kas kommerts-turism aitab kaasa kaitsekorraldus-tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külustuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0	X	lga-aastane traditsiooniline sibulalaat	
	Kaitseala valitseja ja külustuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1			
	Kaitseala valitseja ja külustuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külustajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külustuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külustajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

¹¹⁰

Külustust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
59. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0		Keskkonnatasud tulevad KIKi kaudu	
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2	X		
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
60. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0		Lamminiidud võsastunud ja hooldamata	
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1	X		
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2			
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3			
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1			
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1	X		
KOKKU PUNKTE					

Muid märkusi

Lisa 16

Nõva-Osmussaare hoiuala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
391. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0			
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsion või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitseseaduse alusel moodustatud	3	3		
392. Kaitse-eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitseerežiim <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0		Hoiuala kaitsekord ei võimalda jahipiirangu seadmist. Linnujaht kahjustab Eesti üht olulisimat kurvitsaliste rändepeatuspaika	Moodustada Riguldi looduskaitseala
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1	1		
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2			
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3			
393. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Sisend</i>	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0			
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2			
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
394. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0		Kaitse-eesmärgid on puudulikud	Korrigeerida kaitse- eesmärke (eelnõu olemas)
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2	2		
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3			
395. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse- eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0		Osa hoiualast tuleb määratleda kaitsealaks (linnujahi piirangu seadmiseks)	Riguldi LKA moodustamine
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2	2		
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse- eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3			
396. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
397. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus-kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0		Osad tööd on erinevatel põhjustel veel ellu viimata	
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1			
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2	2		
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1			
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1			
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1			
398. Tööplaani ¹¹¹ Kas kaitset korraldav kava ¹¹² viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaane pole	0		Tööplaani ei jõua paljude kaitsekorralduskavaga ettenähtud tegevuste elluviimine, probleemiks ressursi puudumine	Rakendada sihipärasemalt kaitsekorralduskava
	Formaalsed tööplaani on olemas	1	1		
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2			
	Tööplaanide tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
399. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ? <i>Sisend</i>	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0		Regulaarseid lennuloendusi ei tehta	Vaja regulaarseid lennuloendusi
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	2		
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

¹¹¹ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaani“

¹¹² Kaitset korraldav kava on siin laiemas tähenduses kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtis.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
400. Kaitse- süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0		Probleeme pole olnud	
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2			
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3	3		
401. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgi- pärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna- seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0		Osaliselt toimuvad	
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1			
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2	2		
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3			
402. Loodus- väärtuste kaitse- korraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldus- tegevus? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0		Toimub paremini Hara külas, kuid Riguldi ranniku poollooduslikud kooslused eramaadel on taastamata ja hooldamata	Propageerida plk-de taastamist ja hooldamist kohapeal, leida selleks vajalik ajaressurss
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1			
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2	2		
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
403. Töötajate hulk Kas personali hulk ¹¹³ on kaitseala kaitse-eesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0		Nt on korraldamata püramiid-koerakäpa elupaiga taastamine	Tellida vastav töö
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2	2		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
404. Töötajate koolitus Kas töötajad ¹¹⁴ on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt? <i>Sisend/Protsess</i>	Töötajatel puudub looduskaitsetöök vajalik ettevalmistus	0		Koolitusi oleks vaja seoses mereelupaikadega	koolitused
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2	2		
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3			
405. Praegune eelarve Kas eelarve ¹¹⁵ on piisav? <i>Sisend</i>	Eelarve puudub	0		Tööd käivad projektipõhiselt, projektide koostamiseks ja elluviimiseks aega napib	Oluliste tööde rahastus peaks tulema riigieelarvest
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1	1		
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2			
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			

¹¹³ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

¹¹⁴ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

¹¹⁵ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
406. Eelarve tagatus	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0	0	Riigelarveline rahastus puudub, va üldine palgafond	Oluliste tööde rahastus peaks tulema riigieelarvest
Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud ?	Kaitsealal puudub on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1			
<i>Sisend</i>	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
407. Rahastamise korraldus	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0		Olemas võimalus taotleda raha nt KIKist	Oluliste tööde rahastus peaks tulema riigieelarvest
Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse iseloomulikke vajadusi?	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1	1		
<i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2			
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
408. Töövahendid	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0		Ei oska hinnata, mis on eraomanikel ja tööde teostajatel	
Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad?	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
<i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2			
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
409. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0		Ei oska hinnata, mis seis on eraomanikel ja tööde teostajatel	
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2			
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3			
410. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse- eesmärkidega seotud koolitus-programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0	0	Keskkonnaametil pole käesoleval aastal midagi tehtud	Kaitsekorralduskava alusel pole vajalikuks peetud
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1			
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2			
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
411. Loodus- kasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse-korralduslikke eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitsealade nõudeid	0		Probleeme on olnud maaparandussüsteemide rajamisega	selgitustöö
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitsealade nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse-eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitsealade nõudeid ning kaitse-eesmärke	2	2		
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitsealade nõudeid ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitseosi nõuded (nt veerežiim, häilude avamine metsas, karjatamine jms)	+1			
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1			
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1			
412. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0		Koostöö toimus kaitsekorralduskava koostamise käigus, hiljem eelkõige poollooduslike koosluste ja kõre elupaiga taastajate ja hooldajatega	Propageerida plk-de taastamist ja hooldamist kohapeal, leida selleks vajalik ajaressurss
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2	2		
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
413. Põlisrahvad ¹¹⁶ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0			
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1	1		
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

¹¹⁶ Tavapäraselt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
414. Kohalik kogukond Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes? <i>Protsess</i>	Kohalik kogukond ei osale looduskaitselikes otsustustes	0		Kaitsekorralduskava koostamisse on kohalik kogukond kaasatud, kuid erilist aktiivsust pole	Propageerida plk-de taastamist ja hooldamist kohapeal, leida selleks vajalik ajaressurss
	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2	2		
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1			
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1			
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslike tegevusi	+1			
415. Majandustulu Kas looduskaitse loob kohalikele kogukonnale majandustulu? <i>Tulemus</i>	Looduskaitse ei loo kohalikele kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0		Sadakse toetusi plk taastamiseks-hooldamiseks ja liigikaitseliste tööde elluviimiseks	
	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2	2		
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumise kohta		Kommentaer või selgitus	Vajalikud meetmed
416. Seire ja tulemus-hindamine Kas kaitsekorraldus-tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0		Seireskeem on välja mõeldud, kuid osaliselt see ei ole ressursipuudusel rakendunud	Rakendada tõhusamalt kaitsekorralduskava
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1			
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2	2		
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
417. Külastus-korraldus Kas külastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külastust teenindav infrastruktuur ¹¹⁷ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0		Külastuse mahtu pole suurendada vaja	
	Külastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külastusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Külastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külastusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2			
	Külastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külastusintensiivsusele ja nõuetele	3	3		
418. Kommerts-turism Kas kommerts-turism aitab kaasa kaitsekorraldus-tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0	0		
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

¹¹⁷ Külastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
419. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0	0		
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
420. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0		Osad poollooduslikud kooslused (eelkõige kadastikud) on kinni kasvanud.	Propageerida plk-de taastamist ja hooldamist kohapeal, leida selleks vajalik ajaressurss
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2	2		
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3			
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1			
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1			
KOKKU PUNKTE			48		

Muid märkusi

Lisa 17

Pakri hoiuala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
421. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0			
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsioon või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitseseaduse alusel moodustatud	3	3		
422. Kaitse-eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitseerežiim <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2			
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3	3		
423. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Sisend</i>	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0			
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2			
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
424. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1			
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2			
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3	3		
425. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0			
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2	2		
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3			
426. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumuse kohta		Kommentaari või selgitus	Vajalikud meetmed
427. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus-kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0			
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1			
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2	2		
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1			
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1	1		
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1			
428. Tööplaani ¹¹⁸ Kas kaitset korraldava kava ¹¹⁹ viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaani pole	0	0		
	Formaalsed tööplaani on olemas	1			
	Tööplaani kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2			
	Tööplaani tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
429. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ? <i>Sisend</i>	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0			
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1			
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2	2		
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

¹¹⁸ Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaani“

¹¹⁹ Kaitset korraldava kava on siin laiemas tähenduses kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
430. Kaitse- süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem küllastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0			
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1			
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2	2		
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3			
431. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgi- pärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna- seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0			
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1	1		
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2			
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3			
432. Loodus- väärtuste kaitse- korraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldus- tegevus? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0			
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1			
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2	2		
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
433. Töötajate hulk Kas personali hulk ¹²⁰ on kaitseala kaitse-eesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0			
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2	2		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
434. Töötajate koolitus Kas töötajad ¹²¹ on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt? <i>Sisend/Protsess</i>	Töötajatel puudub looduskaitsetööks vajalik ettevalmistus	0			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3	3		
435. Praegune eelarve Kas eelarve ¹²² on piisav? <i>Sisend</i>	Eelarve puudub	0			
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1			
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2	2		
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			

¹²⁰ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

¹²¹ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

¹²² Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
436. Eelarve tagatus	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0	0		
Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud?	Kaitsealal puudub on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1			
<i>Sisend</i>	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
437. Rahastamise korraldus	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0			
Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse iseloomulikke vajadusi?	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1			
<i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2	2		
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
438. Töövahendid	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0			
Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad?	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
<i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2	2		
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
439. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0			
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2	2		
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3			
440. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse- eesmärkidega seotud koolitus-programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0			
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1			
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2	2		
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
441. Loodus- kasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse-korralduslikke eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitsealade nõudeid	0			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitsealade nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse- eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1	1		
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitsealade nõudeid ning kaitse-eesmärke	2			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitsealade nõudeid ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumise kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitselisi nõuded (nt veerežiim, häilude avamine metsas, karjatamine jms)	+1			
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1			
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1			
442. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0			
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2			
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3	3		
443. Põlisrahvad ¹²³ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0			
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3	3		

¹²³ Tavapäraselt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
444. Kohalik kogukond	Kohalik kogukond ei osale looduskaitse otsustustes	0			
Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes?	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3	3		
<i>Protsess</i>					
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1	1		
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1	1		
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslike tegevusi	+1	1		
445. Majandustulu	Looduskaitse ei loo kohalikule kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0			
Kas looduskaitse loob kohalikule kogukonnale majandustulu?	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2			
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3	3		
<i>Tulemus</i>					

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
446. Seire ja tulemus-hindamine Kas kaitsekorraldus-tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0			
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1			
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2	2		
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
447. Külastus-korraldus Kas külastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külastust teenindav infrastruktuur ¹²⁴ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0			
	Külastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külastusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Külastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külastusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2	2		
	Külastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külastusintensiivsusele ja nõuetele	3			
448. Kommerts-turism Kas kommerts-turism aitab kaasa kaitsekorraldus-tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1	1		
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

¹²⁴ Külastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
449. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0	0		
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
450. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2			
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3	3		
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1	1		
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1			
KOKKU PUNKTE			67		

Muid märkusi

Lisa 18

Pärnu jõe hoiuala kaitsetõhususe hindamisvorm

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
61. Juriidiline staatus Kas kaitseala kaitse on juriidiliselt määratletud? <i>Kontekst</i>	Kaitsealal puudub juriidiline staatus	0			
	Kaitseala juriidiliseks määratlemiseks on tehtud kokkulepe, kuid see tegevus pole veel alanud	1			
	Juriidiline staatus on kinnitamisel (sh. alad, mis on kaitstavad rahvusvaheliste lepete nt. Ramsari konventsion või kohaliku omavalitsuse otsusega)	2			
	Kaitseala on looduskaitsealade alusel moodustatud	3	3		
62. Kaitse-eeskiri Kas on rakendatud kohane looduskasutust reguleeriv kaitsereežiim <i>Planeerimine</i>	Kaitsealal puuduvad looduskasutust reguleerivad eeskirjad	0	0	Hoiualal puudub kaitse-eeskiri	
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on oluliste puudujääkidega	1			
	Looduskasutust reguleerivad eeskirjad on mõningate puudujääkidega	2			
	Kaitseala kaitseeeskirjad toimivad hästi ja on piisavaks aluseks kaitse korraldamisel	3			
63. Õiguse rakendumine Kas valitseja saab kaitseeeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Sisend</i>	Kaitseala valitsejal pole ressursse ja/või vahendeid seaduse ja kaitse-eeskirja rakendamiseks	0			
	Valitsejal on olulised puudujäägid seaduse ja eeskirja rakendamisel (nt. oskused, korralduslikud puudused, ms)	1			
	Valitsejal on arvestatavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel, kuid esineb vajakuid	2			
	Valitsejal on piisavad oskused ja ressursid seaduse ja eeskirja rakendamisel	3	3		

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
64. Kaitseala kaitse- eesmärgid Kas kaitsekorraldus toimub vastavalt kokkulepitud kaitse- eesmärkidele? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitse-eesmärke kokku lepitud	0		Alal puudub kaitsekorralduskava	
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus ei toimu vastavalt	1	1		
	Kaitseala kaitse-eesmärgid on kokku lepitud, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt eesmärkidele	2			
	Kaitsealal on olemas kokkulepitud kaitse-eesmärgid ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt eesmärkidele	3			
65. Kaitseala planeering Kas kaitseala on sobiva suuruse ja kujuga kaitse- eesmärkide saavutamiseks? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala planeeringu vead muudavad kaitse-eesmärkide saavutamise praktiliselt võimatuks	0		Ala haldamist võib takistada kuulumine eri maakondadesse ja Keskonnaameti eri regioonidesse	
	Kaitseala planeeringu vead takistavad oluliselt põhiliste kaitse-eesmärkide saavutamist; käib tegevus puuduste leevendamiseks (nt puhvrid, siduskoridorid)	1			
	Kaitseala planeering ei ole määravaks takistuseks eesmärkide saavutamisel, kuid on mitmeid võimalusi selle parandamiseks	2			
	Kaitseala planeering tagab piisavalt põhiliste kaitse-eesmärkide täitmise nii liigilisel, koosluse kui maastiku tasemel.	3	3		
66. Kaitseala piiritletus Kas valitseja saab kaitseeskirju vajalikul määral rakendada? <i>Protsess</i>	Kaitseala piirid pole teada ei valitsejale ega kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	0			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale kuid pole teada kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele	1			
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele, kuid pole kohaselt märgistatud	2	2		
	Kaitseala piirid on teada valitsejale ja ka kohalikele elanikele, maavaldajatele ja looduskasutajatele ning on kohaselt märgistatud	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
67. Kaitse- korralduskava Kas on olemas kaitsekorraldus- kava ning seda täidetakse? <i>Planeerimine</i>	Kaitseala jaoks pole kaitsekorralduskava koostatud	0	0	Ala on OP hangete nimekirjas, siiani pole sobivaid pakkumisi tulnud	
	Kaitseala kaitsekorralduskava on koostatud või koostamisel, kuid seda ei täideta	1			
	Kaitseala kaitsekorralduskava on olemas, kuid kaitsekorraldus toimub vaid osaliselt vastavalt sellele finantseerimisprobleemide vms tõttu	2			
	Kaitsealal on olemas kaitsekorralduskava ja kaitsekorraldus toimub täielikult vastavalt sellele	3			
<i>Lisapunktid: Planeerimine</i>					
7a	Planeerimisprotsess võimaldab olulistel asjalistel adekvaatselt mõjutada kaitsekorralduskava	+1			
7b	Kaitsekorralduskava vaadatakse läbi ja ajakohastatakse perioodiliselt	+1			
7c	Seire, uuringud ja hindamine on kaitsekorralduskava tavapärane osa	+1	+1		
68. Tööplaani ¹²⁵ Kas kaitset korraldav kava ¹²⁶ viiakse perioodilise tööplaaniga ellu? <i>Planeerimine/ Väljund</i>	Tööplaane pole	0	0	Kuna pole kava, siis pole ka veel tööplaane.	
	Formaalsed tööplaani on olemas	1			
	Tööplaane kasutatakse paljude kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	2			
	Tööplaani tasemel dokumentatsioon on kaitsekorralduskava tavapäraseks rakendusvahendiks kaitsekorralduslike tegevuste elluviimisel	3			
69. Inventeerimine Kas kaitse korraldamiseks on piisavalt infot ? <i>Sisend</i>	Kaitseala elupaikade, liikide ja kultuuriväärtuste kohta on infot ebapiisavalt	0			
	Looduskaitseväärtuste infot on pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks ebapiisavalt	1	1		
	Looduskaitseväärtuste info on põhivaldkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	2			
	Looduskaitseväärtuste info on kõigis valdkondades piisav pädevaks planeerimiseks ja otsustamiseks	3			

125

Arvesse lähevad ka „valdkondlikud tööplaani“

126

Kaitset korraldav kava on siin laiem tähendusega kui seadusest tulenev kaitsekorralduskava ja sisaldab erinevaid võimalikke dokumente, mis on konkreetsel kaitsealal kaitse planeerimise ja korraldamise aluseks. Soovitav on seda täpsustada märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
70. Kaitse- süsteemid Kas on olemas kontrolli süsteem külastuse ja loodusvarade kasutuse kohta kaitsealal? <i>Protsess/Tulemus</i>	Kontrolli süsteeme (järelevalve, load jmt) pole või need ei toimi juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	0			
	Kontrolli süsteemid toimivad vaid osaliselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	1	1		
	Kontrolli süsteemid toimivad mitte piisavat juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	2			
	Kontrolli süsteemid toimivad suuremas osas või efektiivselt juurdepääsu või kasutuse reguleerimisel	3			
71. Uuringud Kas kaitsealal toimub eesmärgi- pärane kaitsekorraldusega seotud keskkonna- seire või uuringud? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu seiret ega uuringuid	0			
	Kaitsealal toimub mõningane keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole seotud kaitsekorraldusega	1			
	Kaitsealal toimub aktiivne keskkonna-seire või uuringud, kuid see ei ole eesmärgipäraselt seotud kaitsekorraldusega	2	2		
	Kaitsealal toimub aktiivne ja eesmärgipäraselt kaitsekorraldusega integreeritud keskkonna-seire ning uuringud	3			
72. Loodus- väärtuste kaitse- korraldus Kas kaitsealal toimub aktiivne loodusväärtuste kaitsekorraldus- tegevus? <i>Protsess</i>	Kaitsealal ei toimu aktiivset kaitsekorraldustegevust (vaatamata meetmete rakendamise vajadusele)	0	0		
	Toimub mõnede üksikute kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused) kaitsekorraldus	1			
	Toimub mitmete kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste (kriitilised liigid, elupaigad, kultuurkooslused, ökoloogilised protsessid ja säästev või traditsiooniline kasutus) kaitsekorraldus, kuid mõned põhimeetmed on siiski rakendamata	2			
	Toimub adekvaatne kaitsemeetmeid vajavate looduskaitseväärtuste kaitsekorraldus	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
73. Töötajate hulk Kas personali hulk ¹²⁷ on kaitseala kaitse-eesmärkide täitmiseks piisav? <i>Sisend</i>	Kaitseala eest vastutavad ja sellega tegelevad töötajad puuduvad	0			
	Töötajate hulk on oluliste tegevuste jaoks ebapiisav (personali puudumise tõttu on olulist tegemata jäänud)	1			
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks alla optimaalse	2	2		
	Töötajate hulk on ettenähtud kaitsekorralduslike tegevuste jaoks piisav	3			
74. Töötajate koolitus Kas töötajad ¹²⁸ on koolitatud kaitseeesmärkide saavutamiseks kohaselt? <i>Sisend/Protsess</i>	Töötajatel puudub looduskaitsetööks vajalik ettevalmistus	0			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused ei vasta kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele	1			
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad üldjoontes nõuetele, kuid täiendav koolitus mõnede kaitsekorralduslike meetmete jaoks on vajalik	2	2		
	Töötajate teadmised, oskused, vilumused vastavad kaitseeesmärkide saavutamiseks vajalikele nõuetele.	3			
75. Praegune eelarve Kas eelarve ¹²⁹ on piisav? <i>Sisend</i>	Eelarve puudub	0	0		
	Praegune eelarve on ebapiisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	1			
	Praegune eelarve on rahuldav, kuid seda oleks vajalik suurendada tõhusa kaitsekorralduse huvides	2			
	Praegune eelarve on piisav oluliste kaitsekorralduslike nõuete täitmiseks	3			

¹²⁷ Arvestada juhtusid, kus Keskkonnaamet korraldab kaitset või koordineerib kaitsetegevusi (nt talgud).

¹²⁸ Arvestada tuleb kõiki töötajaid, vastavalt olukorrale, alates juhtidest kuni alamastme personalini.

¹²⁹ Arvestada tuleb nii riigieelarvelist kui projektipõhist rahastust. Kui rahastuse seis on mõnes valdkonnas hea, mõnes halb (taastamine olemas, seiret pole), siis tuleb eristada see märkuste lahtris.

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
76. Eelarve tagatus Kas finantseerimine on stabiilselt tagatud ? <i>Sisend</i>	Kaitsealal puudub stabiilne eelarve; kaitsekorralduslike tegevuste rahastamine toimub süsteemiväliste või ennustamatute toetustega	0	0		
	Kaitsealal puudub on väga väike stabiilne eelarve; kaitsekorralduslikud tegevused pole võimalikud ilma süsteemivälise rahastusega	1			
	Kaitsealal on stabiilne kaitsekorralduslik eelarve, arendustegevus toimub süsteemivälise rahastusega	2			
	Kaitsealal on stabiilne ja piisav kaitsekorralduslik eelarve	3			
77. Rahastamise korraldus Kas rahastamise korraldus toetab kaitsekorralduse iseloomulikke vajadusi? <i>Protsess</i>	Rahastamise korraldus ei vasta üldse looduskaitsekorralduslikele vajadustele (nt ebasobiv ajastus, eelarveridade jäikus)	0			
	Rahastamise korraldus piirab olulisel määral looduskaitsekorralduslike tegevusi	1			
	Rahastamise korraldus vastab üldjoontes vajadustele, kuid seda on võimalik mitmeti parandada	2	2		
	Rahastamise korraldus vastab looduskaitsekorralduslikele vajadustele	3			
78. Töövahendid Kas töövahendid on kaitse korraldamiseks piisavad? <i>Sisend</i>	Kaitse korraldamise töövahendid praktiliselt puuduvad	0			
	Mõningased töövahendid on olemas, kuid need ei ole piisavad kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks	1			
	Kaitse korraldamise töövahendid on üldiselt olemas, kuid mõned puudujäägid piiravad teatud kaitse-eesmärkide saavutamist	2	2		
	Kaitse korraldamise töövahendid on kaitse-eesmärkide saavutamiseks piisavad	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsümuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
79. Töövahendite hooldus Kas töövahendite hooldus on kohane? <i>Protsess</i>	Töövahendite hooldus on praktiliselt olematu	0			
	Töövahendite hooldus on juhuslik	1			
	Toimib põhiliste töövahendite hooldus	2	2		
	Töövahendid on nõuetele ja vajadustele kohaselt hooldatud	3			
80. Haridus ja teadlikkus Kas on olemas plaanilisi kaitse- eesmärkidega seotud koolitus- programme? <i>Protsess</i>	Pole koolitus- ja teadlikkusprogramme	0			
	On juhuslikud ja/või väheolulised koolitus- ja teadlikkusprogrammid	1	1		
	On koolitus- ja teadlikkusprogramme, kuid need vähe seotud kaitsekorralduslike eesmärkidega	2			
	On olemas plaanilised kaitse-eesmärkidega seotud koolitus- ja teadlikkusprogrammid	3			
81. Loodus- kasutus Kas looduskasutuse planeeringud võtavad arvesse kaitseala nõudeid ja toetavad kaitse- korralduslikke eesmärke? <i>Planeerimine</i>	Looduskasutuse (mets, jaht, maavarad jt) planeeringud ei arvesta looduskaitse nõudeid	0			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad looduskaitse nõudeid piiratult ning mõjutavad kaitse- eesmärke negatiivselt kaudselt või pikemas plaanis	1			
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke	2	2		
	Looduskasutuse planeeringud arvestavad üldisi looduskaitse nõudeid ning kaitse-eesmärke ja toetavad oma tegevustega kaitsekorralduslikke eesmärke	3			

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimumuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
<i>Lisapunktid: looduskasutus</i>					
21a: Looduskasutuse planeering toetab elupaigakaitset	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud elupaigakaitselisi nõuded (nt veerežiim, häilude avamine metsas, karjatamine jms)	+1	+1		
21b: Looduskasutuse planeering toetab sidusust	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökoloogilist sidusust kaitseala sees või kaitseala ja ümbritsevate elupaikade vahel (ka vee-elupaigad)	+1			
21c Looduskasutuse planeering toetab ökosüsteemseid teenuseid	Looduskasutuse planeering toetab kaitseala kaitsekorralduses ettenähtud ökosüsteemsete teenuste tagamist (nt. reguleerivad, tootvad või kultuurilised teenused)	+1			
82. Koostöö teiste sektoritega Kas kaitseala teeb koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega? <i>Protsess</i>	Kontaktid puuduvad	0			
	Kontaktid pealiskaudsed	1			
	Kontaktid olemas, vähene koostöö kaitsekorralduslikes küsimustes	2	2		
	Kaitseala teeb pidevat koostööd alaga seotud majandus-organisatsioonidega, ühised kaitsekorralduslikud projektid ja programmid	3			
83. Põlisrahvad ¹³⁰ Kas põlisteadmised on integreeritud looduskaitsekorraldusse? <i>Protsess</i>	Puudub seos	0	0		
	On olemas valmisolek põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	1			
	On tehtud mõned algatused põlisteadmiste integreerimiseks looduskaitsepraktikasse	2			
	Põlisteadmiste kandjad on kaasatud looduskaitsekorralduse planeerimisse	3			

¹³⁰

Tavapäraselt Eestis põlisrahvaid ei käsitleta, kuid näiteks uus Eesti FSC Standard 2008 sisaldab ka põlisrahvaste kriteeriumi (vt <http://www.fsc.ee/>)

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
84. Kohalik kogukond	Kohalik kogukond ei osale looduskaitsetes otsustustes	0			
Kas kohalik kogukond osaleb looduskaitsekorralduslikes otsustustes?	Kohalik kogukond osaleb mõningates looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid see ei mõjuta looduskaitsekorraldust	1	1		
	Kohalik kogukond ja huvigrupid osalevad looduskaitsekorraldusega seotud küsimuste lahendamises, kuid nende kaasamist tuleks parandada	2			
	Kohalik kogukond ja huvigrupid vahetult osalevad kõigi asjakohaste looduskaitsekorralduse otsustuste tegemisel	3			
<i>Protsess</i>					
<i>Lisapunktid: kohalik kogukond</i>					
24a: Mõju kogukonnale	Kaitseala valitseja ja kohaliku kogukonna ning huvigruppide vahel on avatud ja usalduslikud suhted	+1	+1		
24b: Mõju kogukonnale	Rakendatakse programme ja/või projekte, mis edendavad nii looduskaitse kui kohaliku kogukonna huve	+1			
24c: Mõju kogukonnale	Kohalik kogukond toetab aktiivselt looduskaitsekorralduslikke tegevusi	+1			
85. Majandustulu	Looduskaitse ei loo kohalikule kogukonnale majandustulu (nt sissetulek, töökohad, keskkonnateenused)	0	0		
Kas looduskaitse loob kohalikule kogukonnale majandustulu?	Nähakse majandustulu loomise võimalusi ning vastavad plaanid on väljatöötamisel	1			
	Kohalik kogukond saab teatavat majandustulu looduskaitsekorraldusega seoses	2			
	Looduskaitsetegevused moodustavad olulise osa kohaliku kogukonna majandustulust	3			
<i>Tulemus</i>					

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
86. Seire ja tulemus-hindamine Kas kaitsekorraldus-tegevusi seiratakse tulemuslikkuse aspektist? <i>Planeerimine/ Protsess</i>	Kaitsealal puuduvad seire ja tulemushindamine	0			
	Seire ja tulemuste hindamine on juhuslikku laadi, puudub selge siht ja tulemuste kogumise korrapära	1			
	Olemas on seire ja tulemuste hindamise süsteem, kuid see ei ole piisavalt seotud planeerimisega	2	2		
	Olemas on tõhus seire ja tulemuste hindamise süsteem, mida kasutatakse korrapäraselt kaitsekorralduse planeerimisel	3			
87. Külastus-korraldus Kas külastuse korraldus on asjakohane? <i>Väljund</i>	Puudub külastust teenindav infrastruktuur ¹³¹ , ehkki selle järgi oleks vajadus	0		Alale ei planeerita eraldi külastust teenindavat infrastruktuuri	
	Külastust teenindav infrastruktuur ei vasta praegusele külastusintensiivsusele ja nõuetele	1			
	Külastust teenindav infrastruktuur rahuldab praegust külastusvoogu, kuid vajaks edasiarendamist	2			
	Külastust teenindav infrastruktuur vastab täiesti praegusele külastusintensiivsusele ja nõuetele	3	3		
88. Kommerts-turism Kas kommerts-turism aitab kaasa kaitsekorraldus-tegevusele ja aitab teadvustada ala väärtusi? <i>Protsess</i>	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahel kontaktid praktiliselt puuduvad	0	0		
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelised kontaktid puudutavad halduslikke ja juriidilisi küsimusi	1			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös proovitakse ühiselt parandada külastajateenindust ja viia läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	2			
	Kaitseala valitseja ja külastuse korraldaja ning turismifirmade vahelises koostöös parandatakse külastajateenindust ja viiakse läbi kaitseväärtusi parandavaid ühisprojekte	3			

¹³¹

Külastust teenindav infrastruktuur – rajakatted, piirded, viidastus jms

Teema	Kriteerium	Tulemus: märgi vaid üks vastus küsimuse kohta		Kommentaar või selgitus	Vajalikud meetmed
89. Tasud Juhul kui (keskkonna)tasude süsteem looduskaitstes on kohandatav, kas need aitavad kaasa kaitse- korraldusele? <i>Tulemus</i>	Ei kasutata tasude süsteemi (nt sissepääsutasu, trahvid jms).	0	0		
	Tasusid kogutakse, kuid neid ei kasutata kaitsekorralduses	1			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad vaid teatud osa kaitsekorralduses	2			
	Tasusid kogutakse, need moodustavad olulise osa kaitseala kaitsekorralduses ja lähiümbruse arendamises	3			
90. Kaitse- väärtuste seisund Kuidas on muutunud oluliste kaitseala väärtuste seisund võrreldes kaitseala asutamisaegse seisundiga? <i>Tulemus</i>	Paljud elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	0			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on tugevasti kahjustunud	1			
	Mõned elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on osaliselt kahjustunud, kuid kõige olulisemad väärtused jäänud oluliste mõjutusteta	2			
	Elurikkuse, ökoloogilised ja kultuurilised väärtused on enamalt jaolt kahjustamata seisundis	3	3		
<i>Lisapunktid: Kaitseväärtuste seisund</i>					
30a: Kaitseväärtused	Kaitseväärtuste seisundi hindamine põhineb uuringutel ja/või programmilisel seirel	+1	+1		
30b: Kaitseväärtused	Algatatud on eraldi programmid, mis eesmärgiks on tegeleda kaitseväärtustusi (elurikkuse, ökoloogiliste ja kultuuriliste) ähvardavate ohtudega	+1			
30c: Kaitseväärtused	Kaitseala asutamise põhjuseks olnud põhiliste kaitseväärtuste kaitsekorraldus on prioriteetne tegevus igapäevases looduskaitsetöös	+1			
KOKKU PUNKTE			42		

Muid märkusi